

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน
แบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี

ปริญญานิพนธ์
ของ
ว่าที่ ร.ต.ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง

22 ต.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา

กุมภาพันธ์ 2539

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผศ. ตรุเนตร อักษรสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผศ. ตรุเนตร อักษรสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.วิเชียร อำพนรักษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๔๔ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๙

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากท่าน ผศ.ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รศ.ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ กรรมการที่ปรึกษา ดร.วิเชียร อำพนรักษ์ กรรมการสม ทบสอบปากเปล่า ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์ รศ.อัจฉรา สุขารมณ์ อาจารย์ ทัศนาก็คี ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการตรวจ แก้ไข แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์โสภณ สุขเสวี อาจารย์ใหญ่โรงเรียนหนองไม้ แก่นวิทยา ที่ท่านได้สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้วิจัยศึกษาจนสำเร็จตามหลักสูตร

ขอขอบคุณอาจารย์ขจิต มหาศิริโกศา ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือในเรื่องการ พิมพ์ข้อมูลปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์มานิต คงเจริญ อาจารย์จันทร์ดี เมฆโหรา อาจารย์ พรรณี อินทยศ อาจารย์วิไล จิระวัชรนานนท์ อาจารย์ปราณี น้าพา และคุณจิรวดี จุลสารวล ที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ พร้อมทั้งนักเรียน โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวม ข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโทเอกการมัธยมศึกษาทุกท่าน ที่ช่วยให้คำ ปรึกษา แนะนำ และเป็นกำลังใจ ในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ อันอาจมีได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบ เทิดทูนพระคุณบิดา มารดา และครู อาจารย์ทุก ๆ ท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมในการวางราก ฐานการศึกษาอบรม และให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

ว่าที่ ร.ต. ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ	13
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ	23
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคควิซี เซอร์เคิล	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคควิซี เซอร์เคิล	37
	การสอนแบบโครงการ โดยใช้เทคนิคควิซี	40
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์	44
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	49
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	64
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	68
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	69
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
	วิธีดำเนินการทดลอง	70
	เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	71
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ	71
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76

4 การวิเคราะห์ข้อมูล	82
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	86
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	86
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	87
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	88
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า	89
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	103
ภาคผนวก ก	104
ภาคผนวก ข	115
ภาคผนวก ค	140
ประวัติย่อของผู้วิจัย	190

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการวิจัย	70
2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้ เทคนิคคิวชีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	83
3 เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชีกับการสอน ตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา	84
4 เปรียบเทียบพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้ เทคนิคคิวชีหลังและก่อนเรียน	85
5 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	105
6 ค่าอำนาจจำแนก (t - distribution) ของแบบทดสอบ วัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ	107
7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	111
8 คะแนนบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	113

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึง การศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : บทนำ) สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดความสำคัญของการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) มีวัตถุประสงค์โดยมุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง เน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเอง ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ภายใต้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และนำการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2534 : 33)

การที่จะพัฒนาคุณภาพของพลเมืองเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเป็นสื่อในการพัฒนา ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง 2533 ได้กำหนดหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไว้ว่า มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี มีนิสัยปรับปรุงงาน มีทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถเป็นผู้นำ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 1) ซึ่งมีความสอดคล้องรับกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เป็นอย่างดี

สังคมศึกษา เป็นวิชาหนึ่งของหลักสูตรที่มีความสำคัญยิ่งเพราะมีเป้าหมายที่สำคัญคือการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของประเทศ ให้มีความรู้ มีทักษะ มีความรับผิดชอบ สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีสันติสุขและสร้างสรรค์ เพราะวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การดำรงชีวิต การแก้ปัญหา และการปฏิบัติคนในสังคมมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีความเข้าใจในการสร้างชีวิตที่ดีขึ้น และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ลาวัวฌ์ วิทยาจุลภักดิ์. 2533 : 5 - 34) ดังนั้นครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้มีทักษะของการเป็นพลเมืองดี มีความรู้คู่คุณธรรม รู้จักคิดวิเคราะห์ มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ มีการวางแผนงาน สามารถแก้ปัญหาทั้งส่วนบุคคล และสังคมได้ ตลอดจนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างฉลาด เพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตได้ (Edwin. 1967 : 28 - 50)

สภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เท่าที่ผ่านมาและที่เป็นอยู่ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร ซึ่งเห็นได้จากการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาของกรมวิชาการ (2533 : 1) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2531 ของโรงเรียนทุกสังกัดทั่วประเทศ ได้คะแนนร้อยละ 59.92 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 50% ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดแล้วอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง และจากการประเมินผลโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง 2533 ของกรมวิชาการ พบว่าครูส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิมคือ เน้นการบรรยายเนื้อหา บอกอธิบาย และให้ทำรายงาน มีการสอนทักษะกระบวนการน้อยมาก (รายงานการใช้หลักสูตร. 2534 : 8) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งถ่ายทอดเฉพาะความรู้ ความจำ ไม่ได้สอนให้นักเรียนคิดหรือค้นคว้าหาความรู้จนเป็นนิสัย (เพ็ญนิภา เขาเทียน. 2526 : 108) นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยพบว่า ครูผู้สอนใช้เทคนิคในการสอนน้อยมาก ขาดการจัดกิจกรรมที่เร้าใจ เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ และไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม (นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์. 2533 : บทคัดย่อ) กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะที่สำคัญไปคือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่สามารถตัดสินใจด้วยตัวเอง ไม่รู้จักการวางแผนงาน ขาดทักษะของการทำงานร่วมกัน ไม่รู้จักการวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างมีระบบ ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2530 : 102 - 103) และจากการศึกษาของประทวน อิศรพงศ์ (2526 : 22) พบว่าเยาวชนไทยขาดการส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นจุดอ่อนทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีไป เนื่องจากผู้นำเปรียบเสมือนดวงประทีปของหน่วยงานและเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาสังคมด้วย (สมพงศ์ เกษมสิน. 2521 : 395) จากการศึกษาของศิริวรรณ ศิริอารยา (2530: 73) พบว่า ความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ การฝึกฝนปฏิบัติบ่อย ๆ จะเกิดความชำนาญ และเคยชินเป็นนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ (มปป. : 41) ที่กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติตั้งแต่วัยเด็กเพื่อความคุ้นเคยในการทำงานกลุ่ม และมีการ

วางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะเป็นแนวทางที่จะสร้างผู้นำ และผู้ตามที่มีคุณภาพในสังคม ประชาธิปไตยได้

การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันจึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ทดวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาอย่างมีระบบร่วมกัน ซึ่งเป็นการเตรียมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน เพื่อเข้าสู่สังคมจริง (จันทร์จรัส คณิตสุทธิ. 2528 : 30) การเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่สมควรนำมาใช้ เพื่อแก้ปัญหการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของเด็กได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใหม่ได้อย่างดีก็คือ การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี ซึ่งเป็นการสอนที่มีลักษณะของการฝึกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ที่แน่นอนด้วยตนเองตามความสนใจ ครูเป็นเพียงที่ปรึกษา และคอยติดตามผลการปฏิบัติ ลักษณะของการสอนจะสอดคล้องกับความจริงในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้วางแผนร่วมกัน มีการประสานงานกัน และมีการปฏิบัติกิจกรรมการแก้ปัญหาด้วยเทคนิคคิวชี(ตามวงจรเคมมิ่ง)ซึ่งเป็นเทคนิคของการแก้ปัญหาวัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการพิจารณา ใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การวิจารณ์งานในการประเมินและตัดสินใจ และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ มีการทำงานเป็นกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. เพื่อศึกษาพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะทำให้ทราบว่า การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ที่จะสอนวิชาสังคมศึกษาได้เลือกวิธีสอนให้เหมาะสม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 140 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 70 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลาก จาก 4 ห้องเรียน ให้ได้มา 2 ห้องเรียน นำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมาละกันแล้วจับฉลากแบ่งเป็น 2 กลุ่ม จับฉลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน ได้รับการสอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี

2.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ได้รับการสอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

3. ระยะเวลาในการทดลอง

กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาทดลอง 16 คาบ คาบละ 50 นาที ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองคือ เนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สังคมประชาธิปไตย

5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีสอน 2 แบบ คือ

5.1.1 การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี

5.1.2 การสอนตามคู่มือการสอน ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

5.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

5.2.2 บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การสอนแบบโครงการ หมายถึง การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เลือกกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ และเป็นผู้วางแผนในการทำงานนั้นเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ

1.1 ขั้นนำเสนอ เป็นขั้นที่ครูจัดเสนอสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่าง เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงปัญหาและความต้องการที่จะหาทางแก้ปัญหา

1.2 ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6-7 คน เลือกประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนว่าจะทำการศึกษาเรื่องใด เพื่ออะไร

1.3 ขั้นวางแผน นักเรียนหาวิธีการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยเขียนเป็นโครงการขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วย ชื่อโครงการ หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการ เจ้าของโครงการ ที่ปรึกษาโครงการ สถานที่ปฏิบัติงานโครงการ วัน เวลา งบประมาณ วิธีการศึกษาค้นคว้า เครื่องมือที่ใช้ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.4 ขั้นดำเนินการ นักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติงานตามโครงการที่ได้ร่วมกันวางไว้

1.5 ขั้นประเมินผล นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองว่าจะได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง

2.เทคนิคคิวซี (Q.C.) เป็นกระบวนการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างมีระบบวิธีการและเป็นลักษณะของการทำงานเป็นทีม โดยสมาชิกมารวมกันเป็นกลุ่มด้วยความสมัครใจตามหลักการของประชาธิปไตย มีการเลือกประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ มีการกำหนดหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบและมีที่ปรึกษาประจำกลุ่ม แล้วดำเนินกิจกรรมไปตามขั้นตอนของวงจรเดมมิง (Deming) ได้แก่ P = การวางแผน (Planning) D = การดำเนินงานตามแผน (Doing) C = การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Checking) และ A = การปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง (Action) หรือเขียนเป็นตัวย่อคือ PDCA

โดยอาศัยการระดมพลังสมองเพื่อเสนอปัญหา วิเคราะห์และประเมินเพื่อตัดสินใจในการเลือกปัญหามาเป็นปัญหาของกลุ่มแล้ววิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาโดยใช้แผนภูมิแก้มปลา และดำเนินการแก้ไขตามที่แต่ละคนรับผิดชอบภายในกลุ่มของตนเอง เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมาย

การดำเนินงานตามวงจรเดมมิง (Deming) หรือ PDCA

1.ขั้น P การวางแผน (Planning)

1.1 การกำหนดปัญหา

1.2 การสำรวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

1.3 การนำปัญหาที่เลือกไว้มาวิเคราะห์หาสาเหตุ โดยใช้แผนภูมิแก้มปลา

1.4 การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

1.5 การกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

2.ขั้น D การดำเนินงานตามแผน (Doing)

การดำเนินงานตามที่วางแผนเอาไว้

3.ขั้น C การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Checking)

การตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

4.ขั้น A การปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง (Action)

การปรับปรุงแก้ไขผลของการดำเนินงานและนำผลไปใช้ปฏิบัติจริง

3.การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี หมายถึง การนำหลักการ วิธีการและเทคนิคของกิจกรรมควีซีมาประยุกต์ใช้กับการสอนแบบโครงการ ในกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาเรื่อง สังคมประชาธิปไตย ซึ่งการสอนวิธีนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เลือกกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ และวางแผนในการทำงานนั่นเอง โดยทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละประมาณ 6-7 คน มีการเลือกประธาน รองประธาน กรรมการและเลขานุการ โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องเพื่อประโยชน์ร่วมกัน โดยอาศัยเทคนิคการระดมพลังสมอง เทคนิคทางสถิติ เทคนิคการประชุม แผนภูมิแกงปลา การประเมินและการตัดสินใจ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมตามวงจรเดมมิง(Deming Circle) ได้แก่ การวางแผน (Planning) การดำเนินงานตามแผน (Doing) การตรวจสอบการดำเนินงาน (Checking) การปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง (Action) ครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำเสนอ ครูเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์จากกรณีตัวอย่าง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต พร้อมทั้งร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหา

3.2 ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสมัครใจ กลุ่มละ 6-7 คน เลือกประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ พร้อมทั้งคิดตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญและสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกปัญหาและตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนว่าจะศึกษาเรื่องใด เพื่ออะไร โดยเขียนเป็นโครงการขึ้นมาดังนี้ ชื่อโครงการ หลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการ เข้าของโครงการ ที่ปรึกษา สถานที่ปฏิบัติงาน โครงการ วัน เวลา งบประมาณ วิธีดำเนินงาน เครื่องมือและผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมตามวงจรเดมมิง

3.3.1 ขั้นวางแผน (Planning)

3.3.1.1 สืบรวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.3.1.2 แต่ละกลุ่มนำปัญหาที่เลือกไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิแกงปลา

3.3.1.3 สมาชิกในกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

3.3.1.4 สมาชิกในกลุ่มกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

3.3.2 ขั้นดำเนินงานตามแผน (Doing)

3.3.2.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานตามโครงการ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3.3.2.2 ประสานงานกับกลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 ขั้นตรวจสอบผลการดำเนินงาน(Checking)

แต่ละกลุ่มตรวจสอบผลการทำงานว่าได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยปฏิบัติดังนี้

3.3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.3.3.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลัง การแก้ปัญหาว่าสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

3.3.4 ขั้นปรับปรุงแก้ไขและนำผลไปปฏิบัติจริง (Action)

3.3.4.1 เสนอผลงานโครงการหน้าชั้น

3.3.4.2 สมาชิกกลุ่มอื่นซักถาม และเสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.3.4.3 จัดทำผลงานโครงการที่เสนอเป็นมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติในโครงการต่อไป

3.4 ขั้นประเมินผล

3.4.1 สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกัน

3.4.2 ประเมินผลงานโครงการ

3.4.3 แบบทดสอบ

4. การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตามแผนงานของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยมีลำดับขั้นตอนในการสอนดังนี้

4.1 ขั้นสร้างความสนใจ หมายถึง การทำให้นักเรียนมีความสนใจต่อบทเรียน โดยครูใช้การพูด สนทนาซักถาม หรือใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเร้าความสนใจ เช่น คำถาม รูปภาพ สไลด์ ข่าวเหตุการณ์ หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น

4.2 ขั้นแจ้งจุดประสงค์ หมายถึง การแจ้งให้นักเรียนทราบว่า เมื่อนักเรียนเรียนเนื้อหาจบตามที่กำหนดแล้ว นักเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง

4.3 ขั้นทบทวนความรู้เดิม หมายถึง การทบทวนความรู้พื้นฐานของนักเรียนเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนสิ่งใหม่ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยครูใช้การอภิปรายซักถาม หรือให้ทำแบบทดสอบ ฯลฯ

4.4 ขั้นเสนอบทเรียนใหม่ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยครูอาจใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ ประกอบการเรียนการสอน

4.5 ขั้นให้แนวทางการเรียนรู้ หมายถึง การแนะนำ หรือแนะแนวทางเพื่อให้ นักเรียนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น แนะนำหนังสือประกอบการค้นคว้า ฯลฯ

4.6 ขั้นแสดงพฤติกรรม หมายถึง การให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หรือแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ด้วยตนเอง

4.7 ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ หมายถึง การสรุปผลการปฏิบัติกิจกรรม และแจ้งให้ นักเรียนทราบว่าสำเร็จหรือไม่ อย่างไร โดยครูชมเชย หรือให้คำแนะนำเพิ่มเติม ฯลฯ

4.8 ขั้นประเมินผล หมายถึง การวัดหรือประเมินพฤติกรรมว่า สิ่งที่นักเรียนได้ กระทำลงไปนั้นได้ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนนั้นหรือไม่เพียงใด โดยครูสังเกต หรือตรวจผลงาน ฯลฯ

4.9 ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและถ่ายโอนการเรียนรู้ หมายถึง การสรุปเน้นย้ำ ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ฝังแน่น สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยครูให้ทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมเพิ่มเติม ฯลฯ

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถของนักเรียนใน การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา (ส102) เรื่อง สังคมประชาธิปไตย ในด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 60 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ดังนี้

1.ด้านความรู้ ความจำ หมายถึง ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวและสิ่ง ต่าง ๆ ที่เคยเรียนมาในวิชาสังคมศึกษา (ส 102) เรื่อง สังคมประชาธิปไตย

2.ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมาย ตีความหมาย และการขยายความ จากความรู้ที่ได้เรียนมาแล้ว

3.ด้านการนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ที่ได้เรียนมาใช้ แก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง หรือสถานการณ์แปลกใหม่ที่ไม่เคยได้รับมา ก่อนได้

4.ด้านการวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องราว ใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อยได้ โดยทราบว่าสิ่งนั้นหรือเรื่องราวนั้นมีส่วนประกอบย่อยอะไรบ้าง

6. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความสามารถในการนำ และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งสามารถนำกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา รักษา ขวัญและกำลังใจของสมาชิกในกลุ่มด้วย บุคลิกภาพความเป็นผู้นำพิจารณาจากคะแนนในการ

ทำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ซึ่งปรับปรุงมาจากของชมพู พิงธรรม (2525 : 149 - 157) ซึ่งประกอบด้วยการประกอบของบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ 8 องค์ประกอบ ดังนี้

6.1 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง ลักษณะของการกระทำซึ่งแสดงถึงความสามารถทั่วไปในการทำงานของสมอง สามารถคิดได้หลายทางในการแก้ปัญหาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่มีการจำแบบไป มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมต่าง ๆ สนใจในความคิดหรือผลงานเริ่มแรกของผู้อื่น

6.2 ความยุติธรรม หมายถึง การแสดงออกของบุคคลในลักษณะที่เสมอภาค ไม่ลำเอียง มีเหตุผล ปราศจากอคติใด ๆ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ทั้งในด้านความคิดและการกระทำ

6.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การกระทำที่แสดงถึงความมั่นใจที่จะทำการอย่างไม่ลังเลใจ หรือหวั่นวิตก แม้จะมีอุปสรรคมาขัดขวางก็ไม่ล้มเลิกหรือเปลี่ยนใจแต่อย่างใดทั้งสิ้น

6.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำที่บุคคลแสดงออกมาโดยการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องกระทำด้วยความผูกพัน ไม่ทอดทิ้ง มีความพากเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีความปรารถนาที่จะให้หน้าที่ที่ปฏิบัติเป็นไปอย่างดีที่สุดจนเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้ มีความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และยอมรับความผิดหรือความชอบในผลงานการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย

6.5 ความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกมาโดยการสนใจปัญหาและความต้องการของผู้อื่น การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อประสบความทุกข์ยาก การไม่เห็นแก่ตนเอง การไม่มุ่งทำลายผู้อื่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น และมีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

6.6 ความรอบคอบ หมายถึง ลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกมาในลักษณะของการทำงานที่มีแบบแผน มีการตรวจตราสภาพความพร้อม การรวบรวมรายละเอียดข้อมูลก่อนการตัดสินใจ ทำงานอย่างประณีตรัดกุม มีระเบียบ หรือแสดงออกตามความคิดที่ได้กลั่นกรองแล้ว

6.7 ความใจกว้าง หมายถึง ลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกมาโดยพร้อมที่จะรับความคิดใหม่ ๆ หรือรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนข้อวิพากษ์-วิจารณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองได้ การให้อภัยในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยไม่เจตนาของผู้อื่น การยอมรับในความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ การใช้เหตุผลและความจริงใจในการแก้ปัญหา การเสียสละเมื่อเกิดการขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม

6.8 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุม
อารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ตามกฎระเบียบของสังคม มีความ
อดทนต่อสิ่งเร้าทั้งจากภายนอกและภายในตนเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังนี้

- เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นหัวข้อ
1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ
 - 1.1 ความหมายของการสอนแบบโครงการ
 - 1.2 รูปแบบของโครงการ
 - 1.3 ประเภทของโครงการ
 - 1.4 จุดประสงค์ในการสอนแบบโครงการ
 - 1.5 ขั้นตอนการสอนแบบโครงการ
 - 1.6 คุณค่าของการสอนแบบโครงการ
 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ
 - 2.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคควีซี เซอร์เคิล
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล
 - 3.2 ความหมายของกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล
 - 3.3 หลักการและอุดมการณ์พื้นฐานของกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล
 - 3.4 ลักษณะองค์ประกอบของกลุ่มควีซี เซอร์เคิล
 - 3.5 ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมของควีซี เซอร์เคิล
 - 3.6 เทคนิคที่ใช้ในการทำกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล
 - 3.7 ประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล
 - 3.8 การนำเสนอผลงานควีซี เซอร์เคิล
 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคควีซี เซอร์เคิล
 - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
 5. การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี

6. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

- 6.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของ โรเบิร์ต เอ็ม กานเย่
- 6.2 การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

- 7.1 ความหมายของความเป็นผู้นำ
- 7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ
- 7.3 รูปแบบผู้นำ
- 7.4 คุณลักษณะของความเป็นผู้นำ
- 7.5 ความสำคัญของการเป็นผู้นำ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

- 8.1 งานวิจัยภายในประเทศ
- 8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

1.1 ความหมายของการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการ หมายถึง การใช้งานชิ้นใหญ่เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ แต่เดิมศัพท์นี้ใช้กับการสอนทางหัตถศึกษาโดยไม่คำนึงถึงความตั้งใจ หรือการวางแผนของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามในการทำงานชิ้นใหญ่นี้ก็จะต้องมีการวางแผนอยู่นั่นเอง ต่อมา วิธีนี้ได้นำมาใช้กับวิชาเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ใช้ในภาคปฏิบัติมาก หลังจากปี ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา อิทธิพลทางจิตวิทยาแผนใหม่ทำให้เกิดความคิดขึ้นว่า โครงการควรประกอบด้วยกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ อันสืบเนื่องมาจากการขบคิดปัญหา ซึ่งเด็กมีโอกาสที่จะเลือกวางแผนและดำเนินการของเขาเองตามหลักความคิดเช่นนี้ เลยถือว่าเมื่อใดที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการพบปัญหาของชีวิตจริง ๆ และให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนและดำเนินการปฏิบัติออกไปอย่างจริงจังแล้ว การเรียนและการปฏิบัติเช่นนี้ ย่อมเรียกได้ว่า เป็นการสอนแบบโครงการ ต่อมาความหมายของโครงการได้เปลี่ยนแปลงไปอีกทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) และด้วยความหมายของบรรดาครูที่วางแผนแบบหน่วย ให้มีส่วนร่วมที่สำคัญ อันมีรากฐานมาจากแนวชีวิตจริง ๆ ซึ่ง คับบลิท เอช คิลแพททริก (W.H.Kilpatrick) ได้หยิบยืมความคิดแบบใหม่นี้ขึ้นมาพิจารณาและใช้ในปี

ค.ศ. 1918 ท่านได้แสดงให้เห็นลักษณะของโครงการไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยความตั้งใจและความสนใจ เป็นความพยายามที่จะเสริมหรือเน้นข้อเท็จจริงที่ว่า ความตั้งใจและความสนใจนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่มีกำลังอำนาจในการเรียน และเป็นที่ยอมรับกันแน่นอนแล้วว่าโครงการเป็นหน่วยแห่งกิจกรรมในการเรียน ซึ่งเกิดจากความตั้งใจและความสนใจของนักเรียนเอง กิจกรรมนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับงานภาคปฏิบัติซึ่งเป็นที่น่าสนใจและสนุกสนานอยู่ในตัวมันเองแล้วโดยผู้เรียนเป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า จะปฏิบัติให้ได้แค่ไหน เพื่อหวังผลสิ่งใด แล้วจึงวางแผน และดำเนินงานต่อไปตามวิธีที่คล้ายคลึงกับวิถีแห่งชีวิตจริง

จึงเห็นได้ว่า การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้วางแผนโครงการในการแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาตามที่วางแผนไว้

1.2 รูปแบบของโครงการ

สำหรับรูปแบบของโครงการ ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 55 - 56) กล่าวว่า รูปแบบการเขียนโครงการนั้นจะเป็นรูปแบบใดก็ได้ แต่ให้มีใจความสำคัญ 11 ประการ คือ

1.2.1 ชื่อโครงการ จะทำโครงการอะไรให้เขียนชัดเจน

1.2.2 หลักการและเหตุผล ในการเขียนจะต้องคำนึงถึงว่า เหตุใดจึงต้องจัดทำโครงการ และทำไมจึงต้องทำโครงการนั้น

1.2.3 วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย จะต้องกำหนดให้แน่ชัดว่า การปฏิบัติงานครั้งนี้จะได้ผลคืออะไรบ้าง การกำหนดวัตถุประสงค์นี้จะต้องปฏิบัติได้ และประเมินผลได้ด้วย การเขียนวัตถุประสงค์จะต้องสัมพันธ์กับหลักการและเหตุผล

1.2.4 สถานที่หรือบริเวณที่ดำเนินการ จะต้องระบุให้ชัดเจน

1.2.5 ระยะเวลาดำเนินการ จะต้องระบุให้ชัดเจนว่า โครงการนั้น ๆ จะใช้เวลาในการปฏิบัติตามโครงการมากน้อยแค่ไหน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และเสร็จสิ้นวัน เดือน ปีใด

1.2.6 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ จะต้องอธิบายให้เด่นชัดว่า การปฏิบัติงานตามโครงการนั้น ๆ จะต้องดำเนินการอย่างไร มีกี่ขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีการดำเนินการอย่างไร การเขียนจะต้องชัดเจน เพื่อการสื่อความหมายที่ถูกต้องระหว่างผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน

1.2.7 วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ จะต้องเขียนให้ชัดเจนว่า ในการดำเนินงานตามโครงการนั้น ๆ จะต้องใช้วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้อะไรบ้าง

1.2.8 งบประมาณในการดำเนินงาน ใช้งบประมาณเท่าใด

1.2.9 แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ จากที่ใดบ้าง มากน้อยเพียงใด

1.2.10 การติดตามผลและประเมินผล ติดตามผลอย่างไร หลังจากที่ได้ปฏิบัติงานเสร็จสิ้นโครงการ โดยบอกเป็นขั้นตอน

1.2.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง หรือสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย

1.3 ประเภทของโครงการ

โครงการทั่ว ๆ ไป จะมีอยู่หลายประเภท จากการจัดประเภทของ อัญชลี แจ่มเจริญ และสุกัญญา ธารีวรรณ (2523 : 79) ได้แบ่งประเภทของโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.3.1 โครงการสำเร็จรูป เช่น ทำโต๊ะ เก้าอี้ สร้างเรือ คอกเลี้ยงสัตว์ สนามกีฬา เป็นต้น

1.3.2 โครงการเพื่อนันทนาการ เช่น การจัดแสดงละคร คอนเสิร์ต การเล่นกีฬา การเดินทางไปทัศนศึกษา เป็นต้น

1.3.3 โครงการแก้ปัญหา เช่น วางโครงการและดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสะอาด ความปลอดภัยในการดำเนินการ การดูแลรักษาต้นไม้

1.3.4 โครงการเกี่ยวกับการฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะการพูด การเขียน การโฆษณา เป็นต้น

การจัดแบ่งออกเป็น 4 ประเภทนี้ ทำให้มองเห็นประเภทของโครงการได้เด่นชัดขึ้นและเพื่อให้เห็นเด่นชัดขึ้น ละออ การุณยนิช และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป. : 69) ได้แบ่งประเภทของโครงการแตกย่อยออกไปอีก โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. โครงการเกี่ยวกับการสำรวจ (Exploration Project) ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์

2. โครงการเกี่ยวกับการสร้างวัสดุ (Material Project) ได้แก่ การสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาศิลปปฏิบัติ เป็นต้น

3. โครงการเกี่ยวกับการเล่น (Play Project) ได้แก่ การเล่นเกมประเภทต่าง ๆ การแสดงละครวรรณคดี และอื่น ๆ

4. โครงการเกี่ยวกับทักษะและความรู้ (Skill and Learning Project) ซึ่งทำการค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ

5. โครงการที่จะแก้ปัญหา (Intellectual or Problem Project)

ริสค์ (Risk. 1958 : 47) ได้แบ่งโครงการออกเป็น 3 ประเภท คือ

5.1 โครงการเกี่ยวกับการสร้างวัสดุ (Physical or Material Project) ได้แก่ การสร้างโต๊ะ การขุดสระน้ำ การทำสวนดอกไม้ การตัดเสื้อ การเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น

5.2 โครงการการเรียนรู้ (Learning Project) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน หรือการริเริ่มของนักเรียนแต่ละคน เช่น ต้องการพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว ต้องการอ่าน นิตยสารหรือออก ต้องการเรียนรู้เรื่องสั้น ต้องการค้นคว้าเรื่องการเสียดินแดนของไทย เป็นต้น

5.3 โครงการทางความคิดหรือแก้ปัญหา (Intellectual or Problem Solving) เป็นปัญหาที่อาจแก้ได้จากการพิจารณาเหตุผล มีลักษณะเหมือนโครงการการเรียนรู้ แต่แตกต่างกันเฉพาะจุดมุ่งหมาย เช่น การสำรวจผลการทำงานของชุมชน การวางโครงการแก้ปัญหา เรื่องความสะอาดในโรงเรียน

ถึงแม้ว่าจะได้มีการจัดแบ่งโครงการเป็นหลายประเภท แต่ในการจัดวางโครงการ นั้นสิ่งที่ควรคำนึงก็คือ การได้ผลคุ้มค่า เหมาะสมกับสภาพชีวิตจริง ให้คุณค่าทางการเรียน มี แหล่งวิชาและวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอ เหมาะสมกับระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับเนื้อหา และเสร็จตามเวลาที่กำหนด

1.4 จุดประสงค์ในการสอนแบบโครงการ

ฟิตเจอร์ลด์ และฟิตเจอร์ลด์ (Fitzerald and Fitzgerald. 1955 : 356) กล่าวถึง จุดประสงค์ในการสอนแบบโครงการว่า

1.4.1 เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน ทั้งนี้เพราะการสอน แบบโครงการ ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้เลือกโครงการด้วยตนเอง แต่ก่อนที่จะเลือก ครูจะต้อง จัดสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเสียก่อน ผู้เรียนจึงสามารถเลือกโครงการ ได้

1.4.2 เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานการณ์ จริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำงานได้ในที่สุด

1.4.3 เพื่อพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองที่สะสม เก็บรวบรวม และหาความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.4 เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่จะให้เสรีภาพในการคิดและการกระทำ

1.4.5 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ขั้นตอนของการสอนแบบโครงการ

ริสค์ (Risk. 1958 : 473 - 474) และลาร์ดิซาบาล (Lardizabal. 1970 : 56 - 57) ได้เสนอขั้นตอนของการดำเนินการสอนแบบโครงการดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย (Purposing) ขั้นนี้ครูจะต้องจัดหาสถานการณ์เพื่อเร้า ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อนักเรียนได้เลือกหัวข้อโครงการขึ้นมาแล้ว

ทำการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการว่า โครงการนั้นจะศึกษาอะไร จะทำอะไร ขั้นนี้บทบาทของครูคือ ช่วยเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูจะต้องจัดสถานการณ์ใช้สื่อหรือกรณีตัวอย่างเรื่องราวต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ วุฒิภาวะและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 วางแผน (Planning) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนเสนอแนวทางหรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่ตนเองคิดว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูล หรือดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งครูต้องช่วยเสนอแนะขั้นนำขั้นตอนที่เหมาะสม

ขั้นที่ 3 ดำเนินการ (Executing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยครูจะต้องคอยกำกับดูแลให้ผู้เรียนดำเนินการตามแผน และอาจจะต้องช่วยแก้ปัญหา ถ้าผู้เรียนไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 4 ประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนประเมินผลงานของตนเอง เป็นการประเมินการดำเนินการหรือประเมินผลที่ได้จากโครงการ

ไรเบิร์ต และฟอร์จ (Ryburn and Forge, 1957 : 180) กล่าวถึงการเรียนการสอนแบบโครงการว่า มีขั้นตอนในการเรียนดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ เริ่มจากความต้องการของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนต้องการที่จะทำอะไรก็กำหนดจุดประสงค์ในสิ่งที่จะทำนั้นขึ้น
2. วางแผน ผู้เรียนจะวางแผนการทำงานของตน เพื่อจะนำไปปฏิบัติ
3. ดำเนินงาน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
4. ประเมินผล เมื่อปฏิบัติตามแผนเสร็จแล้ว ผู้เรียนทำการประเมินผลงานของตน
5. ปรับปรุง ทำการปรับปรุงแก้ไขหลังจากประเมินผล และได้ปรับปรุงข้อบกพร่อง

สุวรรณ มุททเมธา (2522 : 195) ได้เสนอขั้นตอนในการสอนแบบโครงการว่า ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ปัญหาหรือความต้องการ ผู้เรียนต้องมีปัญหาหรือความต้องการในอันที่จะทำงานตามโครงการใดโครงการหนึ่งออกมา
2. กำหนดจุดประสงค์ของการทำงานตามโครงการนั้นให้ชัดเจน
3. ผู้เรียนวางแผนการทำงานให้สำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการ
4. เสนอแผนงานที่กำหนดเรียบร้อยแล้วต่อครูผู้สอน ครูและนักเรียนพิจารณาแผนร่วมกัน ครูให้แนวคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผน

5. ดำเนินงานตามแผนและขั้นตอนที่กำหนด เมื่อมีปัญหา อุปสรรค ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง ก็อภิปรายปัญหาร่วมกัน มีครูเป็นที่ปรึกษาแนะนำ ครูต้องให้ผู้เรียนใช้ความคิด และการตัดสินใจของตนเองให้มากที่สุด

6. ประเมินผลงาน ให้ผู้เรียนประเมินผลงานของตัวเองจากการพิจารณากระบวนการการสอนในแต่ละขั้นตอนแล้วว่ามีส่วนในการกำหนดขั้นตอนไม่แตกต่างกันมาก ในการกำหนดการวางแผนเพื่อเสนอแนวทางของโครงการ

จรัส น้อยแสงศรี (2523 : 105 - 106) ได้กล่าวถึง การสอนโดยการให้เขียนเป็นโครงการว่ามีหลักการคือ

1. ชื่อโครงการ เช่น การเลี้ยงไก่บ้าน การสังเกตการเจริญเติบโตของพืชบางชนิด การทำสวนครัว การรวบรวมข้อมูลทางสถิติ การแก้ปัญหาประโยชน์ การทดลองต่าง ๆ ซึ่งวิธีการศึกษาหรือดำเนินการตามโครงการเหล่านี้ ครูและนักเรียนนำวิธีการสอนแบบทดลองจริงดังกล่าวไปใช้ศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ จะทำโครงการนั้น ๆ มีวัตถุประสงค์อะไรบ้างเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิชาอะไร

3. เจ้าของโครงการ จะทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ๆ ละกี่คน มีใครบ้าง

4. ที่ปรึกษา มีใครบ้าง เช่น ครูประจำวิชา ผู้ปกครอง หรือวิทยากรอื่น ๆ

5. ที่ปฏิบัติการของโครงการ จะใช้สถานที่ที่ไหน บ้านของใคร เป็นที่ทดลองโครงการ ให้ระบุให้ชัดเจน

6. ระยะเวลาที่ปฏิบัติการ จะเริ่มโครงการตั้งแต่เมื่อไหร่ และโครงการจะเสร็จสิ้นเมื่อใด

7. วิธีศึกษาค้นคว้า ให้บอกวิธีการที่จะทำให้โครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ใ้าคูตลอดเวลา หรือสังเกตเป็นครั้งคราว รวบรวมข้อมูลอย่างไร ให้อธิบายให้ชัดเจน

8. เครื่องมือ ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์อะไรบ้าง หรือจะใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด

9. ผลที่จะได้รับ ให้คาดคะเนผลที่จะได้รับด้วยว่า หวังจะได้รับผลจากโครงการนั้นอย่างไรบ้าง

การสอนแบบโครงการ มีลักษณะดังนี้

1. ขั้นนำเสนอ เป็นขั้นที่ครูเสนอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ให้นักเรียนเกิดปัญหา หรือความต้องการที่จะวางโครงการในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง

2. ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย เป็นขั้นที่นักเรียนทำการเลือกปัญหาและตั้งจุด

มุ่งหมายในการเรียนว่า จะทำการศึกษาเรื่องใด เพื่ออะไร โดยนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดกันเอง และทำงานเป็นกลุ่ม ภายในกลุ่มให้นักเรียนทำการเลือกประธาน รองประธาน กรรมการ และเลขานุการ

3. ขั้นวางแผน เป็นขั้นที่นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันวางแผนว่า จะดำเนินการอย่างไร จึงจะสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ในการวางแผนของนักเรียน จะต้องประกอบด้วย

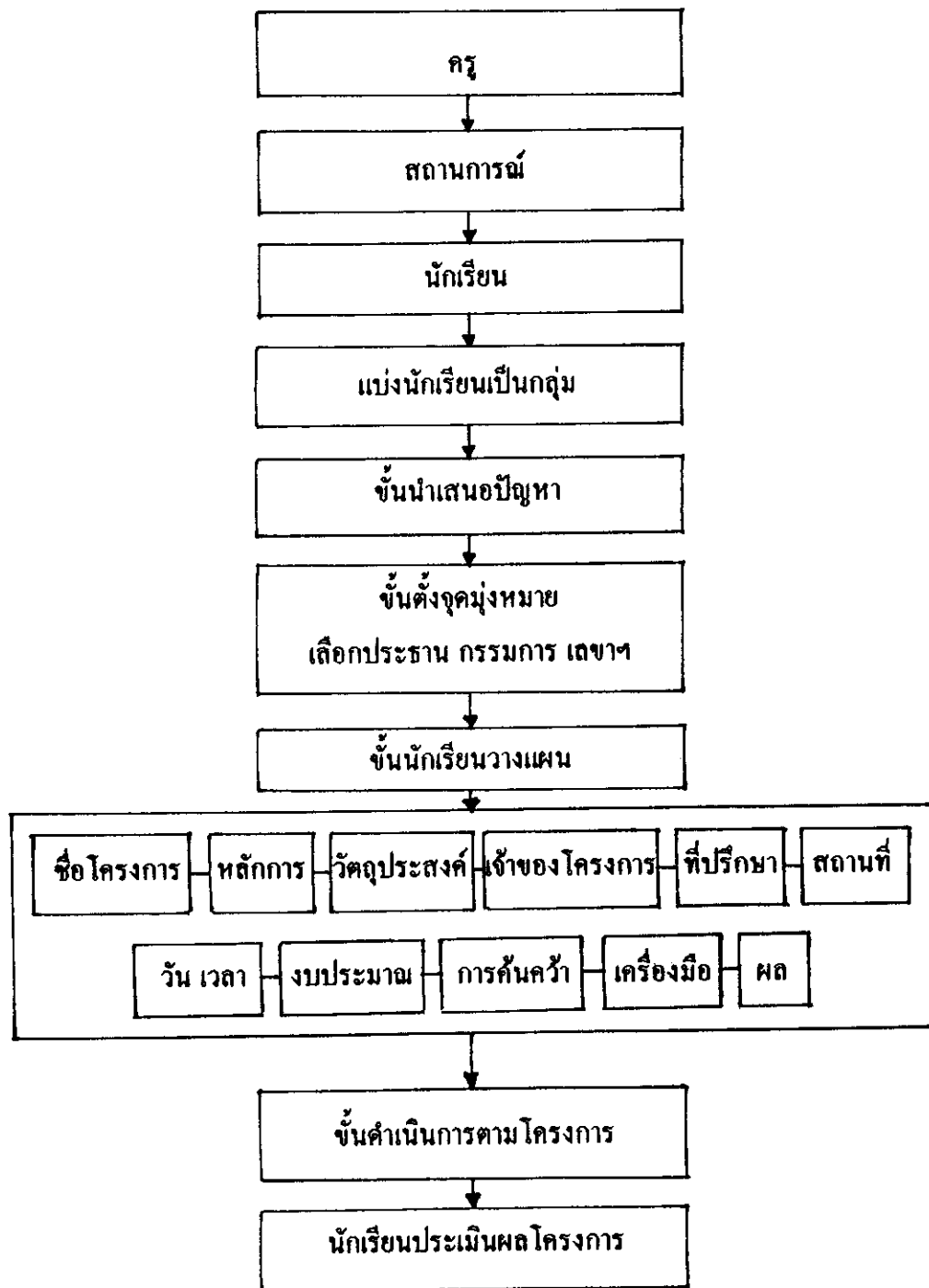
- 3.1 ชื่อโครงการ บอกชื่อ โครงการที่นักเรียนจะทำ
- 3.2 หลักการ บอกเหตุผลที่จะต้องจัดทำโครงการนั้น
- 3.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลคืออย่างไรบ้าง
- 3.4 เจ้าของโครงการ ผู้จัดทำโครงการ
- 3.5 ที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือการทำโครงการ
- 3.6 สถานที่ปฏิบัติงานของโครงการ ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
- 3.7 วัน เวลาในการปฏิบัติงาน ใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด
- 3.8 งบประมาณในการดำเนินงาน ใช้งบประมาณเท่าไร แยกเป็นรายการใช้จ่ายเรื่องอะไรบ้าง
- 3.9 วิธีการศึกษาค้นคว้า ใช้วิธีหาข้อมูลอย่างไรบ้างในการทำให้โครงการบรรลุจุดมุ่งหมาย
- 3.10 เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ วัสดุ อุปกรณ์อะไรบ้าง บอกรายละเอียด
- 3.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ คาดว่าโครงการที่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้ผลจากการดำเนินงานครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

4. ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นกระทำตามโครงการที่วางไว้ของแต่ละกลุ่ม

5. ขั้นประเมินผล ทำการประเมินผลโครงการที่เสร็จสิ้นลงไป ให้นักเรียนเป็นผู้ประเมินว่า โครงการนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ ในการทำโครงการนี้ ผู้เรียนได้รับประโยชน์อะไรบ้าง

6. ติดตามผล ให้พิจารณาข้อบกพร่องทำรายงานเสนอครู

ลักษณะและขั้นตอนดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปให้เข้าใจชัดเจน เป็นแผนภูมิได้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนในการสอนแบบโครงการ

1.6 คุณค่าของการสอนแบบโครงการ

หทัย ต้นหยง (2525 : 280) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนแบบโครงการว่า

- 1.6.1 เป็นการเรียนด้วยการลงมือปฏิบัติงาน ทำให้เป็นที่สนใจของผู้เรียน
- 1.6.2 เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานชัดเจนและตั้งใจ
- 1.6.3 ฝึกนิสัยให้รู้จักการวางแผนงาน
- 1.6.4 ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของผลงานที่ปฏิบัติด้วยตนเอง

ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2525 : 132) ได้กล่าวถึงคุณค่าในการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. นักเรียนได้ทำงานเองโดยตลอด ตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียน

2. นักเรียนได้ทำการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นปัญหาของชีวิตจริง เท่ากับเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญสภาพสังคมจริง ๆ เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว

กิจกรรมของนักเรียนในการสอนแบบโครงการ

ครูเนตร อักษรสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 55) กล่าวถึงกิจกรรมของนักเรียนในการสอนแบบโครงการ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่ม ในการแบ่งกลุ่ม จะต้องให้นักเรียนได้เข้ากลุ่มในโครงการที่ตนมีความถนัด และสนใจ เพื่อให้มีจำนวนพอเหมาะ มีทั้งคนเก่งและคนอ่อนรวมกัน

2. แต่ละกลุ่ม เลือกคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ คณะกรรมการ เลขานุการ โดยมีบทบาทและหน้าที่ คือ ประธานกรรมการ มีหน้าที่ในการวางแผน และนำทางที่ถูกต้องให้แก่คณะกรรมการ รองประธานกรรมการ มีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประธานดำเนินการ คณะกรรมการทำหน้าที่ดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย และทุกคนต่างร่วมกันรับผิดชอบ เลขานุการ ทำหน้าที่จดบันทึกการประชุม และนำผลการประชุมที่ตกลงกันมาเสนอในที่ประชุม

3. การประชุมร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อเขียนโครงการให้เป็นไปในทางปฏิบัติงานร่วมกัน

4. สมาชิกทุกคนในกลุ่ม จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบตามโครงการที่ร่วมกันวางไว้

กิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ ได้แก่ กรณีตัวอย่างบทบาทสมมติ การอภิปรายละคร การศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การสัมภาษณ์บุคคลากร การจัดนิทรรศการ

วิจิตร ทองปาน (2527 : 3) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการสอนแบบโครงการว่า เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วเลือกเรื่องราวนั้นขึ้นมาเป็นหัวข้อที่จะใช้วางแผนและดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามนั้น แล้วก็มีการวางแผน ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และทำการประเมินผลงานนั้น

สงวนศรี นักงาน (2530 : 21) ได้กล่าวว่า คุณค่าของการสอนแบบโครงการเป็นการให้ผู้เรียนจัดทำโครงการที่กลุ่มร่วมกันคิดปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักกระบวนการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำงานด้วยตนเองหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะช่วยให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยได้ นั่นคือการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเมื่อผู้ฟังทำโครงการเสร็จสิ้นไปแล้วจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

นิมนวล ทศวัฒน์ (2522 : 173) กล่าวว่า ลักษณะของโครงการ ควรเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคการบูรณาการโดยการผสมผสานเนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันภายในขอบเขตของเรื่องที่จะศึกษา ซึ่งหน่วยการเรียนการสอน มีลักษณะดังนี้ คือ

1. กลุ่มหัวข้อย่อยมีเนื้อหาสัมพันธ์กัน นำมาจัดลำดับก่อนหลังเสียใหม่ ภายในหัวข้อใหญ่ที่เรียกว่า " หน่วย " (Unit) และใช้เวลาต่อเนื่องกัน อาจเป็น 2 สัปดาห์ หรือ 3 - 4 สัปดาห์ ทั้งนี้แล้วแต่เนื้อหาของบทเรียนนั้น

2. หน่วยแต่ละหน่วยมีความสมบูรณ์ในตัวเอง คือ ประกอบด้วยความมุ่งหมาย ปัญหา กิจกรรม การวัดผลและประเมินผลเบ็ดเสร็จอยู่ในหน่วยการเรียนนั้น

3. หน่วยแต่ละหน่วยสามารถสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด

บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการ

ถึงแม้ว่าการสอนแบบโครงการ จะเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองก็ตามแต่ครูก็ยังต้องมีหน้าที่คอยควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งปนัดดา โสมวงศ์ (2526 : 101 - 102) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการจะสำเร็จลงด้วยดีหรือไม่ขึ้นกับผู้สอนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ได้ร่วมกันตั้งปัญหาขึ้นมา เพื่อจัดทำโครงการ ครูผู้สอนต้องไม่ครอบงำความคิดของผู้เรียน แต่ต้องคอยส่งเสริมความคิด การตัดสินใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทของครูโดยทั่วไปแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ครูอาจจะวางโครงการร่วมกับนักเรียนในระยะต้น แล้วให้นักเรียนดำเนินการต่อไป
2. ครูจะต้องส่งเสริมความคิด ให้กำลังใจหรือให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนมีอุปสรรคในการทำงานตามโครงการ
3. ครูจะต้องติดตามผลงาน และประเมินผลงานของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

งานวิจัยในประเทศ

วิจิตร ทองปาน (2527 : 70 - 75) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีสอนแบบโครงการ ผลการทดลองปรากฏว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการ และการสอนตามคู่มือการสอนสังคมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการและการสอนตามคู่มือครูการสอนสังคมศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนการเรียน และหลังการเรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีสอนแบบโครงการ และการสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สงวนศรี นิกงาน (2530 : 57 - 59) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราณี วัฒนานิมิตรกุล (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าทั้งสองกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเป็นผู้นำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สามารถ สุขาวงษ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

คอลลินส์ (Monroe, 1956 : 54 ; citing Collin. n.d.) ได้ทดลองวิธีสอนแบบโครงการในวิชาคณิตศาสตร์ โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ในการคำนวณสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งนี้เพราะว่า การสอนแบบโครงการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ และมีการฝึกฝนที่เป็นระบบด้วย

กรอกเกอร์ และคนอื่น ๆ (Grocker and Others. 1976 : 267 - 274) ได้ทำการวิจัยในลักษณะที่ใกล้เคียงกับวิธีการสอนแบบโครงการโดยได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบกิจกรรมกระบวนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์แบบกำหนดแนวทาง และแบบไม่กำหนดแนวทาง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในเรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนเกรด 6 และความชอบในวิธีการสอน 2 แบบนี้ ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์เรื่องกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน เมื่อสอนโดยใช้กิจกรรมแบบกำหนดแนวทางสูงกว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบไม่กำหนดแนวทาง สำหรับความชอบในวิธีสอนนักเรียนที่มี I.Q. สูง จะชอบแบบไม่กำหนดแนวทางมากกว่าที่คาดไว้ และนักเรียนที่มี I.Q. ต่ำ จะชอบแบบไม่กำหนดแนวทางน้อยกว่าที่คาดไว้

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิล

3.1 ประวัติความเป็นมาของคิวชี เซอร์เคิล

เมื่อต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศญี่ปุ่นถูกยึดครองโดยสหรัฐอเมริกา ได้มีการปรับระบบการบริหาร และการจัดการในธุรกิจและอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นในเรื่องต่าง ๆ เสียใหม่หลายประการ สหรัฐอเมริกาได้นำแนวคิดใหม่ ๆ ของตนไปเผยแพร่ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในระบบการบริหารธุรกิจ อุตสาหกรรมก็เป็นอีกสาขาหนึ่ง ซึ่งได้มีการเผยแพร่แนวความคิดต่าง ๆ จากสหรัฐอเมริกา ซึ่งแนวความคิดที่มาจากระบบคิวชี เซอร์เคิล ก็คือ เรื่องการควบคุมมาตรฐานคุณภาพของผลผลิตในระบบโรงงาน คร.เอคเวอร์ค

เดมมิง (Edward Deming) เป็นบุคคลผู้หนึ่งในคณะกรรมการยี่ครองประเทศญี่ปุ่น ท่านผู้นี้มีพื้นฐานเป็นนักสถิติได้นำเอาวิธีการควบคุมคุณภาพของผลผลิตเชิงสถิติ (Statistic Quality Control) ไปเผยแพร่ เป็นการควบคุมคุณภาพเชิงสถิติ ซึ่งจะมีการวางมาตรฐาน (Standard) ของผลผลิตหรือผลงานไว้ให้เป็นตัวเปรียบเทียบหรือตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

คิวซี (Quality Control) เชิงสถิติที่ใช้ในขณะนั้น มีใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้วในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ในยุโรปตะวันตก ซึ่งช่วยให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ตลาดมีมาตรฐานที่แน่นอน สามารถรับประกันคุณภาพได้ เป็นที่เชื่อถือของผู้ใช้ ผู้ที่ใช้สินค้าญี่ปุ่นในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองใหม่ ๆ คงจะทราบกันดีว่าคุณภาพสินค้าของญี่ปุ่นในระบายนั้นมักจะไมม่แน่นอน คุณภาพต่ำไม่ค่อยเป็นที่นิยมเท่าสินค้าจากโลกตะวันตก

เมื่อญี่ปุ่นได้นำ คิวซี เซอร์เคิล ในเชิงสถิติ เข้ามาใช้จึงสามารถปรับปรุงคุณภาพสินค้าของตนเองให้ดีขึ้น จนสามารถรับประกันคุณภาพได้ และส่งสินค้าไปค้าขายกับโลกตะวันตกได้ การค้าขายกับประเทศทางตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกานั้น มักจะมีข้อกำหนดวิธีการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อการประกันคุณภาพ ซึ่งธุรกิจอุตสาหกรรมญี่ปุ่นจำเป็นต้องยอมทำตาม หันไปใช้วิธีการควบคุมคุณภาพโดยเชิงสถิติ ซึ่งได้กลายเป็นผลดีต่อญี่ปุ่นเอง คือสินค้าของญี่ปุ่นเริ่มมีคุณภาพสูง มีมาตรฐานสูงขึ้น เป็นที่เชื่อถือยอมรับในตลาดโลกมากยิ่งขึ้น ผลก็คือ สินค้าของญี่ปุ่นสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้เป็นอย่างดี เทียบหน้าสินค้าของประเทศทางตะวันตก

จะเห็นได้ว่าในการส่งเสริมมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าและผลผลิตอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง แต่ประเทศญี่ปุ่นมีลักษณะพิเศษเฉพาะของตนเอง มิได้ตกเป็นทาสทางปัญญา คอยรับแต่ความรู้วิทยาการ ตลอดจนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ของตะวันตกเท่านั้น ญี่ปุ่นได้พิจารณาปรับปรุงและพัฒนาวิธีการของตนเองอยู่ตลอดเวลา ในด้านการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานสินค้าซึ่งเคยรับวิธีการจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้วิธีการควบคุมเชิงสถิติและมาตรฐานกลางสำหรับการควบคุม ตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น ญี่ปุ่นได้พัฒนาวิธีการของตนเองต่อไป โดยถือว่าการใช้มาตรฐานเป็นเครื่องกำกับการตรวจสอบ (Inspector) เข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ดี แต่ญี่ปุ่นก็เห็นว่าน่าจะมีวิธีการอื่น ๆ ที่ให้ประสิทธิภาพที่สูงกว่านั้น

จากการควบคุมโดยมาตรฐานเดียว จากบุคคลคนเดียวหรือจากบุคคลเพียงฝ่ายเดียว โดยเฉพาะฝ่ายตรวจสอบนั้นไม่เพียงพอ อาจก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งในหน่วยงาน หรือองค์การได้โดยง่าย ไม่ส่งผลดีต่อองค์การเท่าที่ควร หลักการที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับญี่ปุ่น

ก็คือ ในเมื่อสร้างความสำเร็จว่าบริษัทหรือโรงงานเป็นของคนทุกคนทุก ๆ คนในบริษัทหรือโรงงานย่อมมีหน้าที่หรือต้องมีส่วนร่วมในการช่วยกันปรับปรุงด้วยกันทุกคน ต้องช่วยกันดูแล ช่วยกันคิด ช่วยกันค้นหา วิธีการแก้ปัญหการทำงาน และปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตร่วมกัน ซึ่งวิธีการดังกล่าว นับว่าได้ผลดีกว่า การใช้มาตรฐานเดียวเป็นอย่างยิ่ง บุคคลจะรักหน่วยงาน เกิดความพึงพอใจในการทำงานและได้ผลงานที่ได้มาตรฐาน นี่คือนิยามของคิวิซี เซอร์เคิล ของญี่ปุ่นที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายทุกวันนี้

สำหรับประเทศไทย กิจกรรมคิวิซี เซอร์เคิล ได้เริ่มเข้ามาในปี พ.ศ.2518 โดยเริ่มที่บริษัทในเครือของประเทศญี่ปุ่น คือ ไทยบริดจ์สโตน และไทยอีโนอุตสาหกรรม ซึ่งก็ประสบความสำเร็จอย่างดียิ่งและต่อมากิจกรรมคิวิซีก็ได้แพร่ขยายไปยังบริษัท สถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งในหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่ง เช่น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า โรงเรียนบดินทร์เดชา เป็นต้น ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมคิวิซี ขึ้นอย่างมากมายและได้ผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง ในปัจจุบันกิจกรรมคิวิซีอาจจะไม่สืบทอดในหน่วยงานราชการเท่าที่ควร แต่ก็ยังเป็นที่ยอมรับของบริษัทภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจอีกหลาย ๆ แห่ง เช่น บริษัทในเครือเซ็นทรัลพลาซ่า องค์การประปานครหลวง เป็นต้น

3.2 ความหมายของคิวิซี เซอร์เคิล

คิวิซี (Q.C.) หรือคิวิซี เซอร์เคิล (Q.C.C.) ย่อมาจากคำว่า Quality Control Circle ซึ่งคำว่า "Quality Control" แปลว่า ควบคุมคุณภาพ และคำว่า "Circle" แปลว่า วง หรือวงกลม การใช้คำว่า Circle หรือ วง นั้นมีที่มาจาก กลุ่มคนที่ตั้งขึ้นตามจุดต่าง ๆ ของงานนั้น มีการทำกิจกรรมกลุ่มในรูปของการประชุม โดยสมาชิกของกลุ่มมานั่งเป็นวงกลม เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา (เจริญ วัชรังษี, ม.ป.ป. : 2) หรืออาจมาจากการแก้ปัญหาด้วยวงจรเดมมิง(Deming Circle) แต่ในการวิจัยครั้งนี้ แทนที่จะใช้คำว่า "วงควบคุมคุณภาพ" ก็จะใช้คำว่า "คิวิซี เซอร์เคิล" หรือ "คิวิซีซี" หรือ "คิวิซี" แทน สำหรับความหมายของคิวิซี เซอร์เคิลนั้น ได้มีผู้นิยามความหมายหลายทรรคนะด้วยกันดังนี้

สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น (2534 : 27) ได้อธิบายความหมายของคิวิซี เซอร์เคิล ไว้ว่า เป็นกลุ่มบุคคลเล็ก ๆ ที่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับคุณภาพโดยสมัครใจภายในที่ทำงานเดียวกัน หรือหน่วยงานเดียวกัน กิจกรรมของกลุ่มจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมควบคุมคุณภาพรวม หรือที่เรียกว่า ที.คิว.ซี. (T.Q.C.) หรือ ซี.ดับบลิว.คิว.ซี.(C.W.Q.C.) การทำกิจกรรมนี้เพื่อพัฒนาตนเองและร่วมมือกันพัฒนา

ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่ทำงาน โดยใช้เทคนิคการควบคุมคุณภาพและสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม

นิพนธ์ ไทยพานิช (2529 : 42) ได้สรุปกิจกรรมคิวิซี เซอร์เคิลว่า เป็นวิธีการทำงานเป็นกลุ่มของบุคคลกลุ่มน้อย ๆ เพื่อทำการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่โดยร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น อย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ ใช้ข้อมูลเป็นหลักการพื้นฐาน ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ค้นหาเหตุผล ใช้วิจารณ์งานในการประเมินผล วินิจฉัย สรุป ตัดสินใจ เสาะแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาซึ่งสมาชิกของกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อุทัย บุญประเสริฐ (2527 : 101) ได้แสดงความหมายของคิวิซี เซอร์เคิล ไว้ว่าเป็นเทคนิคที่เน้นการค้นหาปัญหาในการทำงานของหน่วยงาน แล้วนำปัญหานั้นมาแก้ไขปรับปรุงด้วยวิธีการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันปรับปรุงให้การทำงานบังเกิดผลดี มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แก้ปัญหาของหน่วยงานได้ผลดีมีคุณภาพสูง

ชัยพร วิชาวุธ (2526 : 68) อธิบายว่า คิวิซี เซอร์เคิล เป็นเทคนิคการบริหารงานแบบหนึ่งในลักษณะที่เรียกกันว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) ด้วยการรวมกลุ่มกันของพนักงานกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 5 - 15 คน ที่สังกัดหน่วยงานเดียวกัน ร่วมประชุมกันด้วยความเต็มใจและสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมอย่างหนึ่งโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาดัง ๆ หรือปรับปรุงคุณภาพของงานที่ตนกระทำอยู่ในหน่วยงานของตนเอง โดยพนักงานผู้ปฏิบัติรวมกลุ่มกันเข้าศึกษาปัญหาและเสนอแนะการแก้ปัญหาด้วยตัวพนักงาน และกิจกรรมมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

จากความหมาย ของคิวิซี เซอร์เคิล ดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า คิวิซี เซอร์เคิล หมายถึง เทคนิคการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจของกลุ่มคนขนาดเล็กประมาณ 3-10 คน ในหน่วยงานเดียวกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาในหน่วยงานของตนอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมนั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ ด้วย

3.3 หลักการและอุดมการณ์พื้นฐานของกิจกรรมคิวิซี เซอร์เคิล

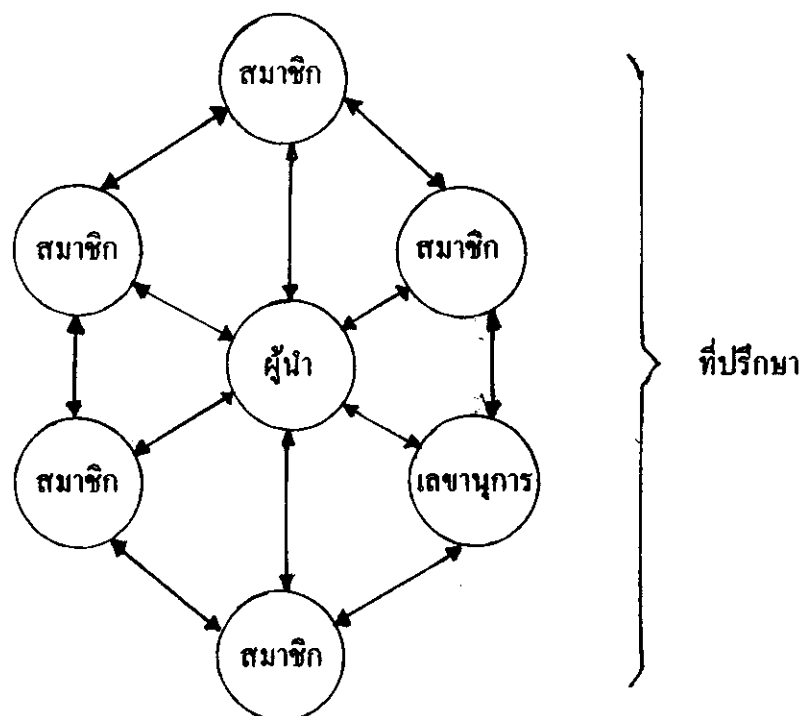
หลักการเบื้องต้นของคิวิซี เซอร์เคิล (เตรียมอุดมการณ์เกล้า. 2530 : แผ่นปลิว)

1. ไม่ขัดต่อนโยบายของหน่วยงาน
2. สามารถทดลองแก้ไขได้ด้วยตนเอง โดยตนเองอย่างอิสระ
3. ทำงานเป็นกลุ่ม
4. ทำอย่างต่อเนื่อง

อุดมการณ์พื้นฐานของกิจกรรมควีซี เซอร์เคิล มี 3 ประการคือ

1. ให้ความเคารพในความเป็นมนุษย์ด้วยกันและสร้างสถานที่ทำงานให้สดใสมีชีวิตชีวา
 2. เพื่อแสดงออกในความสามารถในทางสร้างสรรค์ของมนุษย์และดึงความสามารถของมนุษย์ที่มีอยู่ออกมา
 3. เพื่อปรับปรุงและพัฒนาองค์กรโดยที่ทุกคนมีส่วนร่วม
- 3.4 ลักษณะองค์ประกอบของกลุ่มควีซี เซอร์เคิล

ลักษณะของกลุ่มควีซี เซอร์เคิล เป็นรูปแบบการทำงานเป็นทีมงาน สมาชิกร่วมด้วยความสมัครใจ ผู้นำกลุ่มจะเป็นบุคคลใดก็ได้ตามแต่สมาชิกจะเป็นผู้เลือก แต่แต่ละกลุ่มจะมีการกิจรับผิดชอบในการปรับปรุงงานเฉพาะด้านของตน กลุ่มควีซี เซอร์เคิล จะมีลักษณะดังนี้

ภาพประกอบ 2 ลักษณะกลุ่มควีซี เซอร์เคิล

หน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ ภายในกลุ่ม (ประวิทย์ จงวิศาล และวิจิตร จงวิศาล.

2527 : 26)

1. หัวหน้ากลุ่มมีหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 1.1 บริหารกลุ่มให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- 1.2 ดำเนินการประชุมกลุ่ม
- 1.3 ติดตามผลปฏิบัติงานของสมาชิก
- 1.4 ชักจูง ส่งเสริม และให้กำลังใจแก่สมาชิก
- 1.5 ช่วยสมาชิกแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการทำกิจกรรม
- 1.6 หาวิธีการและความรู้ใหม่ ๆ มาช่วยกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 1.7 รายงานความก้าวหน้าและผลของการทำกิจกรรมให้ผู้รับผิดชอบทราบ

2. เลขานุการมีหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 จัดบันทึกการประชุมกลุ่ม
- 2.2 เตรียมรายงานการประชุมกลุ่ม
- 2.3 นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการประชุมกลุ่ม
- 2.4 เตรียมวาระการประชุมคร่าวหน้าว่าจะประชุมเรื่องอะไร เพื่อให้สมาชิก

มีโอกาสเตรียมตัวล่วงหน้า

3. สมาชิก มีหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 3.1 ร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มอย่างสมัครใจ
- 3.2 ให้ความร่วมมือกับหัวหน้ากลุ่ม
- 3.3 รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มไปปฏิบัติให้สำเร็จอย่างดี
- 3.4 เคารพและปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบวินัยของกลุ่มอย่างเคร่งครัด
- 3.5 ยอมรับและปฏิบัติตามมติของกลุ่ม แม้มันนั้นจะขัดกับความรู้สึกและ

ความคิดเห็นของตน

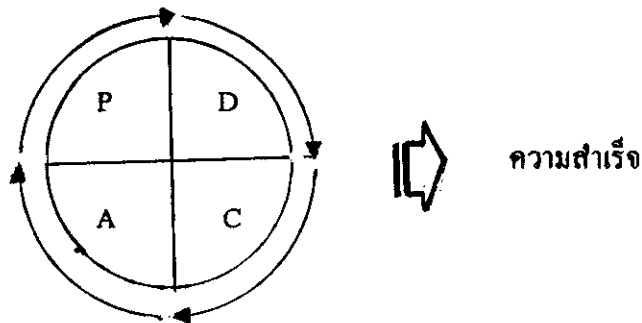
- 3.6 ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น
- 3.7 รับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการประชุมกลุ่ม

4. ที่ปรึกษา มีหน้าที่สำคัญ ดังนี้

- 4.1 ให้คำปรึกษาและคำแนะนำกลุ่มในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
- 4.2 ให้กำลังใจกลุ่มในการปฏิบัติงาน
- 4.3 สนับสนุนและช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม

3.5 ขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมของคิวิซี เซอร์เคิล

การทำกิจกรรมควิซ เซอร์เคิลนั้น เริ่มจากการมีแรงกดดันจิตใจที่จะพัฒนาตนเอง หรือพัฒนางานเป็นสำคัญ ที่จะกระตุ้นหรือให้ความรู้แก่สมาชิก เพื่อให้เขาเข้าใจหลักการและ ประโยชน์ของการทำกิจกรรมควิซ เซอร์เคิล จากนั้นก็เริ่มกำหนดงานในความรับผิดชอบที่จะ พัฒนาหรือปรับปรุงงาน เช่น การลดความผิดพลาดในการทำงาน การลดค่าใช้จ่าย เพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น จากนั้นนำเข้าสู่วงจรหลักของกิจกรรม พี.ดี.ซี.เอ. ดังนี้

ภาพประกอบ 3 การทำงานตามวงจรเดมมิง

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนแก้ปัญหา (Planning) ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ปัญหา ใช้วิธีการประชุมกลุ่มและระดมพลังสมองคิดหาสิ่ง ที่ควรปรับปรุงงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่ม โดยมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1.1.1 การคิดหาองค์ประกอบใหญ่ของปัญหาโดยการระดมพลังสมอง

1.1.2 การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาก่อนการแก้ไข โดยใช้ตารางตรวจสอบหรือตารางเก็บข้อมูล

1.1.3 การเลือกปัญหาที่ควรแก้ไขก่อนหลัง โดยการจัดลำดับความ สำคัญของปัญหา และการใช้แผนภูมิพาเรโต (Pareto Diagram)

1.2 การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เมื่อเลือกปัญหาได้แล้วสมาชิกของ กลุ่มจะต้องช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยการระดมพลังสมองและดำเนินการตาม ขั้นตอนดังนี้

1.2.1 หาสาเหตุของปัญหา โดยใช้แผนภูมิแก๊งปลา

1.2.2 ประเมินทางเลือกสาเหตุที่สำคัญมาแก้ไขก่อน โดยใช้ตาราง ประเมินทางเลือกสาเหตุของปัญหา

1.3 การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา เมื่อกลุ่มเลือกจะแก้ปัญหาที่สาเหตุใดได้แล้ว สมาชิกกลุ่มจะประชุมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายของการแก้ปัญหาคือเป็นตัวเลขร่วมกัน

1.4 การหาวิธีการแก้ปัญหา กลุ่มจะต้องระดมพลังสมองโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ คิดหาทางแก้สาเหตุของปัจจัยที่สำคัญตามขั้นตอน

1.5 การวางแผนแก้ปัญหา มีการทำตารางแผนปฏิบัติงานโดยการกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

1.5.1 วิธีการแก้ปัญหา

1.5.2 ระยะเวลาของการแก้ปัญหา

1.5.3 ขั้นตอนการปฏิบัติ

1.5.4 ผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 2 การลงมือแก้ปัญหา (Doing) ตามแผนที่ได้วางไว้ในตารางปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล (Checking) ในแต่ละขั้นตอนและเมื่อเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนแล้วจะต้องเก็บข้อมูลหลังการแก้ไขปัญหา แล้วนำข้อมูลไปเปรียบเทียบกับก่อนการแก้ไขเพื่อดูว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหาและปรับปรุง (Action) เป็นการลงมือแก้ไขปัญหาคือแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติและตรวจสอบใหม่ ในกรณีที่ภายหลังตรวจสอบแล้วไม่ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้และถ้าได้ผลตามเป้าหมาย ให้กำหนดเป็นมาตรฐานการปฏิบัติต่อไป

สรุปได้ว่ากระบวนการแก้ปัญหาคือของคิวดี เซอร์เคิล มีดังต่อไปนี้

P (Planning)	ขั้นที่ 1 การตั้งปัญหา
	ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา
	ขั้นที่ 3 การคิดหาวิธีแก้ปัญหา
	ขั้นที่ 4 การวางแผนการแก้ปัญหา
D (Doing)	ขั้นที่ 5 การดำเนินการแก้ปัญหา
C (Checking)	ขั้นที่ 6 การประเมินผลการแก้ปัญหา
A (Action)	ขั้นที่ 7 การแก้ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการแก้ปัญหา
	ขั้นที่ 8 การนำผลไปปฏิบัติ

3.6 เทคนิคที่ใช้สำหรับทำกิจกรรมคิวดี เซอร์เคิล (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น. 2534 : 35 - 152)

วิธีแก้ปัญหากลุ่มคิวิซี เซอร์เคิล เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ต้องใช้ข้อมูล ใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และ ต้องใช้วิจารณญาณในการประเมินทางเลือก และที่สำคัญที่สุด คือ การทำงานร่วมกันเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มคิวิซี เซอร์เคิลสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่สมาชิกของกลุ่มจะต้องเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหา เทคนิคดังกล่าวมี ดังนี้

1. เทคนิคทางสถิติ

1. ใบตรวจสอบ (Check Sheet) คือ แผนผังหรือตารางที่มีการออกแบบไว้ล่วงหน้า ใช้บันทึกความถี่ของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ เช่น จำนวนนักเรียนที่ขาดเรียนต่อวัน

2. การจำแนกข้อมูล (Stratification)

การจำแนกข้อมูล คือ หลักการแยกข้อมูลออกเป็นกลุ่ม โดยรวมเอาข้อมูลที่มีลักษณะเหมือนกันเข้าด้วยกันเป็นกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้เห็นปัญหาได้ชัดเจนว่าปัญหายู่ที่กลุ่มใด อันจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องได้ เช่น แบ่งประเภทของชำรุดว่ามีกี่แบบ แบ่งประเภทปัญหาของนักเรียนว่ามีกี่ประเภท อะไรบ้าง

3. กราฟและแผนภูมิควบคุม (Graph and Control Chart)

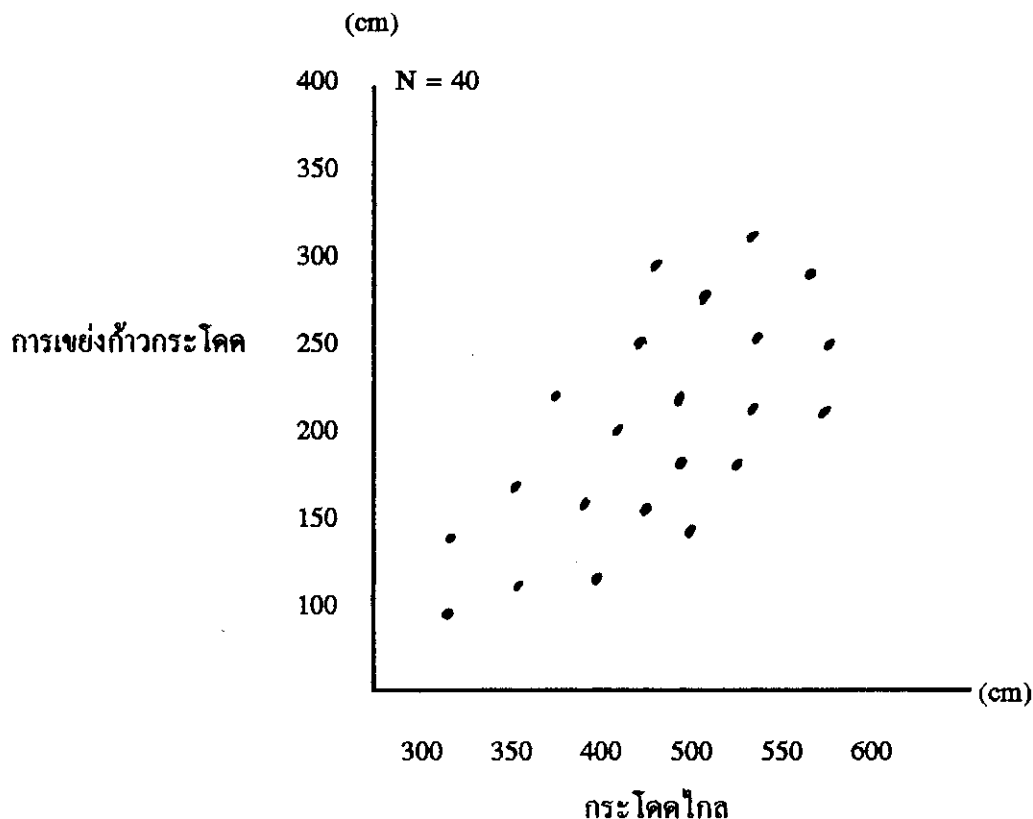
กราฟ คือ เครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ดีวิธีหนึ่ง โดยมีลักษณะเด่น คือ เขียนง่าย เข้าใจง่าย อ่านข้อมูลได้เร็วขึ้น เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละข้อมูลได้ชัดเจน และเป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์ขั้นสูงต่อไป กราฟสามารถแยกย่อยได้หลายประเภทเช่น กราฟเส้น กราฟวงกลม กราฟแท่ง และกราฟรูปภาพ เป็นต้น

แผนภูมิควบคุม คือ กราฟเส้นที่ประกอบด้วยเส้นกึ่งกลาง 1 เส้น และมีเส้นพิศกควบคุม 1 คู่ อยู่ด้านบนและด้านล่างของเส้นกึ่งกลาง เส้นพิศกควบคุมนี้ใช้เป็นเส้นอ้างอิงเปรียบเทียบกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ว่า ข้อมูลที่ได้แต่ละค่าอยู่ภายในพิศกควบคุมหรือไม่ ในกรณีที่ข้อมูลทุกค่าอยู่ภายในพิศกควบคุมแสดงว่าสามารถควบคุมกรรมวิธีการผลิตได้เป็นปกติหรือผลผลิตมีคุณภาพอยู่ในมาตรฐานและกรณีที่ข้อมูลมีการกระจาย หรือมีแนวโน้มออกนอกพิศกควบคุมแสดงว่ากรรมวิธีการผลิตผิดปกติ กรณีที่เป็นเช่นนี้ควรรีบวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข

4. แผนภูมิการกระจาย (Scatter Diagram)

แผนภาพการกระจาย คือ กราฟที่แสดงให้เห็นความสำคัญของตัวแปรคู่หนึ่ง โดยเขียนไว้เป็นจุด ๆ ปรากฏไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัด ส่วนใหญ่แล้วแผนภาพการกระจายและใช้สำหรับศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุ (Cause) และผล (Effects) ของแผนภาพ

สาเหตุและผล นอกจากนั้นยังศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลต่อผลและเหตุต่อเหตุอีกด้วย
 ดังแสดงในภาพประกอบ

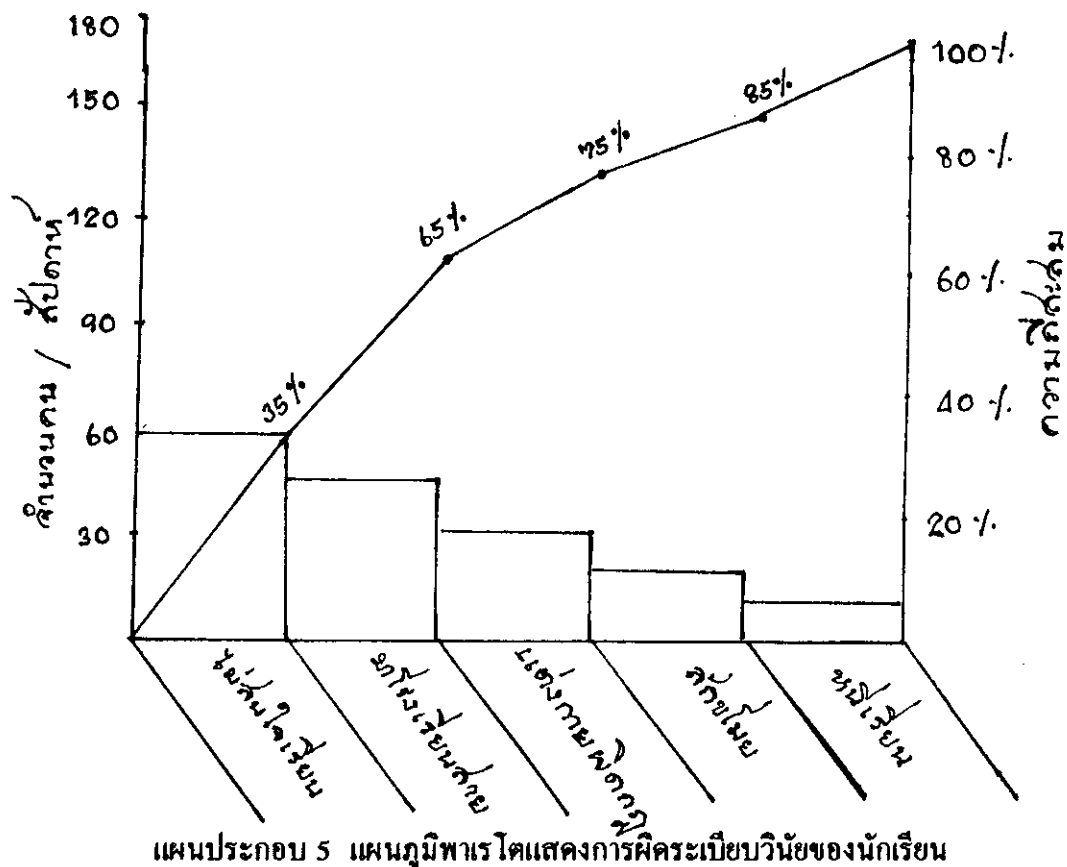

ภาพประกอบ 4 แผนภาพการกระจายของการกระโดดไกลและการแข่งก้าวกระโดด

จากภาพเป็นตัวอย่างของแผนภาพการกระจายที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระโดดไกลกับการแข่งก้าวกระโดดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 40 คน ในโรงเรียนแห่งหนึ่งและจากการศึกษาแผนภาพนี้พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้คะแนนสูงในการกระโดดไกล จะได้คะแนนในการแข่งก้าวกระโดดสูงด้วย ย่อมแสดงว่าการใช้กำลังในการกระโดดไกลมีความสัมพันธ์กับการใช้กำลังในการแข่งก้าวกระโดด

5. แผนภูมิพาเรโต (Parato Chart)

แผนภูมิพาเรโต เป็นเครื่องมือสำหรับที่จะตรวจสอบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยการนำปรากฏการณ์หรือสาเหตุเหล่านั้นมาแบ่งแยกประเภท แล้วเรียงลำดับตามความสำคัญของข้อมูลจากมากไปหาน้อย โดยแสดงขนาดความมากน้อยด้วยกราฟแท่งและแสดงค่าสะสมด้วยกราฟเส้น ดังแสดงในภาพประกอบ

6. ฮิสโตแกรม (Histogram)

ฮิสโตแกรม คือ กราฟแท่งชนิดหนึ่ง ซึ่งแสดงการกระจายความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการวัดหรือข้อมูลที่มีค่าต่อเนื่อง เช่น ความยาว น้ำหนัก เวลา อุณหภูมิ ความแข็งแรง เป็นต้น เพื่อให้สามารถทำการวิเคราะห์ได้สะดวกและชัดเจนขึ้น

2. เทคนิคการระดมพลังสมอง (Brainstroming)

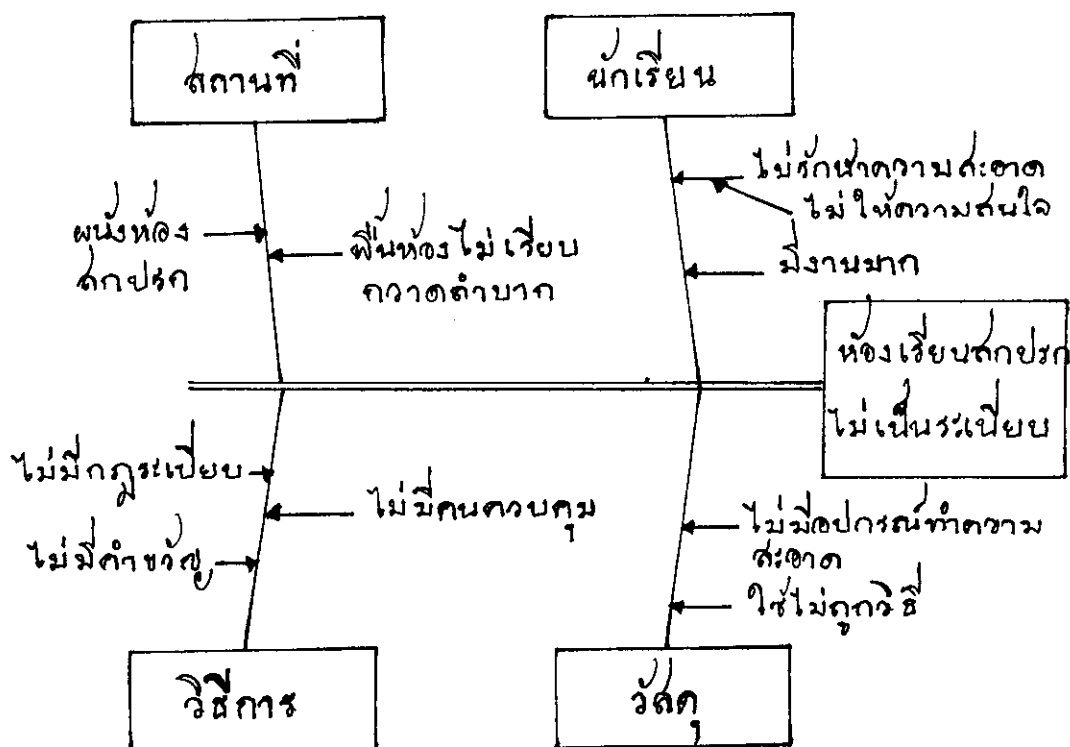
การระดมพลังสมอง คือ เทคนิคเพื่อทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ จากการประชุมโดยเสนอความคิดออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การระดมพลังสมอง มีเงื่อนไขความสำเร็จ คือ การปฏิบัติตามกติกาอย่างเคร่งครัด กติกาที่กำหนดให้ใช้ในขณะที่ระดมพลังสมอง ได้แก่

1. ต้องให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็น
2. ต้องปล่อยให้คิดอย่างอิสระ และเป็นกันเอง
3. ต้องมุ่งปริมาณความคิดเป็นสำคัญ
4. ต้องกระตุ้นให้ทุกคนพยายามเสริมต่อความคิดของผู้อื่น

3. เทคนิคแผนภูมิแก๊งปลาหรือแผนภาพสาเหตุและผล (Cause - Effect Diagram)

เทคนิคแผนภูมิแก๊งปลาหรือแผนภาพสาเหตุและผล คือแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง (ผล) กับองค์ประกอบหรือสาเหตุต่าง ๆ (เหตุ) ที่มีผลทำให้เกิดคุณลักษณะนั้น ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมในแผนภาพที่มีลักษณะคล้ายแก๊งปลา จึงเรียกชื่อกันว่า ผังแก๊งปลา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ผู้ที่คิดค้น คือ คร. อิชิคาวา ชาวญี่ปุ่น บางทีจึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า แผนภาพอิชิคาวา (Ishikawa Diagram) การค้นหาสาเหตุของปัญหาจะใช้วิธีการระดมพลังสมอง อาจทำได้หลายวิธี วิธีหนึ่งก็คือ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระก่อนแล้วค่อยนำมาจัดระเบียบภายหลัง อีกวิธีหนึ่งก็คือ การกำหนดแนวทางกว้างๆ ให้ระดมเจาะลึกลงไปเรื่อย ๆ หากนำตัวปัญหามาเขียนเป็นหัวปลา สาเหตุของปัญหาก็จะเป็นแก๊งปลา จากแก๊งปลาใหญ่สุดจะแตกแขนงเป็นแก๊งย่อย ๆ ลงไปเรื่อย ๆ แก๊งใหญ่คือสาเหตุใหญ่ แก๊งย่อยคือสาเหตุย่อยภายในสาเหตุใหญ่ ดังแสดงในภาพประกอบ

ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแก๊งปลาวิเคราะห์สาเหตุห้องเรียนสกปรกไม่เป็นระเบียบ

4. เทคนิคการทำงานเป็นทีม (Teamwork)

การทำงานในปัจจุบัน นิยมหันมาเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมากกว่าการทำงานตามลำพังเพียงคนเดียว เพราะการทำงานเป็นกลุ่มนั้น เป็นการตอบสนองธรรมชาติของมนุษย์ที่ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม กิจกรรมควิซี เซอร์เคิล เป็นวิธีการทำงานของคนที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน มาร่วมกันทำงานด้วยความสมัครใจ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อไปสู่การพัฒนา และปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น

การทำงานเป็นทีมจะบรรลุผลสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ความไว้วางใจ คนที่มาร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน จำเป็นต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่ดูถูกซึ่งกันและกัน ขอมรับในคุณค่าและความสามารถของกันและกัน
2. การกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน ก่อนจะทำงานร่วมกัน หัวหน้ากลุ่มควรตกลงร่วมกันถึงเป้าหมายของการทำงานให้ชัดเจนว่าจะทำอะไร อย่างไร
3. การชี้แนะแนวทางปฏิบัติ เมื่อมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจนแล้ว ผู้นำกลุ่มควรให้ข้อชี้แนะที่ดีแก่สมาชิก มิใช่ทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพลคอยบังคับควบคุมกลุ่ม
4. การสื่อความหมาย ในการทำงานจำเป็นต้องมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เปิดเผย จริใจต่อกัน
5. การตัดสินใจใด ๆ ภายในกลุ่มจะต้องอาศัยข้อเท็จจริง (Fact) แทนข้อมูลที่เป็นความรู้สึก
6. ภาวะความเป็นผู้นำภายในกลุ่ม ควรกระจายไปทั่วกลุ่ม

5. เทคนิคการประชุม

ในการที่คนซึ่งมีความคิดความเห็นและภูมิหลังต่างกัน มารวมกันแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ย่อมมีทั้งความคิดเห็นที่ตรงกัน และความเห็นที่ขัดแย้ง แต่จะอย่างไรก็ตามหากทุกคนมีความเข้าใจต่อกัน รับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีอยู่ต่อกลุ่มก็จะทำให้มีจุดรวมอันเป็นเป้าหมายของส่วนรวม โดยที่ทุกคนจะแสดงความคิดเห็นอย่างบริสุทธิ์ใจ และมีความรับผิดชอบปราศจากเจตนาารมณ์ ที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ การประชุมก็จะคืบหน้าและใช้เวลาน้อย ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและมีความคิดร่วมกัน ไม่ใช่เวลาให้สิ้นเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์

ลักษณะของการประชุมอันเป็นที่ยอมรับว่าเป็นที่ต้องการของคนส่วนใหญ่ก็คือ การที่ผู้เป็นสมาชิกของที่ประชุม ต่างช่วยกันออกความคิดเห็นอย่างมีข้อมูล ไม่พูดเพื่อเจ้อเหลวไหล อันเป็นการทำลายบรรยากาศของการประชุม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคิวซี เซอร์เคล็ด

แม้ว่าคิวซี เซอร์เคล็ด ได้กำเนิดขึ้นในประเทศญี่ปุ่น ราว ค.ศ. 1960 แต่ได้มีการเริ่มเผยแพร่เป็นครั้งแรกในเดือนเมษายน ค.ศ. 1962 โดยองค์การนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรของญี่ปุ่น (Japan Union of Scientists and Engineers : JUSE) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่มหานครโตเกียว และเริ่มเป็นที่สนใจของวงการอุตสาหกรรมในญี่ปุ่นมาก่อน โดยมีการจัดตั้งกลุ่มคิวซี เซอร์เคล็ดขึ้นและได้ขยายตัวให้กว้างขวาง ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 สหรัฐอเมริกาได้เริ่มรับแนวคิดการทำคิวซี เซอร์เคล็ดของญี่ปุ่นไปใช้ในประเทศ แต่ก็เพิ่งจะได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในวงธุรกิจ การบริหาร การศึกษา ตลอดจนงานวิจัยของสหรัฐอเมริกาในระยะ 4 - 5 ปีที่ผ่านมา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคิวซี เซอร์เคล็ด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีดังนี้

4.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วีระ พงษ์รักษ์ (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับกิจกรรมปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ มีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นประถมศึกษา กับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่ทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพกับนักเรียนที่ทำกิจกรรมปกติมีระดับความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สนอง ก้อนสมบัติ (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิคคิวซี เซอร์เคล็ด ในการสอนวิชาประชากรศึกษากับคุณภาพชีวิตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคคิวซี เซอร์เคล็ด นักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามแนวทางการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ในเนื้อปัญหาประชากรและปัญหาท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พงศ์ทอง คำแท่ง (2531 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิล และเรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิล และนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือแนวทางการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปริยวรรณ ทุมโฆษิต (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิล กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิลนักเรียนกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และทัศนคติต่อคุณภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรจิต ชุมสวัสดิ์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิลและเรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยให้กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี เซอร์เคิล นักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองและกลุ่ม

ควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เบนโกเตอร์ (Benscoter, 1983 : 368 - A) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการค้นหาปัญหาการแก้ปัญหาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ ขั้นตอน และการทำคิวิซี เซอร์เคิล ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มควบคุมสามารถค้นคว้า ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มทดลอง แต่ความสามารถในการแก้ปัญหาของสมาชิกในกลุ่มทดลองมีระดับสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ลิทเทล (Littell, 1984 : 2942 - A) ได้นำคิวิซี เซอร์เคิลมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนในรัฐเนวาดา โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง 8 โรงเรียน และกลุ่มควบคุม 7 โรงเรียน จากการวัดตัวแปรตามโดยใช้แบบสำรวจองค์การ (Modified Survey of Organization) และแบบประเมินผลผลิต (Productivity Assessment Scale) พบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ระดับผลผลิตจากการทำคิวิซี เซอร์เคิล 27 กลุ่ม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.25 จากคะแนนเต็ม 5 จึงสรุปได้ว่า การทำคิวิซี เซอร์เคิล สามารถนำมาใช้ในระบบการศึกษาได้อย่างบังเกิดผลดี

แอมส์ (Ames, 1984 : 2582 - A) ได้เปรียบเทียบผลของการนำคิวิซี เซอร์เคิลมาใช้กับครูและคนงานในโรงเรียน 2 แห่ง ผลการวิจัยพบว่าการปรับปรุงด้วยสิ่งแวดล้อม 10 องค์ประกอบในโรงเรียนกลุ่มทดลอง ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ (Structure Interview) เพิ่มเติมเพื่อยืนยันข้อค้นพบนี้ด้วย จึงสรุปได้ว่าในโรงเรียนที่ครูใหญ่หรือผู้บริหารให้ความสนใจ ในตัวบุคคลงานและการแก้ปัญหา โดยใช้คิวิซี เซอร์เคิล จะช่วยให้มีการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานในโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนที่ครูใหญ่หรือผู้บริหาร ไม่ได้ให้ความสนใจ

ซอร์ค (Sork, 1982 - A) ได้เปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูใหญ่ในโรงเรียน 4 แห่ง ที่ทำและไม่ได้ทำคิวิซี เซอร์เคิล สรุปผลการวิจัยได้ว่า (1) ทัศนคติต่อบรรยากาศการทำงานและครูที่ร่วมทำคิวิซี เซอร์เคิลเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับครูที่ไม่ได้ทำคิวิซี เซอร์เคิล (2) การแก้ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนและเทคนิคของคิวิซี เซอร์เคิล มีประสิทธิผลในระบบการศึกษา (3) ครูที่ร่วมทำคิวิซี เซอร์เคิล มีสัมพันธภาพระหว่างกันดีขึ้น

จากงานวิจัยภายในประเทศและในต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึง

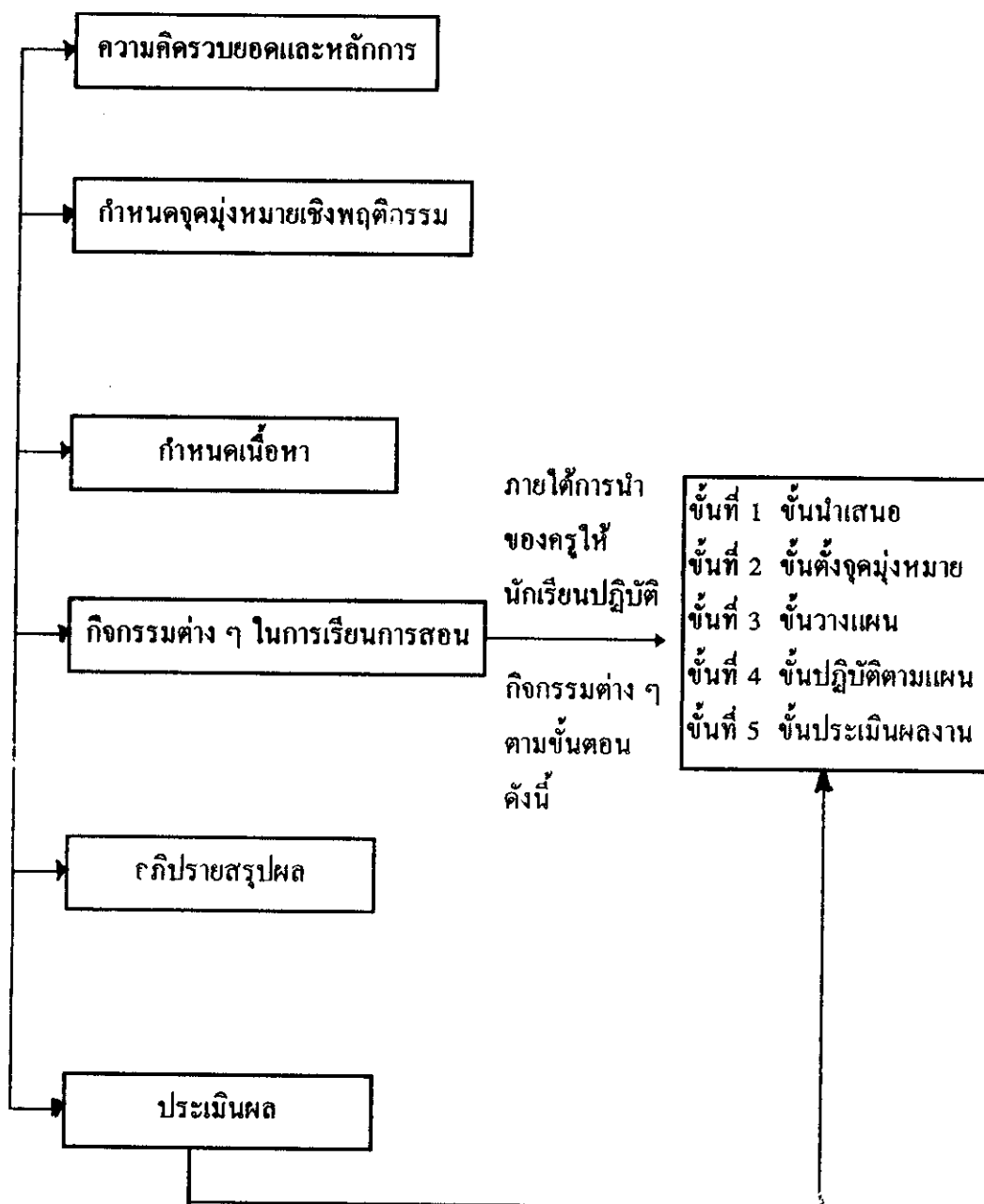
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของควิซี เซอร์เคิล เมื่อนำมาใช้ในองค์กร บริษัท โรงงาน อุตสาหกรรม หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ตลอดจนในวงการศึกษาอีกด้วย

5. การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี

เนื่องจากหลักสูตรฉบับปรับปรุง 2533 มีจุดเน้นที่สำคัญคือ การคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้รับไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเป็นนิสัย (อาภา อดิชา. 2534 : 15) ดังนั้นการสอนให้เด็กได้รู้จักคิด รู้จักการวางแผน และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มนั้น จึงมีความจำเป็นมาก สำหรับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และอนาคต เพราะจะทำให้เด็กมีความเข้าใจ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้ถึงสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนความต้องการของสังคมซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจและการเลือกปฏิบัติ ในสิ่งที่ถูกต้องต่อไป

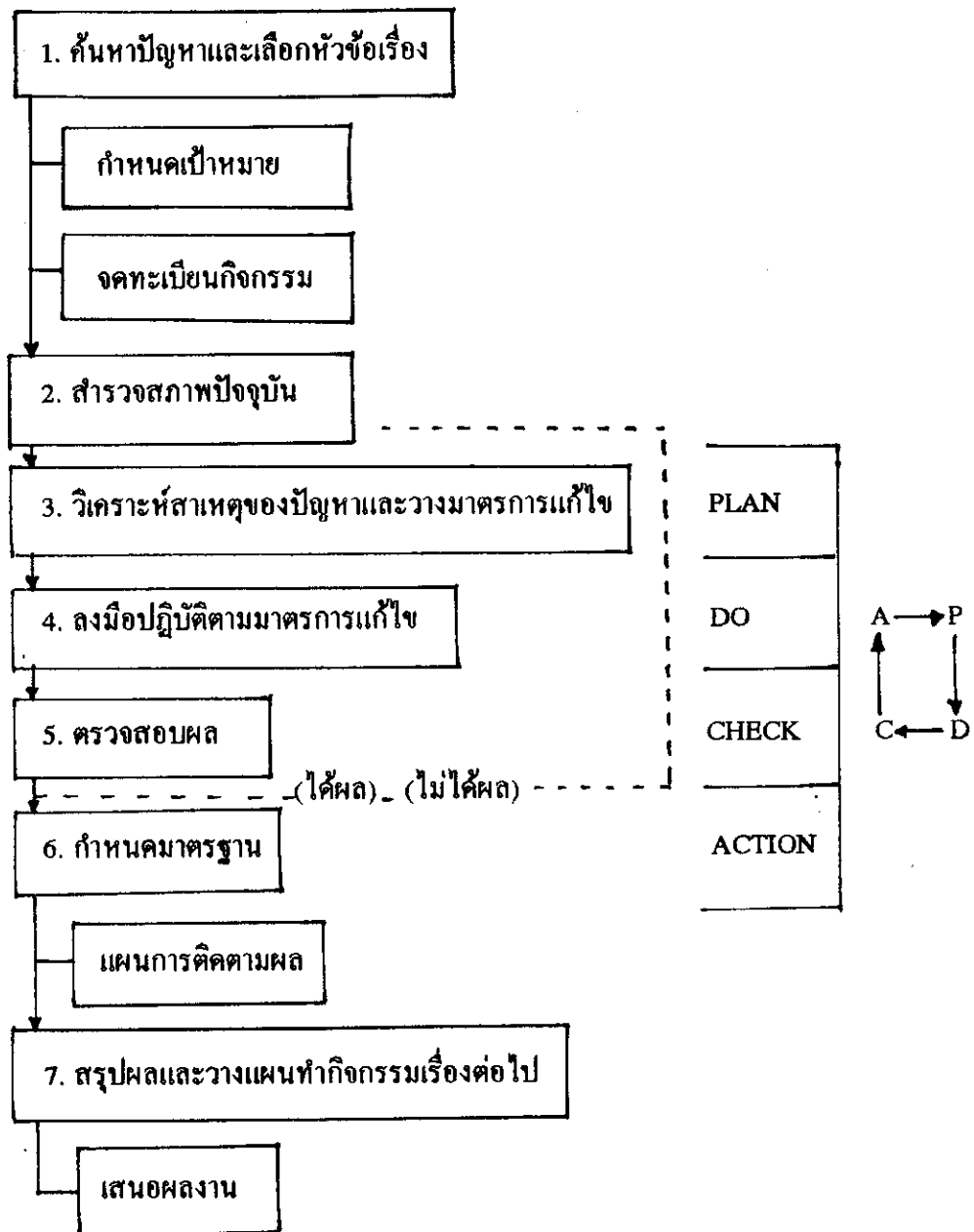
จากเอกสารแนวความคิดและขั้นตอนการสอนแบบโครงการ นั้นพบว่า การสอนแบบโครงการเป็นการสอนที่คล้อยตามความเป็นจริงในชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสวางโครงการและดำเนินงานได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถรู้จักการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยความคิดและการกระทำของตนเอง และจากเอกสารแนวความคิดขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมของเทคนิคควิซี ก็จะพบว่า เทคนิคควิซี เป็นกิจกรรมการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานในการพิจารณา ใช้ความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การใช้วิจารณญาณในการประเมิน และตัดสินใจ และมีการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง

จากลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผน การทำงานเป็นกลุ่มและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่ามีสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักการวางแผน และมีทักษะกระบวนการในการทำงานเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์นำเอาเทคนิคควิซีมาใช้ในการสอนแบบโครงการเรียกว่า การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี โดยยึดหลักการว่า การเรียนการสอนเพื่อที่จะให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ควรให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ โดยให้นักเรียนเป็นผู้วางโครงการ หรือวางแผนในการดำเนินกิจกรรมเอง มีการทำงานเป็นกลุ่มตามความสมัครใจ สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันคิดช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ปัญหาอย่างมีระบบและต่อเนื่องตามวงจรเคมีง เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาซึ่งกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพงานต่อไป

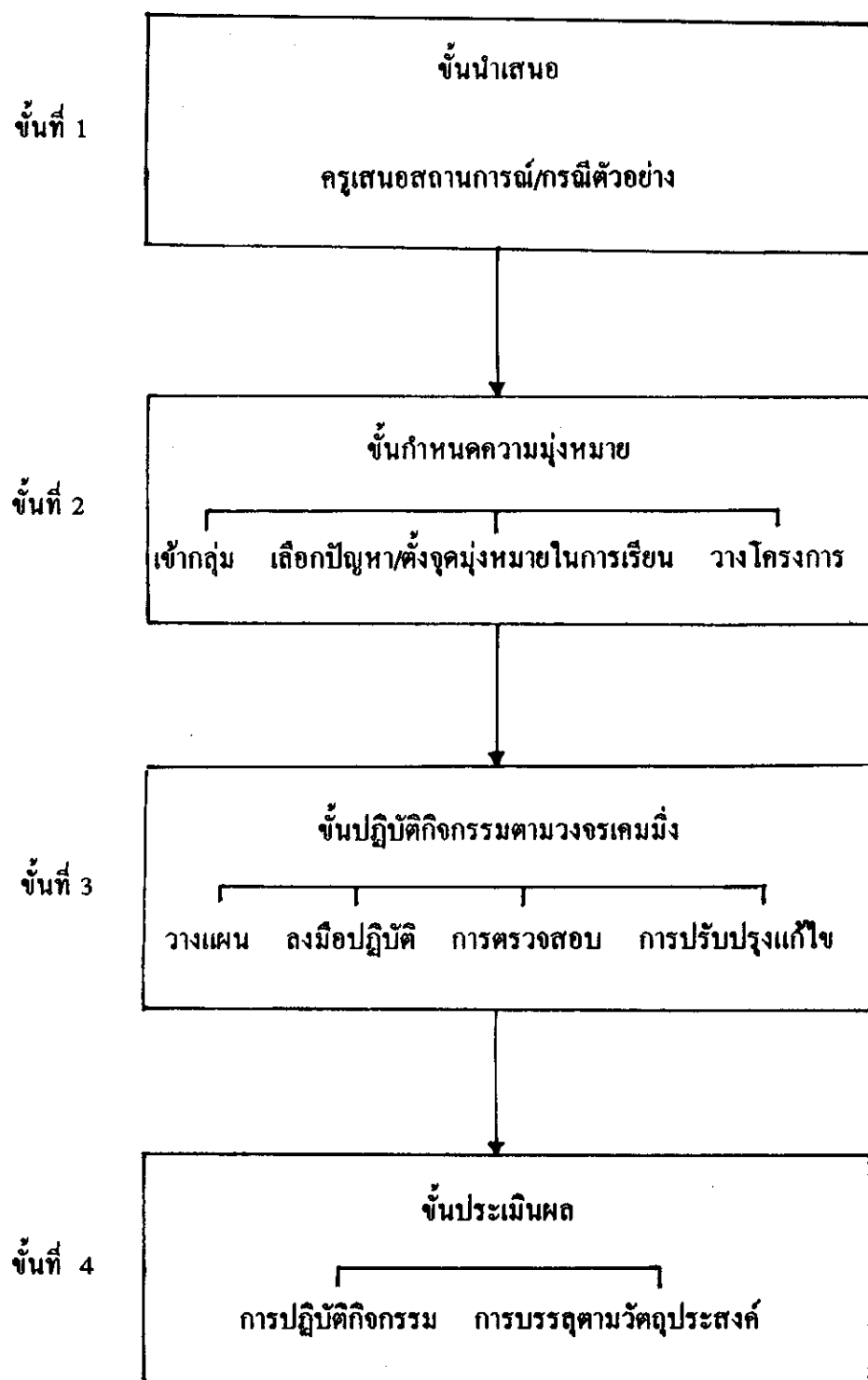
(วิจิตร ทองปาน. 2527 : 43)

ภาพประกอบ 7 แผนภูมิการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ

(สุรจิต ชุมสวัสดิ์, 2535 : 19)

ภาพประกอบ 8 แสดงขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมคิวซี เซอร์เคิล

ภาพประกอบ 9 แผนภูมิการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี

6. เอกสารและการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้หาแนวการสอนให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน โดยเน้นคุณสมบัติ 3 ประการคือ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และจุดหมายปลายทางของการศึกษา เพื่อสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าวจึงได้จัดทำคู่มือการสอนในทุกโรงเรียนยึดถือเป็นแนวการสอนเรียกว่า คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งยึดรูปแบบการเรียนรู้ของ กานเย่ (Gagne) และบริจด์ (Briggs) เป็นหลัก

6.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของ กานเย่

ประเภทของการเรียนรู้ (Types of Learning)

ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของ กานเย่ (Gagne, 1970 : 62 -170) ได้จัดแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 8 ประเภท ตั้งแต่การเรียนรู้แบบพื้นฐานง่าย ๆ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบยากและซับซ้อน ดังนี้

1. การเรียนรู้เครื่องหมายหรือสัญญาณ (Signal Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองที่จะไม่ให้เกิดออกมาได้ การเรียนประเภทนี้ได้แก่ การเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขตามแบบของ พาฟลอฟ (The Pavlovian Conditioned Response) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก
2. การเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus Response Learning) เป็นการเรียนรู้จากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่างจากชนิดแรกตรงที่ผู้เรียนสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ผู้เรียนมีความตั้งใจและรู้ตัวในการที่จะเชื่อมโยงการตอบสนองที่เหมาะสมต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ กัน เมื่อทำได้ถูกต้องและเหมาะสมก็จะได้รับรางวัล หรือการเสริมแรง (Reinforcement) การเรียนรู้ประเภทนี้ได้แก่ การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) และการวางเงื่อนไข แบบการกระทำของ สกินเนอร์ (Skinner)
3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ (Chaining) เป็นการเรียนรู้ในการประกอบกิจกรรมต่อเนื่องตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการกระทำและทักษะต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว (Motor Skill) การเรียนรู้ประเภทนี้ กานเย่ นำมาจากทฤษฎีต่าง ๆ หลายทฤษฎี ซึ่งรวมทั้งแนวความคิดของสกินเนอร์ (Skinner) และ กัทธรี (Guthrie) ด้วย

4. การเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงด้วยภาษาล้อยคำ (Verbal Association) การเรียนรู้แบบนี้คล้ายกับแบบ 3 แต่ต่างกันที่สิ่งเร้าและการตอบสนอง ในแบบที่ 3 เป็นการใช้กลไกกล้ามเนื้อ ส่วนแบบที่ 4 เป็นเรื่องของการใช้ภาษา (Verbal) เน้นความสำคัญของภาวะภายในมากกว่าแบบที่ 3 เช่น การเชื่อมโยงชื่อของสิ่งของกับสิ่งของนั้น ๆ เป็นต้น

5. การเรียนรู้แบบจำแนกความแตกต่าง (Discrimination Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นและแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งเร้า เพื่อจะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นให้ถูกต้อง การเรียนรู้ประเภทนี้อาจจะต่อเนื่องจากประเภทที่ 3 หรือประเภทที่ 4 ก็ได้ แนวคิดนี้เกิดจากผลงานวิจัยหลายชิ้น และมีพื้นฐานจากการศึกษากระบวนการแยกความแตกต่างของสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยใช้หลักการเสริมแรงตามแนวความคิดของ กิบสัน (Gibson) และผลงานวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ การเรียนรู้ชนิดนี้อาจจะมีเรื่องการจำ การลืมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

6. การเรียนรู้แบบโน้มนำ (Concept Learning) เป็นการเรียนการสอนร่วมกันต่อกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความแตกต่างกัน ผู้เรียนต้องเรียนรู้ถึงสิ่งที่คล้ายกัน สามารถสรุปความเหมือน และแยกความแตกต่างของสิ่งเร้า เช่น เด็กที่เกิดมโนคติเกี่ยวกับโต๊ะ ก็ย่อมสามารถแยกโต๊ะออกจากสิ่งเร้าต่าง ๆ และสรุปความเหมือนของโต๊ะที่มีรูปร่างต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นโต๊ะรูปร่างเป็นสี่เหลี่ยม วงกลม หรือรูปร่างอื่น ๆ ก็ย่อมบอกได้ว่าเป็นโต๊ะ การที่เด็กจะเรียนรู้แบบโน้มนำได้ก็เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การเชื่อมโยงทางภาษาของเด็กด้วย

7. การเรียนรู้กฎหรือหลักการ (Principle Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมหรือเชื่อมโยงมโนคติตั้งแต่ 2 มโนคติขึ้นไปเข้าด้วยกัน และจากการที่สามารถตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นได้แล้วจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยวิธีที่คล้ายคลึงกัน เช่น เกิดมโนคติเกี่ยวกับความยาวของเส้นตรง และเกิดมโนคติเกี่ยวกับความยาวความกว้างของรูปสี่เหลี่ยมก็สามารถตั้งเป็นกฎในการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความกว้างและความยาวได้

8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการคิดโดยการรวมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของการเรียนรู้ประเภทที่ 7 เข้าด้วยกัน และนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ เช่น ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับกฎของการหาพื้นที่สามเหลี่ยม และการหาพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า ก็สามารถหาพื้นที่ของสี่เหลี่ยมคางหมูหรือสี่เหลี่ยมใด ๆ ได้ โดยอาศัยกฎเบื้องต้นดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหา

จากทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวของ กานเย สามารถจัดรูปแบบการเรียนการสอนซึ่งอาศัยสมมติฐานเบื้องต้น 5 ประการ คือ (อาคม จันทรสมุทร, 2527 : 2 - 3)

1. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละบุคคลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ จึงไม่ได้มุ่งที่คนกลุ่มใหญ่คือมีไ้ระบบกระจายเสียงที่มุ่งให้ความรู้และทัศนคติแก่คนในสังคมรวม ๆ แต่จะมุ่งให้กับบุคคลที่ร่วมกันอยู่ในสังคมนั้น ๆ

2. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ทำให้ทั้งระบบสั้นและระบบยาวคือเป็นทั้งการจัดรูปแบบหรือวางแผนการสอนในแต่ละชั่วโมง และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยตลอดในบทเรียนหรือในรายวิชานั้นทั้งหมด ซึ่งอาจทำโดยครูแต่ละคน หรือครูช่วยกันทำเป็นคณะก็ได้

3. การจัดรูปแบบการเรียนการสอนถือว่า การจัดรูปแบบการเรียนการสอนอย่างมีการเรียนการสอนที่ดีแล้วคนจะเรียนรู้ได้ดีกว่าปล่อยให้เรียนเองตามธรรมชาติ

4. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ควรจัดทำเชิงระบบกล่าวคือควรกระทำตามขั้นตอนในการพิจารณาความจำเป็น เป้าหมาย และการดำเนินการเป็นขั้น ๆ ต่อเนื่องกันไป จนถึงขั้นที่นักเรียนทราบผลการปฏิบัติหรือประเมินวิธีการดำเนินงานว่าได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่

5. การจัดรูปแบบการเรียนการสอน ต้องอยู่บนรากฐานที่ว่า มนุษย์เรามีการเรียนรู้อย่างไร ก็ต้องการรู้กระบวนการเรียนและสภาพการเรียนรู้ต่าง ๆ

จากสมมติฐานข้างต้น ก็คือการวางแผนการเรียนการสอนที่เป็นระบบ เป็นการกำหนดภาพรวมที่จะดำเนินการให้เห็นถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งอาจจะเป็นระบบขนาดใหญ่ เช่นการจัดรายวิชาหรือในระบบย่อย ๆ เช่น ระดับการสอนในแต่ละชั่วโมง

6.2 การจัดเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพมนุษย์

การเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับสมรรถภาพการเรียนรู้ในแต่ละสมรรถภาพ และการจัดเหตุการณ์ของการสอนก็ต้องสอดคล้องกับกระบวนการของการเกิดการเรียนรู้ในสมองของคนเรา ซึ่งมีลำดับขั้นดังนี้ (มัลลิการ์ พงษ์ปริตร. 2527 : 140 - 141)

1. เราความสนใจ เป็นวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนวิธีหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากนัก ครูอาจใช้วิธีพูดคุย ชักถามหรือมีวัสดุอุปกรณ์ใด ๆ ก็ตามที่จะเชื่อมโยงถึงสิ่งเรียนใหม่ ในวันนี้มาเสนอแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึก ตื่นตัว และพร้อมที่จะเริ่มบทเรียน

2. แง้จุดประสงค์คือ การบอกให้เด็กทราบว่าวันนี้จะเรียนเรื่องอะไร และเมื่อเรียนรู้แล้วสามารถทำอะไรได้บ้าง การแจ้งหัวข้อเรื่องที่จะสอนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนจะเริ่มเรียนนี้ เป็นวิธีการที่จะทำให้ตั้งใจวิธีหนึ่งและเป็นการวางแผนให้แกทั้งผู้สอนและผู้เรียน

ว่า การเรียนการสอนในครั้งนี้อาจมีทิศทางไปในแนวไหน เป็นการตั้งเป้าหมายเอาไว้เพื่อกัน การหลงทาง สำหรับวิธีการแจ้งจุดประสงค์ให้น่าสนใจนั้นเป็นเทคนิคของผู้สอนแต่ละคน แต่ไม่จำเป็นต้องใช้เวลามากนัก

3. ทบทวนความรู้เดิม ก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไปนั้น ครูผู้สอนต้องแน่ใจเสียก่อน ว่าความรู้เดิมของเด็กมีเพียงพอแล้ว ถ้าความรู้เก่ายังไม่แน่นแต่เด็กต้องรับของใหม่ต่อไปจะทำให้พื้นฐานความรู้ของเด็กคลอนแคลน ซึ่งจะมีผลเสียต่อขั้นตอนในการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะเชาวน์ปัญญา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ ถ้าเรื่องที่สอนในวันนี้คือเรื่อง การหารเลข ครูก็ควรทบทวนให้แน่ใจเสียก่อนว่า ลบ และคูณเป็นแล้ว วิธีการที่จะทบทวน และชักชวนให้ครูเกิดความมั่นใจ อาจทำได้โดยวิธีซักถาม บอกเล่าหรือโดยการสอนที่เรียกว่า ทดสอบก่อนสอน

4. เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์มาช่วย สื่อทัศนูปกรณ์และสื่อการสอน ใด ๆ ที่เหมาะสมอาจนำมาใช้ได้ในช่วงตอนนี้ เพื่อให้การเรียนรู้ใหม่ที่น่าสนใจและชวน คิดตามในกรณีที่ไม่มียุทธูปกรณ์ประกอบก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่จะต้องวิตกกังวลแต่ประการใด เพราะครูเท่านั้นที่รู้ว่าอะไรที่จะเหมาะสมสำหรับเด็กในกลุ่มของตน ตัวอย่างเช่น ในช่วง 15 นาที สังคมศึกษา แผนที่ประเทศที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่เป็นอุปกรณ์ที่เพียงพอแล้ว ครูอาจนำมา ใช้ได้ทั้งในขั้นสร้างความสนใจและในตอนเสนอบทเรียนใหม่

5. ครูให้แนวความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานพอที่นักเรียนจะฝึกปฏิบัติต่อไป ซึ่งเป็นขั้นที่ ครูจะเป็นผู้ให้แนวทางการเรียนรู้แก่นักเรียน โดยวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ สมรรถภาพของมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของจุดประสงค์ปลายทางของคาบนั้น เช่น ถ้าจุด ประสงค์ปลายทางบ่งไว้ว่าต้องการให้นักเรียนตอนกิ่งต้นไม้ได้ถูกต้อง (ทักษะการเคลื่อนไหว) ในขั้นนี้ครูก็ควรที่จะสาธิตและแนะนำวิธีการให้นักเรียนได้ดูและได้ทราบ เพื่อจะได้ลง มือปฏิบัติในขั้นต่อไป

6. นักเรียนปฏิบัติ เนื่องจากในปัจจุบันนี้เรามุ่งให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ปฏิบัติ เราจึงควรเริ่มส่งเสริมตั้งแต่ชั่วโมงเรียนเป็นต้นไป ครูควรเปิด โอกาสให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมในห้องเรียน ได้มีโอกาสแสดงความสามารถและแสดง ออกตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้จะได้เป็นนักคิด นักทำ มีความคิดริเริ่ม สามารถแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ได้

7. นักเรียนทราบผลปฏิบัติ การที่นักเรียนลงมือทำกิจกรรมใด ๆ แล้วได้ทราบ ผลทันทีว่าทำลงไปนั้นถูกต้องหรือไม่ดีประการใดนั้น ย่อมจะเป็นผลดีแก่ตัวนักเรียนเอง ขอบอกพร้อมบางอย่างที่ทิ้งไว้เนิ่นนานโดยไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ผู้กระทำก็เกิดความ

เคยชินคิดเป็นนิสัย และยากแก่การเปลี่ยนแปลงในภายหลัง ในขั้นนี้ครูอาจเป็นผู้ให้คำติชม แก่ใจด้วยตนเอง หรืออาจให้กลุ่มหรือแม้แต่ตัวนักเรียนเป็นผู้ประเมินโดยทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสม

8. ประเมินผลการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ การประเมินผลการเรียนในแต่ละ คาบ เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งเพราะจะเป็นสิ่งที่ยืนยันให้ผู้สอนทราบว่า การสอนของคนในคาบ นั้นบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ บางครั้งครุคิดว่าตนได้สอนไปตามที่ตนต้องการแล้ว แต่ปรากฏว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจและยังไม่ถึงจุดประสงค์นั้น วิธีการที่จะปฏิบัติคือ ครูอาจประเมินดูได้จาก การทดสอบย่อย หรือจากการสังเกตและเมื่อผลจากการประเมินในคาบนั้น พบว่า การเรียน การสอนของครูโดยรวม ก็ย่อมจะบรรลุจุดประสงค์ของรายวิชาด้วย

9. เน้นให้เกิดความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ คือ การที่ครู สรุปเน้นและย้ำให้เด็กมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนเรียนในคาบนั้นอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น วิธีการที่ ครูจะทำได้คือ อาจยกสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่ได้เรียนมาให้นักเรียนลองคิดทำดูว่าทำ ได้หรือไม่ ครูอาจให้การบ้าน ให้ทำรายงาน หรือให้หาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือไปจาก ความรู้ที่ได้เรียนในชั้น

จากลำดับขั้นของเหตุการณ์การสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์ เมื่อนำมา จัดทำแผนการสอน สามารถจัดขั้นตอนได้ดังนี้ (สารภี รัตนบุรี. 2523 : 208 - 209)

- ขั้นที่ 1 ขั้นเร้าความสนใจ
- ขั้นที่ 2 บอกให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของบทเรียน
- ขั้นที่ 3 ทบทวนความรู้เดิมก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ต่อไป
- ขั้นที่ 4 เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วย
- ขั้นที่ 5 การให้แนวทางในการเรียนรู้
- ขั้นที่ 6 ขั้นปฏิบัติ
- ขั้นที่ 7 การทราบผลการปฏิบัติ
- ขั้นที่ 8 ขั้นประเมินผลการสอนตามจุดประสงค์
- ขั้นที่ 9 ช่วยให้จำและถ่ายโอนการเรียนรู้

7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

7.1 ความหมายของความเป็นผู้นำ

ความหมายของความเป็นผู้นำ คำว่า ความเป็นผู้นำ ได้มีการใช้รูปศัพท์อื่น ๆ อีก เช่น การเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำ ประมุขศิลป์ เป็นต้น

มอร์เฟต และคนอื่น ๆ (Morphet and Others. 1967 : 122) ได้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำว่า หมายถึงอิทธิพลของการกระทำ พฤติกรรม ความเชื่อถือ และความรู้สึกของบุคคลหนึ่งในระดับสังคมที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่ง โดยที่ผู้ถูกกระทำเต็มใจยอมรับอิทธิพลนั้น

เทอร์รี่ (Terry. 1960 : 5) กล่าวว่า การเป็นผู้นำ คือ กิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นอย่างจริงใจ เพื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

โคอน และโอคอนเนล (Koontz and O'Donnell. 1964 : 517) กล่าวถึงการเป็นผู้นำ หมายถึง การมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามในอันที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ร่วมกัน การเป็นผู้นำเป็นวิธีการของการสั่งการ เพื่อให้กลุ่มได้บรรลุจุดประสงค์ แต่ขณะเดียวกัน ผู้นำก็ไม่เสียเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง

มอริส และเอ็มซีแมน (Morris and M. Seeman. 1964 : 87 - 89) ให้นิยามการเป็นผู้นำในรูปพฤติกรรมไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. การยกย่อง กลุ่มนี้ถือว่า ผู้นำเป็นที่รวบรวมของความสนใจ เป็นตัวแทนของกลุ่ม การยกย่องนับถือนี้จะช่วยเป็นเครื่องชี้ถึงความโน้มเอียงในการเลือกผู้นำทางสังคมด้วย

2. สถานะ กลุ่มนี้ถือว่า การเป็นผู้นำเหมือนกับความสำคัญของตำแหน่งของผู้นำ

3. พฤติกรรม ตามแนวคิดของกลุ่มนี้ ผู้นำ คือ บุคคลที่แสดงพฤติกรรมของการนำ เนื่องจากบุคคลที่มีตำแหน่งต่างกัน ย่อมมีพฤติกรรมของการนำไม่เหมือนกัน

4. อิทธิพล การเป็นผู้นำ คือ การมีอิทธิพลเหนือคนอื่น และชักนำให้คนอื่นปฏิบัติตามเพื่อบรรลุจุดประสงค์ในทางที่ดี

แคทซ์ และคาร์น (Katz and Kahn. 1966 : 301) ให้ความหมายของการเป็นผู้นำไว้ 3 ประการ คือ

1. เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของตำแหน่ง
2. เป็นคุณสมบัติของตัวบุคคล
3. เป็นการจำแนกแบบของพฤติกรรม

โบล และคาร์เวนพอร์ท (Boles and Davenport. 1975 : 154 - 155) เชื่อว่า การเป็นผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มที่จะช่วยให้กลุ่มได้ก้าวไปสู่จุดประสงค์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ช่วยทำให้กลุ่มคงอยู่ได้ และช่วยทำให้คนในกลุ่มสมปรารถนาในสิ่งที่ต้องการ โดยที่สิ่งที่ต้องการนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้เขาเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม

ทิตุส (Titus) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ความเป็นผู้นำ เป็นศิลปะที่จะชักจูงให้คนทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง และให้เขาทำด้วยความพึงพอใจ

ทีด (Tead) กล่าวว่า การเป็นผู้นำเป็นกิจกรรมที่มีอิทธิพลให้คนร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้วยความปรารถนาของเขาเอง ความเป็นผู้นำยังเป็นกระบวนการของความช่วยเหลือให้หมู่คณะทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของหมู่คณะ

ฮัมพิล (Hamphill) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นพฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคล ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแนะนำกิจกรรมของหมู่คณะ ผู้นำที่มีความสามารถจะต้องประเมินผลงานให้แต่ละคนตัดสินใจที่จะทำงานของหมู่คณะได้ด้วยความปรารถนาของตนเองและให้งานนั้นมีประสิทธิภาพ

ลาปีแยร์ และฟรานส์เวิร์ท (Lapierre and Frawsworth) ให้ความเห็นว่า ความเป็นผู้นำเป็นพฤติกรรมซึ่งกระทบกระเทือนมาจากพฤติกรรมของบุคคลอื่นมากกว่า จะเป็นพฤติกรรมที่กระทบกระเทือนจากตัวผู้นำเอง

ซาร์เตน และนอร์ท (Sartain and North) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นขบวนการของกิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวกับการแนะนำ การริเริ่ม การออกกระเบียบคำสั่งและความร่วมมือ

กิบส์ (Gibb) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อันจะทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีบุคลิกภาพอันขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เขามีความเต็มใจ เกิดความรู้สึกและเข้าใจในการสั่งงาน และควบคุมบุคคลอื่นในการทำงาน

สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 395) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การเป็นผู้นำโดยใช้อิทธิพลในการดำเนินการ หรือปฏิบัติงาน หรือการให้ผู้นำใช้อิทธิพลหรืออำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวกโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกัน เพื่อบูรณ์ให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ขงยุทธ คลกูล (2528 : 29) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำ เป็นหน้าที่รวมของหลาย ๆ อย่าง และเป็นทั้งรวมความรู้สึก หรือการแสดงออกของกลุ่มด้วย

จากความหมายของความเป็นผู้นำดังกล่าว สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำเป็นลักษณะของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา เมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป็นความสามารถที่เกิด

ขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกัน หรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน เพื่อให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ดังนั้น ความเป็นผู้นำจึงเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ทุกคน จะแตกต่างกันไปก็คือ บางคนมีความเป็นผู้นำมาก บางคนมีความเป็นผู้นำน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษา และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ความหมายของผู้นำ

ฉ ที่ใดก็ตามที่มีคนอยู่รวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เราจะพบผู้นำคนหนึ่งเสมอ ถ้ามีคนรวมกันอยู่มาก อาจจะมีผู้นำมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ กลุ่มคนที่รวมกันอยู่ มักมีใครคนหนึ่งหรือหลายคนมีบทบาทมากกว่าคนอื่น ๆ มีหลายคนชอบเขา ขอมรับนับถือและรับฟังเขา และเขามีอำนาจเหนือคนอื่นอีกจำนวนมาก เขาคือผู้นำและคนอื่นคือผู้ตาม นอกจากนี้ผู้นำและผู้บริหารไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่ม เพราะขาดความเป็นผู้นำ บุคคลในกลุ่มอาจเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะเขามีความเป็นผู้นำอยู่ในตัว แสดงว่าในกลุ่มคนหนึ่ง ๆ หรือหน่วยงานหนึ่ง ๆ อาจมีผู้นำหลายคน นอกเหนือจากผู้นำโดยตำแหน่ง ฉะนั้นจึงมีผู้เสนอหลักเกณฑ์สำหรับพิจารณาว่า ผู้นำคือใคร ไว้ดังนี้

ยาใจ ริละชาติ (2521 : 16) ได้รวบรวมความหมายของผู้นำไว้หลายประการ แนวคิดของผู้นำตามคำจำกัดความของ กูด (Good) ว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถในการนำหมู่คณะไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายในการทำงาน แนวคิดของ อิงลิช แอนอิงลิช (English and English) และฟีดเลอร์ (Fiedler) ให้ความหมายคำว่า ผู้นำไว้เหมือนกันว่า ผู้นำคือบุคคลซึ่งมีบทบาทที่สำคัญที่สุดในการทำงานให้หน่วยงานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ประชุม รอดประเสริฐ (ม.ป.ป. : 3 - 4) ให้ความหมายของการเป็นผู้นำ ไว้ดังนี้

1. ผู้นำ คือ ผู้ที่ใช้อิทธิพลเพื่อให้บังเกิดผลต่อพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ตามในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น โดยชักชวนให้คนอื่นเหล่านั้นช่วยปฏิบัติการกิจให้สำเร็จสู่ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
3. ผู้นำ คือ ผู้ที่ปฏิบัติการกิจของผู้นำ หรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพลชักจูงผู้อื่นให้ปฏิบัติงานให้บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนด

ภิญโญ สาร (2516 : 223 - 224) ได้นิยามคำว่า ผู้นำโดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ

1. ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คน ที่มีอำนาจอิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการ หรือคำสั่งของเขา ได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติของผู้อื่น

2. ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง คือ ผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือผู้ตาม และในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ความเป็นผู้นำจึงเป็นผลรวมของทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั่นเอง ความเป็นผู้นำของกลุ่มคนที่มีทัศนคตินิยมเผด็จการ มักเป็นนักเผด็จการด้วย ส่วนผู้นำของกลุ่มคนที่มีทัศนคตินิยมประชาธิปไตย ก็มักจะเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตยเต็มตัว

3. ผู้นำแตกต่างจากหัวหน้าหรือผู้บริหาร คนสองคนนี้อาจจะเป็นคน ๆ เดียวกันได้แต่ไม่จำเป็นต้องเสมอไป หัวหน้าหรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่ง แต่อาจไม่ใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่ม ผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่น ซึ่งไม่ใช่หัวหน้าหรือผู้บริหาร แต่เขามีอำนาจ มีอิทธิพลหรือมีความสามารถในการจูงใจให้คนปฏิบัติตามความคิดเห็นของเขาโดยที่ไม่มีอำนาจหน้าที่

จากการพิจารณาความหมายดังกล่าวแล้ว อาจสรุปความหมายของผู้นำได้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม โดยมีอำนาจในการที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้นำไม่จำเป็นต้องมีตำแหน่งเสมอไป บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคนในกลุ่มการทำงานอาจจะเป็นผู้นำก็ได้ ถ้าบุคคลนั้นมีความเป็นผู้นำ

7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ

เมอร์ฟีฟิลด์ (Merrifield, 1961 : 100 - 107) เสนอความคิดเห็นหรือการยอมรับเกี่ยวกับความเป็นผู้นำที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

7.2.1 ความเป็นผู้นำ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวของผู้นำ แต่คนในสมัยก่อนเชื่อกันว่า ความเป็นผู้นำเป็นผลมาจากพันธุกรรม คือเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด (Leader were born not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำหรือยังคงเป็นผู้นำอยู่นั้น เป็นคุณสมบัติภายในตัวของแต่ละบุคคล แต่ในปัจจุบันเชื่อว่า ความเป็นผู้นำสามารถปลูกฝังและเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ในตัวบุคคล (Leaders are made, not born)

7.2.2 ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มมากกว่าแต่ละบุคคล เป็นคุณสมบัติของกลุ่ม บุคคลแต่ละคนจะนำเอาลักษณะเฉพาะตัว ทัศนคติ ความต้องการส่วนตัวคิดตามมาด้วย เมื่อเข้าสู่กลุ่มทุกคนจะต้องปรับตัวเพื่อให้แต่ละคนและกลุ่มจะมีวัตถุประสงค์หรือความต้องการสอดคล้องกัน

ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลตามเป้าหมายและขณะเดียวกัน จะกลายเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกัน
อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป ความเป็นผู้นำภายในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของ
ทัศนคติ ความต้องการของกลุ่ม มากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว

7.2.3 ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ การพิจารณาลักษณะ
ความเป็นผู้นำตามลักษณะภายในตัวของผู้นำแต่ละคนและลักษณะของกลุ่ม ยังไม่เพียงพอที่
จะอธิบายความเป็นผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงเกิดขึ้นกับสถานการณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม
นิยมประเพณีของกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1967 : 91) ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำไว้
ดังนี้

1. ทฤษฎีมหาบุรุษ (Great Man Theory) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงลักษณะของการ
เป็นผู้นำที่เชื่อว่าลักษณะผู้นำนั้นมีมาแต่กำเนิด
2. ทฤษฎีสภาพแวดล้อม (Environment Theory) เชื่อว่า ลักษณะความเป็น
ผู้นำนั้นเกิดจากสภาพแวดล้อม เวลา สถานที่และโอกาส
3. ทฤษฎีทางสถานการณ์เฉพาะตัว (Personal-situation Theory) มีความเชื่อ
ว่า ความเป็นผู้นำนั้นนอกจากสถานการณ์และสภาพแวดล้อม ความสามารถเฉพาะตัวก็มีส่วน
ประกอบด้วย ทั้งนี้ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ฉลาด สามารถรวมทั้งมีเพื่อนร่วมงานที่ดีด้วย
4. ทฤษฎีความคาดหวังในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction - expectation
Theory) ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบสามประการคือ การกระทำ (Action) การ
ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และสามัญสำนึก (Sentiment) โดยเชื่อว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำนั้นจะ
ต้องมีความสามารถในการกระทำ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีการควบคุมทางใจที่ดีและเหมาะสม
กับเหตุการณ์
5. ทฤษฎีการศึกษามนุษยศาสตร์ (Humanistic Theory) เชื่อว่าผู้นำนั้นจะต้อง
เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในลักษณะทางธรรมชาติของจิตมนุษย์ว่ามีความต้องการอะไร บุคคล
แต่ละคนในกลุ่มมีความนึกคิดและความต้องการอะไร หากผู้ที่เป็นผู้นำเข้าใจและสนองความ
ต้องการเหล่านั้น ก็จะสามารถทำให้กลายเป็นผู้นำในกลุ่มอย่างแท้จริง
6. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) เชื่อว่า ลักษณะทางธรรมชาติ
ของมนุษย์นั้น จะคิดอยู่เสมอว่า การที่ตนให้อะไรแก่ผู้อื่นนั้น ย่อมต้องการได้สิ่งตอบแทนที่
คุ้มค่ากันหรือดีกว่า ฉะนั้นผู้ที่จะเป็นผู้นำจะถูกผู้ตามในกลุ่มคิดอยู่เสมอว่า ถ้าตนให้ความร่วม
มือตามที่ผู้นำขอหรือแล้วผลตอบแทนจะคุ้มค่ากัน ถ้าผู้นำสามารถให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากัน
ได้แล้ว ผู้นำย่อมเป็นที่ยอมรับของผู้ตามคนอื่น ๆ ในกลุ่มด้วย

ฮอดจ์ และจอห์นสัน (Hodge and Johnson. 1970 : 255 - 259) ได้ให้ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะผู้นำไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะผู้นำ (The Trait Theory) มีสมมติฐานว่า ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะมีลักษณะของบุคลิกภาพ หรือคุณสมบัติพิเศษเกื้อกูลให้ประสบความสำเร็จ

2. ทฤษฎีทางสถานการณ์ (The Situational Theory) มีสมมติฐานว่าบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้นำที่เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ก็เพราะเกิดจากลักษณะของกลุ่มที่เขาเป็นผู้นำ

3. ทฤษฎีการเป็นผู้ตาม (The Followership Theory) มีสมมติฐานว่า เครื่องบ่งชี้คุณภาพของผู้นำก็คือ คุณภาพของผู้ตาม วิธีที่ดีที่สุดในการประเมินผลคุณค่าของผู้นำก็คือการวิเคราะห์ผู้ตาม

สทวน สุทธิเลิศอรุณ และคนอื่น ๆ (2522 : 150 - 151) ได้แบ่งทฤษฎีความเป็นผู้นำเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มทฤษฎีลักษณะของผู้นำ (Trait Theory of Leadership) กลุ่มทฤษฎีนี้พยายามค้นหาคุณลักษณะต่าง ๆ ทั้งในด้านกายภาพ ด้านสมอง จิตใจ และบุคลิกภาพ ได้สรุปลักษณะที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ ความเฉลียวฉลาด การบรรลุมิติภาวะทางสังคม มีการจูงใจภายใน และมีแรงจูงใจทางความสำเร็จ รวมทั้งต้องมีเจตคติด้านมนุษยสัมพันธ์

2. กลุ่มทฤษฎีความเป็นผู้นำตามสถานการณ์ (Situational Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดที่ว่า สถานการณ์บางอย่างจะช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดความเป็นผู้นำขึ้นได้ หรือผู้ที่ประสบผลสำเร็จจะเป็นผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างดี เพราะเชื่อว่าไม่มีบุคลิกภาพหรือลักษณะใดที่จะทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้นำโดยอัตโนมัติ จากการศึกษาดังกล่าวทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ จะขึ้นกับสิ่งดังกล่าวคือสัมพันธภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกระดับของโครงสร้างของงาน และอำนาจในตำแหน่งของผู้นำที่ได้รับมาจากอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการ

เดโซ สวานานท์ (ม.ป.ป. : 194 - 196) กล่าวถึงทฤษฎีความเป็นผู้นำ 3 ทฤษฎีคือ

1. ทฤษฎีลักษณะถาวร คือผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้น จะต้องมีความรู้ลักษณะพิเศษในตัวคุณลักษณะพิเศษนี้ จะต้องอยู่ในตัวผู้นั้น ๆ โดยเกิดจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์พบว่า ในบรรดาผู้นำทั้งหลายนั้น มีลักษณะร่วมกันอยู่บางประการ เช่น ความเป็นผู้กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีความมั่นใจในตนเอง มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ความสามารถในการพูด ความแน่นอน มั่นคง และความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ในลักษณะธรรมชาติ

ของมนุษย์ ผู้ที่เชื่อมั่นในทฤษฎีนี้ก็สามารถฝึกฝนและสร้างความเป็นผู้นำขึ้นได้ในรูปของโครงการฝึกอบรมผู้นำ

2. ทฤษฎีลักษณะถาวรรวม เชื่อว่าผู้นำแต่ละคนย่อมจะต้องมีลักษณะถาวรเป็นแบบกระสวน (Patter) หนึ่ง และเชื่อว่าแบบกระสวนของลักษณะถาวรแสดงความเป็นผู้นำนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ประกอบอีกด้วย จึงจะเป็นผู้นำได้

3. ทฤษฎีสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ความเป็นผู้นำนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบซึ่งสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหลายประการ จะคำนึงถึงแต่เฉพาะลักษณะถาวรของความเป็นผู้นำไม่ได้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำ มีดังนี้ คือ

3.1 บุคลิกของผู้นำ

3.2 ทักษะ ความต้องการและปัญหาของผู้ตาม

3.3 หมู่คนนั้น ๆ เอง ซึ่งจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างของหมู่คณะด้วย

3.4 สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ลักษณะของงาน ลักษณะของสถานที่

7.3 รูปแบบผู้นำ

การจำแนกรูปแบบของผู้นำนั้น มีหลายแนวคิดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งดังนี้ คือ

เรดดิน (Reddin, 1970 : 238 - 240) ได้จำแนกผู้นำตามรูปแบบทฤษฎี 3 มิติ โดยเพิ่มมิติที่ 3 คือ ประสิทธิภาพมิตินั้น เกิดจากการผสมผสานระหว่างพฤติกรรมที่เรียกว่างานมิตี กับสัมพันธมิติของผู้นำ ซึ่งประสิทธิภาพมิตินั้น หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของผู้นำ จากแนวคิดนี้ เรดดิน ได้แบ่งผู้นำออกเป็น 4 ประเภท คือ

7.3.1 ผู้นำแบบมิตรจิต หมายถึง ผู้นำที่มุ่งสร้างสัมพันธกับผู้ร่วมงานมากกว่าที่จะคำนึงถึงความสำเร็จของงาน

7.3.2 ผู้นำแบบบูรณาการ หมายถึง ผู้นำที่พยายามให้งานสำเร็จไปด้วยความมีประสิทธิภาพ และทุกคนในหน่วยงานมีความสามัคคีกันดี

7.3.3 ผู้นำแบบอุทิศตนเพื่องาน หมายถึง ผู้นำที่มุ่งเอาแต่ผลงาน แต่ขาดความคำนึงถึงเพื่อนผู้ร่วมงาน หรือเรียกว่าเป็นผู้นำผู้เสียสละ

7.3.4 ผู้นำแบบชอบแบ่งแยก หมายถึง ผู้นำที่ไม่สนใจที่จะทำงานให้สำเร็จ และในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถสร้างมิตรสัมพันธ์กับเพื่อนผู้ร่วมงาน

สมพงศ์ เกษมสิน (2521 : 395) ได้แบ่งแบบของผู้นำเป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้นำแบบอัตนิยม ผู้นำแบบนี้บางทีเรียกว่า แบบอัตตาธิปไตย เป็นผู้นำประเภทที่ถือเอาอำนาจเป็นใหญ่ มีลักษณะถือตัว และเชื่อมั่นในตนเองมาก ชอบวางท่าทางใหญ่โต ไม่ค่อยรับฟังหรือให้เกียรติคนอื่น

2. ผู้นำแบบเสรีนิยม ผู้นำแบบนี้มีการใช้อำนาจควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา โดยกระทำแต่น้อย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการผู้ที่เป็นหัวหน้าคอยแต่ลงนามหรือผ่านเรื่องเท่านั้น จะหาความรับผิดชอบจากผู้นำแบบนี้ได้ยาก

3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย ผู้นำแบบนี้เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในแง่ของอำนาจผลในการบริหารงานมากที่สุด ผู้นำแบบนี้ถือความคิดเห็นของกลุ่มเหนือตนเอง จะดำเนินการบริหารสิ่งใดมักจะกระทำไปในนามของกลุ่ม การบริหารงานจะเน้นหนักไปในทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีกันเสียก่อน และมีความต้องการให้เกิดผลจากการที่ตนได้รับความนิยมน้อย

โสภา ชูพิชัย และอรทัย ชื่นมณูย์ (ม.ป.ป. : 220 - 221) ได้แบ่งชนิดของผู้นำเป็น 3 ทาง คือ

1. ผู้นำที่ได้มาโดยอำนาจการปกครอง จากตัวบทกฎหมาย หรือโดยขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ซึ่งมี 3 แบบ คือ

1.1 ผู้นำแบบใช้พระเดช ผู้นำแบบนี้มีอำนาจตามกฎหมาย และใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์

1.2 ผู้นำแบบใช้พระคุณ ผู้นำแบบนี้จะมีอำนาจตามกฎหมาย เป็นผู้นำโดยกำเนิด สามารถครองใจคนให้บุคคลทั้งหลายเชื่อฟัง และยอมปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความศรัทธา ความเชื่อมั่น และมีผลเป็นพลังช่วยผลักดันให้เขาเหล่านั้นร่วมมือกันปฏิบัติกิจการตามคำแนะนำชี้ชวนด้วยความเต็มใจ

1.3 ผู้นำแบบพ่อพระ เป็นผู้นำที่แต่งตั้งขึ้นเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผู้นำแบบพ่อพระนี้มิได้ใช้อำนาจบังคับบัญชาด้วยตัวบทกฎหมาย เกิดจากความศรัทธาของสมาชิกในสังคม

2. ผู้นำที่ใช้อำนาจ ผู้นำแบบนี้จะเป็นผู้ใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ แบ่งได้ 3 แบบ คือ

2.1 การเป็นผู้นำแบบเผด็จการ ถือตนเองเป็นใหญ่ เป็นผู้กำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมายและสั่งการให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามคำสั่ง

2.2 การเป็นผู้นำแบบปล่อยตามสบาย ผู้นำแบบนี้เกือบจะไม่มีอำนาจในการปกครองคนในกลุ่มเลย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิกในกลุ่มมีน้อยมาก

2.3 การเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ผู้นำประเภทนี้จะใช้วิธีการกระตุ้นหรือเร้าให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมเข้าทำกิจกรรม หรือการทำงานร่วมกัน ผู้นำลักษณะนี้จะให้โอกาสแก่สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3. ผู้นำที่จำแนกตามบทบาท มีลักษณะดังนี้

3.1 ผู้นำแบบพ่อแม่ปกครองลูก คือมุ่งให้ลูกน้องเชื่อฟังตนเหมือนลูกหลาน ช่วยปกป้องคุ้มครองลูกน้อง

3.2 ผู้นำแบบใช้กลอุบายการบริหาร คือพยายามสร้างสมอำนาจใช้อำนาจโดยอาศัยประสบการณ์ความรู้

3.3 ผู้นำในลักษณะผู้เชี่ยวชาญ คือผู้ที่คอยให้คำแนะนำทางสาขาวิชาการที่ตนรอบรู้ และถนัด ไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาผู้อื่น

ประชุม รอดประเสริฐ (ม.ป.ป. : 42 - 58) ได้จำแนกประเภทของผู้นำไว้ 3 พวกใหญ่ คือ

1. ผู้นำตามลักษณะอำนาจ ได้แก่ ผู้นำประเภทเผด็จการ ผู้นำประเภทประชาธิปไตย ผู้นำประเภทเสรีนิยมหรือผู้นำแบบตามสบาย ซึ่งเวเบอร์ (Weber) ได้จำแนกผู้นำตามอำนาจหน้าที่ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ผู้นำโดยประเพณีนิยม หมายถึง ผู้นำที่ได้รับการยอมรับนับถือ โดยสืบทอดเชื้อสาย เช่น การเป็นผู้นำโดยระบบกษัตริย์

1.2 ผู้นำโดยความสามารถพิเศษ หมายถึง ผู้นำที่มีผลงานเป็นอำนาจพิเศษในการยอมรับ ผู้นำประเภทนี้มีหัวก้าวหน้า ชอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกมักเป็นพฤติกรรมที่ก้าวหน้า มีความมั่นใจในตัวเองสูง กระทำตนเป็นแบบอย่าง เช่น ฮิตเลอร์ มุสโสลินี และฟิเดล คาสโตร

1.3 ผู้นำโดยกฎหมาย หมายถึง ผู้นำที่ยึดเอากฎระเบียบ และข้อบังคับเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ความมีอำนาจเป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ เมื่อหมดอำนาจแล้วความเป็น ผู้นำก็จะหมดไปด้วย เช่น การดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี แห่งสหรัฐอเมริกา

2. ผู้นำตามการแสดงออกทางพฤติกรรม ตามแนวคิดของ เกตเซลส์ (Getzels) และกูบา (Guba) ได้แบ่งผู้นำออก 3 ประเภท คือ

2.1 ผู้นำที่มีพฤติกรรมยึดสถาบันเป็นหลัก หมายถึง ผู้นำที่ปฏิบัติภารกิจ โดยยึดเอาจุดมุ่งหมายของหน่วยงานเป็นสำคัญ

2.2 ผู้นำที่มีพฤติกรรมยึดบุคคลเป็นหลัก หมายถึง การที่ผู้นำเน้นเอาความต้องการของบุคคลเป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุถึงเป้าหมาย โดยผู้นำไม่จำเป็นต้องคำนึงถึง

2.3 ผู้นำที่มีพฤติกรรมมุ่งประสานประโยชน์ หมายถึง การที่ผู้นำพยายามที่จะปฏิบัติภารกิจ โดยยึดสถาบันและความต้องการของบุคคลตามสภาวะการณ์ เพื่อความสำเร็จในการกิจนั้น ผู้นำประเภทนี้จะมุ่งทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ผู้นำจำแนกตามลักษณะการจูงใจ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

3.1 ผู้นำแบบปฏิฐาน หมายถึง ผู้นำที่ใช้วิธีการบริหารงาน โดยเน้นถึงการให้รางวัล เป็นตัวนำให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงาน โดยให้ความเป็นกันเอง ผู้นำแบบนี้จะให้เมตตาผู้ร่วมงาน จะเป็นผู้ก่อให้เกิดความสำเร็จของงาน และความพึงพอใจของการปฏิบัติงานสูง มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย

3.2 ผู้นำแบบนิเสธ หมายถึง ผู้นำที่ถือว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่เกิดความจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้นำชนิดนี้ชอบแสดงอำนาจและถือตนเองว่าเป็นเจ้านายมากกว่าการเป็นผู้นำ

อุทัย หิรัญโต (2524 : 19 - 25) ได้แบ่งประเภทของผู้นำไว้ 3 แบบ คือ

1. ผู้นำพิจารณาจากสถานภาพ ได้แก่

- 1.1 ผู้นำตามกฎหมาย
- 1.2 ผู้นำที่เกิดจากความสามารถพิเศษ
- 1.3 ผู้นำที่เป็นเพียงสัญลักษณ์

2. ผู้นำที่พิจารณาจากบทบาทและการทำงาน ได้แก่

- 2.1 ผู้นำแบบอัตตนิยม
- 2.2 ผู้นำแบบเสรีนิยม
- 2.3 ผู้นำแบบประชาธิปไตย

3. ผู้นำที่พิจารณาจากประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาก เช่น ผู้นำที่เป็นพวกข้าราชการ ผู้นำที่เป็นพวกนักพัฒนา ผู้นำที่เป็นนักเผด็จการที่มีศิลปะ ผู้นำที่เป็นนักบริหาร

ส่วนผู้นำที่มีประสิทธิภาพน้อย ได้แก่ ผู้นำประเภทหนึ่งงาน ผู้นำเป็นนักบุญ ผู้นำที่เป็นผู้เผด็จการ ผู้นำที่เป็นผู้ประนีประนอม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคนอื่น ๆ (2522 : 256) ได้กล่าวถึงแบบของผู้นำไว้ 3 แบบ คือ

1. การพิจารณาผู้นำที่ได้มาโดยแหล่งของอำนาจ ได้แก่

1.1 ผู้นำแบบเป็นทางการ ได้มาโดยได้รับการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจสูงขึ้นไป ผู้นำอาจจะไม่มีความสามารถอะไรเป็นพิเศษ หรือมีลักษณะเด่นมากนัก ส่วนผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกในกลุ่ม ให้เป็นหัวหน้า มักมีคุณลักษณะเด่นกว่าบุคคลอื่นภายในกลุ่ม

1.2 ผู้นำแบบไม่เป็นทางการ ผู้นำแบบนี้มักเป็นบุคคลที่ผู้อื่นศรัทธา เชื่อฟัง มีการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในลักษณะที่บุคคลอื่นในกลุ่มคาดหวังหรือต้องการ

2. การพิจารณาผู้นำที่ได้จากลักษณะและวิธีการใช้อำนาจ ได้แก่ ผู้นำแบบเผด็จการหรืออัตตนิยม ผู้นำแบบเสรีนิยมหรือผู้นำแบบตามสบาย และผู้นำแบบประชาธิปไตย

3. การพิจารณาผู้นำจากพฤติกรรมของผู้นำ ผลจากการศึกษาพฤติกรรมของผู้นำของ ฮาล์ปิน (Halpin) และวินเนอร์ (Winer) พบว่า ความเป็นผู้นำมี 4 แบบ คือ

3.1 ลักษณะผู้นำที่ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงพอใจ จะมีพฤติกรรมที่แสดงความเป็นมิตร มีการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

3.2 ลักษณะผู้นำที่ขอบวางแนวให้ปฏิบัติ ผู้นำชนิดนี้จะพยายามจัดระเบียบ กำหนดหน้าที่ หรือบทบาทให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ

3.3 ลักษณะผู้นำที่ตื่นตัวอยู่เสมอ ผู้นำชนิดนี้จะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล และพยายามปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ

3.4 ลักษณะผู้นำที่ถือผลผลิตเป็นสำคัญ ผู้นำชนิดนี้จะพยายามกระตุ้นให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตมากที่สุด

สรุป การเป็นผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคน และจูงใจคนไปสู่เป้าหมาย ผู้นำจะทำให้ศักยภาพของคนในกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดพลังงานอย่างใหญ่หลวง แต่ความสามารถในการนำคนของผู้นำมีไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา และสถานที่ ดังคำกล่าวของ นายจิโอวานนี ว่าผู้นำส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก ในด้านการบริหารงาน แต่จะแตกต่างกันจนเห็นได้ชัดคือ ผลของงานเปรียบเทียบเหมือนหลอดไฟฟ้าซึ่งแต่ละดวงถือว่ามีความสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นเครื่องช่วยให้แสงสว่าง หลอดไฟฟ้าทุกดวงที่ได้มาตรฐาน ย่อมทำงานได้ดีเหมือนกันหมด ทำนองเดียวกัน ผู้นำทุกคนสามารถบริหารงานได้มาตรฐานมากน้อยแค่ไหนก็อยู่ที่คุณภาพของผลงาน

7.4 คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี

การเป็นผู้นำหรือมุ่งประสงค์ที่จะเป็นผู้นำนั้น จะต้องพิจารณาหลายประการ คือ ความสำเร็จของผู้นำมิได้อยู่ที่การมีคุณสมบัติเด่นอย่างเดียว แต่อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์ โอกาส เวลา สถานที่ เราไม่อาจสร้างคุณสมบัติอันพึงปรารถนาทุกประการโดยเท่าเทียมกัน เพราะคุณสมบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองกับคนแต่กำเนิด และที่สำคัญคุณสมบัติทั้งปวงที่เห็นว่ามีดี ไม่จำเป็นที่ผู้นำทุกคนจะต้องมีเหมือนกัน เพราะผู้นำแต่ละประเภทมีภารกิจแตกต่างกัน สิ่งที่เป็นคุณสมบัติหรือคุณลักษณะของผู้นำ จึงควรมีหลายประการดังมีผู้รวบรวมคุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้ คือ

ทีด (Tead. 1963 : 83) มีความเห็นว่า ผู้นำควรมีลักษณะดังนี้ คือ มีความเข้มแข็ง ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมาย มีความสนใจในด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการตัดสินใจ ตกลงใจ และมีความฉลาด ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในตนเอง

เบอร์นาร์ด (Burnard. 1968 : 260) กล่าวว่า ลักษณะความเป็นผู้นำอาจพิจารณาได้สองลักษณะคือ ทางกายภาพ และสมรรถภาพทางการคิด เช่น มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีความสามารถและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ สามารถสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ร่วมงาน และมีความเหนือกว่าในลักษณะทางจิตใจไม่ย่อท้อ มีความอดทน ตั้งใจทำงานและมีความกล้าหาญ

ฟายอล (Fayal. 1949 : 7) กล่าวถึงคุณสมบัติที่จำเป็นของผู้นำว่าจะต้องมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความสามารถที่จะเข้าใจ เรียนรู้และปรับตัวได้ จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเข้าใจในระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน และจะต้องมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง

เฮิร์ลอค (Herlock. 1950 : 428 - 429) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำและผู้ตามไว้ 6 ประการ คือ

1. ความเป็นที่นิยมชมชอบ ผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำ มักจะเป็นที่ชอบพอของเพื่อน ๆ ส่วนเด็กที่เป็นผู้ตามมีจำนวนมากที่เพื่อน ๆ ชอบ เพราะอารมณ์ขัน ร่าเริง
2. การปฏิบัติตามอุดมการณ์ของกลุ่ม เด็กที่เป็นผู้นำของกลุ่ม จะปฏิบัติตามอุดมการณ์และค่านิยมของกลุ่มตรงกันข้ามกับเด็กที่เป็นผู้ตาม จะไม่มีความนับถือตนเอง ไม่เข้าถึงอุดมการณ์ของกลุ่ม
3. การปรับตัวด้านสังคมและส่วนตัว ถ้าเด็กมีการปรับตัวได้ดี เขาจะยอมรับตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่าตนเองมีสิ่งที่จะเสนอแก่ผู้อื่นได้
4. ระดับวุฒิภาวะ พวกที่เป็นผู้นำสามารถที่จะควบคุมอารมณ์และเหตุการณ์

ต่าง ๆ ได้ดีกว่าเพื่อน ๆ ไม่หุนหันพลันแล่น

5. แรงจูงใจ พวกที่เป็นผู้นำนั้น มีความปรารถนาจะเป็นผู้นำ ต้องการเสียสละและมีความสามารถ มีความพยายามสูง เพื่อจะทำงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

6. ชอบแสดงตน เด็กที่อยากเป็นผู้นำ ต้องการแสดงความสามารถในการเป็นผู้นำ มีใจกับเพื่อนร่วมใจ

ทินพันธุ์ นาคะตะ และอรุณ รักธรรม (2522 : 200 - 204) ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้นำไว้ คือ ไม่เห็นแก่ตัว แสดงลักษณะท่าทางที่เหมาะสม มีความสงบเสถียร ซื่อสัตย์ สุจริต มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ มีความจงรักภักดีชื่นชมหน่วยงาน มีความอดทน มีความกล้าหาญ มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ รู้จักเอาใจเขาใส่ใจเรา มีคุณธรรม มีความรู้ มีสติปัญญา รู้จักใช้ดุลยพินิจ และมีการสังคมนิ

อรรถสิทธิ์ สิริสุนทร (2524 : 9 - 18) ได้ให้หลักในการเป็นผู้นำว่า จะต้องประกอบคุณสมบัติดังนี้คือ

1. เป็นผู้ที่มีภูมิฐาน หมายถึง ความสง่าผ่าเผย แสดงบุคลิกลักษณะแห่งการเป็นผู้นำ ทำให้คนฟังใจ ยำเกรง และมีความเชื่อถือศรัทธา

2. เป็นผู้ที่มีภูมิวุฒิ หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ในการปฏิบัติงาน

3. เป็นผู้ที่มีภูมิธรรม หมายถึง มีความประพฤติดี มีคุณธรรมสูง

ดร.เนตร อักษรสวัสดิ์ (ม.ป.ป. : 7) กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำ จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติของผู้นำ คือ

1. ความเป็นนักสู้ ได้แก่ ผู้เป็นผู้มีน้ำอคน้ำทน รู้จักทำตนให้อ่อน และยืดหยุ่นต่อเหตุการณ์

2. ความเป็นผู้ตื่น คือความรู้ลึกซึ้งรอบรู้ทั่วถึง รู้เท่าทันเหตุการณ์อันเกิดขึ้น โดยรู้จักระงับกิริยา มารยาท วาจา ความคิด อารมณ์

3. ความเป็นผู้ขยันขันแข็ง คือมีกำลังใจเข้มแข็ง มีฉันทะในการทำงาน มีการฝ่าฟันอุปสรรค ไม่มั่งง่าย ทำงานด้วยความแม่นยำ

4. ความเป็นผู้เผื่อแผ่ ทำ พูด คิด ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

5. ความเป็นผู้เอ็นดู คือมีใจรักใคร่ สงสาร มีมิตรภาพกับผู้อื่น เมื่อเห็นผู้อื่นเดือดร้อนเข้าช่วยเหลือตามกำลัง

6. ความเป็นผู้หมั่นตรวจตรา คือรู้จักดูแล และสำรวจตัวเอง

เดโช สวานานนท์ (ม.ป.ป. : 192 - 194) ได้ให้ความเห็นว่าคุณสมบัติของผู้นำมีดังนี้ คือ

1. ความคิดริเริ่ม ต้องมีความคิดริเริ่ม มีแนวคิดชัดเจนในข้อคิดของผู้อื่นได้
2. มีความใกล้ชิดกับหมู่คณะ
3. ความเป็นตัวแทนของหมู่คณะที่จะต่อสู้ป้องกัน เพื่อประโยชน์ของสมาชิก
4. การสมานไมตรี และสร้างสามัคคีธรรม โดยลดการขัดแย้ง ส่งเสริมให้สมาชิกปรับตัวให้เข้ากับหมู่คณะ
5. การแบ่งสรรงาน ผู้นำที่ดีจะต้องสามารถกำหนดงานของตนเอง และสมาชิกในหมู่คณะได้ชัดเจน
6. การบังคับบัญชา หมายถึง การใช้ความเด็ดขาด ตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดระเบียบแบบแผน
7. การติดต่อสื่อสาร จะต้องเป็นผู้รู้ถึงกิจการของหมู่คณะตน ตลอดเวลา
8. การยอมรับ หรือ ไม่ยอมรับ การกระทำของสมาชิกของหมู่คณะ
9. เป็นผู้กำหนดระดับผลงานของสมาชิก เพื่อผลงานที่ดีกว่า มากกว่า สูงกว่า
10. กล้าตัดสินใจ และพร้อมที่จะรับผิดชอบในผลของการตัดสินใจ
11. การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
12. รู้จักผู้ร่วมงาน
13. มีความสามารถในด้านอื่น ๆ
14. มีความเสียสละ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมบ้างตามสมควร

กิตติมา ปริศิณกุล (2526 : 4 - 6) ได้เสนอแนะหลัก 10 ประการ ของการเป็นผู้นำตามแนวคิดของ จิโรวานนี (Jiolvanie) จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้

1. ความจำเป็นพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้ง การบริหารงานเป็นทีมรูปแบบการตัดสินใจ ผู้นำจะมีพื้นฐานเหล่านี้อยู่ในตัวของแต่ละคนอยู่แล้ว
2. การมองเห็นการณ์ไกล ได้แก่ ความสามารถของผู้นำที่สามารถมีแนวความคิดไกลผลผลิตที่ได้คุ้มค่า
3. มีหลักการในการบริหารงาน หลักการจะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นคุณค่าการเป็นผู้นำที่สามารถสื่อสารกับคนอื่นได้ดี
4. หลักในการทำงาน ได้แก่ การนำหลักการ ไปปฏิบัติงานเพื่อช่วยในการตัดสินใจ
5. หลักการปกครอง ผู้นำควรมีลักษณะของการเป็นนักปกครองที่จะทำให้คนอื่น ๆ ช่วยทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

6. มีวัตถุประสงค์ จะช่วยแสดงให้เห็นแนวทางที่จะทำงาน ความสำเร็จ และความผิดพลาด

7. มีการวางแผน เพราะจะช่วยทำให้เกิดความสำเร็จ

8. ความยืดหยุ่น ผู้นำที่ดีควรจะมี ความยืดหยุ่นต่อการจัดการ ปัญหา จุดประสงค์ ผลผลิต และเข้าใจคุณค่าในการรับฟัง

9. การบริหารคน ผู้นำที่จะแสวงหาผลงานที่ดีควรจะแสวงหาช่องทางที่จะเข้าใจวัตถุประสงค์และความต้องการของคน ควรเป็นการพัฒนาบุคคลให้เจริญงอกงาม

10. ความรักชาติ โดยดูได้จากวัตถุประสงค์ มีการทำงานหลัก มีความตระหนักในสิ่งที่กระทำ และทำด้วยความมุ่งมั่น และมีการแสดงออกอย่างมีวัฒนธรรม

ขงยุทธ คลกุล (2528 : 29 - 31) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณลักษณะของความเป็นผู้นำไว้ว่า

1. เป็นผู้เรียนรู้ คือรู้ในหน้าที่การงาน และต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. เป็นตัวอย่างที่ดี

3. มีความตั้งใจจริงและตื่นตัวอยู่เสมอ และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและเหมาะสม

4. มีความขยัน กตัญญู และลงมือทำ

5. มีความรับผิดชอบ

6. เป็นนักสร้างสรรค์ และนักแก้ปัญหา

7. มีมนุษยสัมพันธ์ คือเป็นผู้รู้ รวมทั้งเป็นผู้นำทีมได้

8. มีความซื่อสัตย์สุจริต

9. มีสติปัญญาและไหวพริบ หมายถึง การรู้จักใช้คนให้ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนั้น หลักวิชา หลักการต้องใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์

10. เป็นนักวางแผนที่ดี คือรู้ว่าจะต้องทำอะไร มอบหมายให้ใครทำ ทำอย่างไร เมื่อใดจะต้องเสร็จ เสร็จแล้วได้ผลตามความมุ่งหมายหรือไม่

11. จะต้องมีอารมณ์ขัน มีความมั่นใจในตัวเอง มีสุขภาพอนามัยดี และมีบุคลิกดี

สรุป บุคคลที่เป็นผู้นำได้ดี และประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความสมบัติหลายประการ ดังนี้คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยุติธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจ มีความรอบคอบ มีความใจกว้าง และการมี

วินัยในตนเอง ผู้นำทุกคนก็ไม่จำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติเหมือนกันหมด เพราะการเป็นผู้นำนั้น เป็นศิลปะเฉพาะตัว มีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่มาก อย่างไรก็ตามผู้นำจะต้องไม่ลืมว่า การที่จะปกครองคนอื่นได้นั้น จะต้องปกครองตนเองให้ได้เสียก่อน

7.5 ความสำคัญของความเป็นผู้นำ

ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม เป็นผู้ที่ได้รับผิดชอบต่อสังคม เป็นผู้ที่ทำให้สังคมเจริญขึ้นหรือเสื่อมลง ขยายตัวหรือสลายตัว เราอาจพิจารณาสภาพสังคมในอนาคต ได้จากการสังเกตลักษณะผู้นำในสังคมนั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเปรียบเสมือนตัวจักรกลของกลุ่ม หน่วยงาน หรือเป็นตัวแทนของหน่วยงานเพื่อจะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ ดังนั้นผู้นำจึงเป็นหลักในการดำเนินงาน (สมพงศ์ เกษมสิน. 2521 : 30)

สำหรับ เดโซ สวานานท์ (ม.ป.ป. : 186) ให้ความสำคัญของการเป็นผู้นำไว้ว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญของหมู่คณะ ต่อชีวิตของเรา และสำคัญต่อชะตาของบ้านเมือง ถ้าเราสามารถเข้าใจในการเลือกและการฝึกผู้นำกันแล้วละก็ จะเท่ากับว่าเราจะสามารถเริ่มต้นดำเนินการที่เหมาะสม เพื่อการควบคุมชะตากรรมของสังคมเราเองได้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 26) กล่าวว่า การเป็นผู้นำนั้นยุ่งยากซับซ้อน เหมือนกับสุนัขร่ายอย่างดี จะต้องใช้กฎแหงหลายคอกจึงจะเปิดได้ การเป็นผู้นำก็เหมือนกัน จะต้องอาศัยวิธีการหลาย ๆ อย่าง มนุษย์แต่ละคน ก็มีความเป็นผู้นำอยู่ในตัวทั้งนั้น ต่างกันก็แต่บางคนมีมาก บางคนมีน้อย ผู้นำที่ดี คือ ผู้นำที่สามารถเปลี่ยนสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้ให้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้จริง ๆ การเป็นผู้นำมิได้เป็นมาแต่กำเนิด ย่อมสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ ผู้นำจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ไฉ่ฉานดี ไฉ่ฉานมาก ในขณะเดียวกัน จะต้องรู้จักบทบาท และหน้าที่อันสำคัญของผู้นำ คือ ทำหน้าที่บริหารวางแผน วางนโยบาย เป็นผู้เชี่ยวชาญ

นอกจากนี้ ยาใจ ธีระชาติ (2521 : 18) ยังให้ความเห็นว่า ผู้นำนั้นควรทำหน้าที่รองลงมาด้วย คือ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่ม ทำหน้าที่ควบคุมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ต้องรับบทบาทซึ่งเต็มไปด้วยความเสียสละทั้งกายและใจ เพื่อปฏิบัติงานให้ลุล่วงไปด้วยดี

จึงเห็นได้ว่า ในการปฏิบัติงานของผู้นำ บทบาทที่ผู้นำรับผิดชอบ ซึ่งให้เห็นได้อย่างชัดเจน ถึงความสำคัญของผู้นำว่า ผู้นำนั้นเปรียบเสมือนดวงประทีปของหน่วยงาน เป็นศูนย์รวมพลังของกลุ่ม อุทิศตน อุทิศผลประโยชน์ของตน ให้ส่วนรวมอย่างแท้จริง

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกความเป็นผู้นำ

8.1 งานวิจัยในประเทศ

ศิริเรก ตั้งสาขันธ์ (2517 : 58 - 59) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลการสอนแบบ

สืบสวนสอบสวนที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำ และความคิดแบบอเนกนัย เมื่อเปรียบเทียบกับ ผลการสอนทั่วไป วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาผลของการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ลักษณะความเป็นผู้นำและลักษณะการคิดแบบอเนกนัย เพื่อเปรียบเทียบกับผลการสอนทั่วไป และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การคิดแบบสืบสวนสอบสวนกับลักษณะความเป็นผู้นำ การคิดแบบอเนกนัยกับการคิดแบบสืบสวนสอบสวน และลักษณะความเป็นผู้นำกับการคิดแบบอเนกนัย ตัวอย่างประชากรได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสายน้ำทิพย์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 36 คน และกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 38 คน รวมเป็นจำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบ ด้วยแบบทดสอบการคิดแบบสืบสวนสอบสวน แบบทดสอบลักษณะความเป็นผู้นำและแบบทดสอบการคิดแบบอเนกนัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการคิดแบบสืบสวนสอบสวน ส่วนมากจะมีลักษณะความเป็นผู้นำสูง จะมีการคิดแบบอเนกนัยสูงด้วย ในส่วนที่เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ได้ศึกษาถึงลักษณะผู้นำที่ดีด้วย ผลปรากฏว่า สรุปได้ดังนี้ ผู้นำที่ดีมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือกับส่วนรวม มีคุณธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผล เชื้อมั่นและมีวินัยในตนเอง

สมบุญ ทองศิลป์ (2519 : 60 - 61) ได้ศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นผู้นำของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในแบบต่าง ๆ คือ แบบประชาธิปไตย แบบอิตาเลียน และแบบปล่อยปละละเลย และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูในแบบต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นผู้นำต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในด้านความเป็นผู้นำพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่มีความสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย และอิตาเลียนมีความเป็นผู้นำต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

สนองศรี รุคศิษฐ์ (2523 : 71) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่ กับความสามารถในการเป็นผู้นำแบบตัดสินใจแบบประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยปีที่ 1 และปีที่ 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวกกับคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่ ในทัศนคติต่อตนเองตามอัตภาพในกลุ่มนิสิตรัฐศาสตร์ และมีความสัมพันธ์กับคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่ในกลุ่มนิสิตชั้นปีที่ 4 ทั้งสองคณะ กลุ่ม

นิสิตครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 กลุ่มนิสิตรัฐศาสตร์ปีที่ 1 กลุ่มนิสิตรัฐศาสตร์ชั้นปีที่ 4 และกลุ่มนิสิตชาย

จวงจันทร์ พวงจันทร์แดง (2525) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนชั้นประถมปีที่ 5 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สังกัดโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์ พบว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเฉลี่ยมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงทุกหมวดของคุณลักษณะผู้นำ

นิตยา นวลนัม (2525) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยครูสกลนคร และเปรียบเทียบลักษณะผู้นำของนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ ภูมิสำเนา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับ ป.กศ. สูงปีที่ 2 และปริญญาตรี ปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะผู้นำของนักศึกษาอยู่ในระดับที่พึงประสงค์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีลักษณะที่อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ 6 ด้าน คือ การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความมีจิตใจเข้มแข็งอดทน การวางแผน และคุณธรรมตามลำดับ นอกจากนั้น อยู่ในระดับที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งได้แก่ ด้านความสามารถในการตัดสินใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนการมีมนุษยสัมพันธ์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นด้านที่นักศึกษามีน้อยที่สุด

ประยงค์ นาโค (2527 : 59 - 60) ได้ทำการศึกษาผลการสอน 3 แบบ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความเป็นผู้นำและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตรีภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงวิธีการสอนแบบเรียนเป็นคณะ (Team Learning) การสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม การสอนแบบเรียนในชั้นปกติที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความเป็นผู้นำ ความคงทนในการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลการสอน 3 แบบ คือ การสอนแบบเรียนเป็นคณะ การสอนโดยใช้แบบเรียนโปรแกรม และการสอนแบบเรียนในชั้นปกติที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการสอน 3 แบบ มีต่อความเป็นผู้นำซึ่งศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเห็นอกเห็นใจไม่แตกต่างกัน และผลการสอน 3 แบบที่มีต่อความคงทนในการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เทอร์เรล และเชรฟเฟอร์ (Terrel and Shreffler. 1958 : 98) ได้ศึกษาพัฒนาการของความเป็นผู้นำในกลุ่มนักเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยฟลอริดา โดยเลือกนักเรียนที่เป็นผู้นำตั้งแต่ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 12 ด้วยวิธีให้ครูเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนเอง ผลปรากฏว่า ครูใช้

เกณฑ์การพิจารณาลักษณะของผู้เป็นผู้นำ ดังนี้ คือ เป็นผู้ที่ทำกิจกรรมภายในกลุ่มได้คล่องแคล่ว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่เพื่อนในชั้นให้ความเคารพในความคิดเห็นและยินดีเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ฟลาเฮอร์ตี้ (Flaherty. 1967 : 377 - 378) ได้ทำการวิจัยเรื่องลักษณะของผู้นำระดับวิทยาลัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบบุคลิกบางประการของผู้นำและผู้ตาม ตัวอย่างประชากรได้แก่ นิสิตปีที่ 1 ของวิทยาลัยเมาท์ เมอร์ซี่ (Mount Mercy College) จำนวน 111 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำมีการยอมรับตนเอง และมีลักษณะเข้มแข็งมากกว่าผู้ตาม นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้นำมีความแตกต่างกับผู้ตามในด้านการสมาคมด้วย

คินสลิงเกอร์ (Kinslinger. 1967 : 415) ได้หาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำกับตัวแปรสามตัว คือความสนใจ การยอมรับรู้ตนเองและชีวประวัติ โดยใช้ตัวแปรทั้งสามนี้เป็นตัวทำนาย และความเป็นตัวนำเป็นตัวเกณฑ์ การศึกษาครั้งนี้ทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำของสโมสร ในมหาวิทยาลัย โดยการสุ่มตัวอย่างมาครั้งหนึ่งจากผู้นำทั้งหมด และให้กลุ่มตัวอย่างทำข้อสอบสามฉบับ คือ

1. ความสนใจด้านอาชีพ
2. รายละเอียดเกี่ยวกับตัวเอง
3. แบบสอบถามชีวประวัติ

การวิเคราะห์ตัวแปรใช้สหพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation) พบว่าตัวทำนายทั้งสาม มีค่าสหสัมพันธ์แบบพหุคูณ กับตัวเกณฑ์อย่างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับความสนใจ การยอมรับตนเอง และชีวประวัติอย่างน่าเชื่อถือได้

ฟิดเลอร์ (Fiedler. 1967 : 163) ได้สรุปงานวิจัยมากกว่า 35 เรื่องและกลุ่มต่าง ๆ อีก 16 กลุ่ม พบว่ามีข้อสรุปที่สำคัญสามประการ คือ

1. ประสิทธิภาพของกลุ่มขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแบบในการนำในสถานการณ์เฉพาะที่เขานำกลุ่ม ผู้นำส่วนมากเป็นผู้นำที่สามารถในบางสถานการณ์ แต่มีอีกหลายสถานการณ์ที่เขาไม่สามารถจะนำกลุ่มได้ดี
2. ความเป็นผู้นำแบบใดจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ กลุ่มที่จะทำให้ผู้นำใช้อิทธิพลได้มากน้อยเพียงไร
3. ถ้าประสิทธิภาพของความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับแบบของผู้นำ และสถานการณ์แล้ว เราสามารถจะทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ประการแรก โดยการเลือกผู้นำหรือฝึกฝน

ผู้นำเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่ม อีกประการหนึ่ง จัดการสถานการณ์กลุ่มให้เหมาะสมกับผู้นำ แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำของคน ทำได้ยากกว่าเปลี่ยนแปลงสถานการณ์จึงมักอาศัยการจัดการกลุ่มสถานการณ์มากกว่า ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี

สต็อกคิลล์ (Stogdill, 1969 : 91 - 133) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ พบว่า ลักษณะความเป็นผู้นำนั้นสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความสามารถทางด้านสติปัญญา ทางด้านภาษา ด้านการตัดสินใจสูง
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงาน สังคม
3. ความรับผิดชอบ ความเชื่อถือได้ และความเชื่อมั่นในตนเอง
4. ความร่วมมือกับกลุ่ม ความสามารถในการปรับตัว และเข้าสังคมเก่ง
5. มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี

๒ เบอร์ตัน (Burton, 1974 : 174) แห่งมหาวิทยาลัยเซาท์เธอร์น อิลินอยส์ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบนิสิตที่จบการศึกษาไปแล้วว่า ระหว่างนิสิตที่เคยมีประสบการณ์เป็นผู้นำมาก่อนในมหาวิทยาลัย กับนิสิตที่ไม่เคยทำหน้าที่ผู้นำมาก่อนในมหาวิทยาลัย เมื่อจบการศึกษาแล้วนิสิตประเภทใดจะได้ทำหน้าที่ผู้นำชุมชนมากกว่ากัน ผลปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน นิสิตที่ไม่เคยเป็นผู้นำในมหาวิทยาลัยมาก่อน ก็ได้เป็นผู้นำชุมชนมากเท่า ๆ กับนิสิตที่เคยเป็นผู้นำ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน
2. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน
3. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้ากระทำตามลำดับดังนี้

1. กำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 140 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 70 คน โดยวิธีเลือกดังนี้

1. เลือกสุ่มห้องเรียน 2 ห้องเรียน จาก 4 ห้องเรียน โดยการจับฉลาก
2. นำนักเรียนทั้ง 2 ห้องเรียน จำนวน 70 คน คละกัน แล้วจับฉลากเพื่อสุ่ม

เข้า 2 กลุ่ม ๆ ละ 35 คน

3. จับฉลากอีกครั้งหนึ่งเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน สอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี เซอร์เคิล

กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน สอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

แบบแผนการทดลอง

โครงการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 216) ซึ่งมีลักษณะแบบแผนการทดลองตามตารางดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- X แทน การจัดการกระทำ
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
- E แทน กลุ่มทดลอง
- C แทน กลุ่มควบคุม
- T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง
- T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ผู้วิจัยทดสอบนักเรียนทุกคนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. คำเนินการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองซึ่งสอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชี และกลุ่มควบคุมซึ่งสอนโดยใช้คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา โดยใช้เนื้อหาเดียวกันในระยะเวลาเท่ากัน คือ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที

3. หลังจากการเรียนรู้เนื้อหาทั้งหมดแล้วให้นักเรียนทุกคนทำการทดสอบหลังการเรียนรู้ (Posttest) ด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำอีกครั้งหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและวิธีสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

1. แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชี
2. แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
4. แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชี

1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และขอบเขตของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2 เลือกเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง โดยผู้วิจัยเลือกเนื้อหาเรื่องสังคมประชาธิปไตย โดยกำหนดเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ

หน่วยที่ 1 เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญ

หน่วยที่ 2 เรื่องสภาพสังคมประชาธิปไตย

หน่วยที่ 3 เรื่องพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

หน่วยที่ 4 เรื่องอำนาจอธิปไตย

1.3 สร้างแผนการสอนตามแบบที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าไว้ โดยสร้างแผนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยทำการทดลองคือเนื้อหาเรื่องสังคมประชาธิปไตย ซึ่งจำนวนเวลาที่ใช้ในการทดลอง 16 คาบ แผนการสอนประกอบไปด้วย

1.3.1 หลักการและความคิดรวบยอด

1.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3.3 เนื้อหา

1.3.4 จุดมุ่งหมาย

1.3.5 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นนำเสนอ
2. ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย
3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรมตามวงจรเคมี
4. ขั้นประเมินผล

1.3.6 สื่อการสอน

1.4 นำแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ตลอดจนความสอดคล้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการสอน เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

1.5 นำแผนไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไผ่แก้ววิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและดูความเหมาะสมของแผนการสอน แล้วนำแผนการสอนมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

1.6 นำแผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคลิวซี ไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.2 เลือกเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง โดยผู้วิจัยใช้เนื้อเรื่อง สังคมประชาธิปไตย

2.3 จากคำอธิบายรายวิชาและจุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นความคิดรวบยอดและจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วสร้างเป็นแผนการสอนตามคู่มือครู ซึ่งประกอบด้วย

2.3.1 ความคิดรวบยอด

2.3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.3 เนื้อหา

2.3.4 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน ซึ่งแบ่งเป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ
2. ขั้นแจ้งจุดประสงค์
3. ขั้นทบทวนความรู้เดิม

4. ขั้นเสนอบทเรียนใหม่
5. ขั้นให้แนวการเรียนรู้
6. ขั้นแสดงพฤติกรรม
7. ขั้นแจ้งผลการปฏิบัติ
8. ขั้นประเมินผล
9. ขั้นส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนการเรียนรู้

2.3.5 สื่อการเรียนการสอน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบที่ดี จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 1 - 140) และเทคนิคการเขียนข้อสอบ ของ ขวาล แพร่ตฤณ (2522 : 1 - 407)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สังคมประชาธิปไตย เพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (สมบูรณ์ ชิตพงศ์, 2523 : 129 - 134) ผลจากการวิเคราะห์จัดทำเป็นตารางวิเคราะห์รายวิชาสำหรับเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า จะต้องวัดพฤติกรรมในเนื้อหาอะไร เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองโดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 5 ตัวเลือกโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่จะสอบจำนวน 100 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างตามเกณฑ์วิเคราะห์หลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไผ่แก้ววิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนบทเรียนนี้มาแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

3.5 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาตรวจให้คะแนน ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดหรือข้อที่ไม่ได้ทำ หรือข้อที่ตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบเป็นรายข้อโดยใช้หลักการตัดเอา 27% จากกลุ่มสูงและ 27% จากกลุ่มต่ำ มาหาค่า P โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของจุง เทห์ ฟาน (Fan, 1952 : 3 - 132) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีความยากง่าย (P) ระหว่าง .20 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2528 : 186) จำนวน 60 ข้อ การวิจัยครั้งนี้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

ตั้งคหศึกษามีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง .24 - .80 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .22 - .74

3.6 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วจำนวน 60 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนโพธิ์แก้ววิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2528 : 186) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80

4. แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ศึกษาลักษณะนิยามเรื่องบุคลิกภาพความเป็นผู้นำจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 นำแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของ ชมพู พิงธรรม (2525 : 149 - 157) มาปรับปรุงทางด้านภาษา และเกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก ปานกลาง จริงน้อย ไม่จริงเลย เพื่อให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อความที่สร้างขึ้นตามคุณลักษณะย่อย คุณลักษณะละ 20 ข้อ จากทั้งหมด 8 คุณลักษณะ คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ ความรอบคอบ ความใจกว้าง และความมีวินัยในตนเอง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสร้างสถานการณ์เกี่ยวกับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนส่วนใหญ่พบเห็นได้ในชีวิตจริง หรือมีโอกาสได้กระทำ เมื่ออ่านสถานการณ์ในแบบสอบถามแล้ว พิจารณาว่าสถานการณ์นั้นตนมีความรู้สึกอย่างไร

ตัวอย่าง แบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	ปานกลาง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
0	ข้าพเจ้าพยายามหาวิธีแก้ปัญหาใหม่ ๆ เสมอ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ	/				
00	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่า เสียเวลาน้อยเวลาครุให้ออกไปพูดหน้าชั้น					/

4.3 นำแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 8 ลักษณะ รวม 160 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์ รศ.อังฉรา สุขารมณ์ และอาจารย์ทัศนาก ทอภักดิ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ว่าข้อคำถามที่สร้างขึ้นได้ครอบคลุมตรงตามคุณลักษณะพฤติกรรมความเป็นผู้นำหรือไม่ และพิจารณาว่าข้อคำถามใดมีความหมายเป็นทางบวก (Positive) ข้อความใดมีความหมายทางลบ (Negative) รวมทั้งตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไผ่แก้ววิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำผลมาตรวจสอบให้คะแนน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม

4.5 การตรวจคำตอบของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ พิจารณาตามเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ ในกรณีที่ข้อความใดมีความหมายเป็นทางบวก (Positive) กำหนดให้คะแนนแต่ละคำตอบ ดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

ในกรณีที่ข้อความมีความหมายเป็นทางลบ (Negative) ให้คะแนนดังนี้

จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริงมาก	ให้	2	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	5	คะแนน

หลังจากตรวจให้คะแนนแล้ว นำคะแนนทุกข้อมารวมกันแล้วนำคะแนนแต่ละคนมาเรียงลำดับจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด ตัดเอา 25% จากคะแนนกลุ่มสูงและ 25% จากคะแนนกลุ่มต่ำ มาเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

4.7 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถาม โดยวิธีการแจกแจงที (t - distribution) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185) เลือกเอาเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกสูง คือข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จำนวน 80 ข้อ การวิจัยครั้งนี้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามระหว่าง 1.85 - 9.68

4.8 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกเอาไว้แล้ว 80 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ใช้สูตรของ ครอนบาค (Cronbach) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 171) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score)
2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score)
3. เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำก่อนทำการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง โดยใช้ t - test Dependent Group

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ย จำนวนจากสูตร (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 :

59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวนของคะแนน จำนวนจากสูตร (ส่วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 63)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 170 - 172) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ โดยใช้วิธีการแจกแจงที (t - distribution) คำนวณจากสูตรของ เอ็ดวาร์ด (Edward) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 185) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
n_H	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คำนวณจาก
สูตร KR - 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 168) ดังนี้

$$r_u = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_r^2} \right]$$

เมื่อ r_u แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 n แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
 p แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ $= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนที่ทำผิด}}$
 q แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ $1 - p$
 S_r^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คำนวณโดยใช้ t - test แบบ Difference Score จากสูตร (Edward. 1954 : 256)

$$t = \frac{\bar{X}_{D_1} - \bar{X}_{D_2}}{\sqrt{\frac{S_{D_1}^2}{N_1} + \frac{S_{D_2}^2}{N_2}}} \quad df = \frac{\left[\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2} \right]^2}{\frac{\left[\frac{S_1^2}{N_1} \right]^2}{N_1 - 1} + \frac{\left[\frac{S_2^2}{N_2} \right]^2}{N_2 - 1}}$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

$\bar{X}_{D_1}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_{D_2}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม

$S_{D_1}^2$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดลองหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลอง

$S_{D_2}^2$ แทน ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดลองหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มควบคุม

N_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

N_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

3.2 เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test แบบ Dependent Score คำนวณ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 87)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \quad df = N - 1$$

เมื่อ t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
 D แทน ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนแต่ละคู่
 N แทน จำนวนคู่

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายผล
การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผล
ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\bar{X}_{T_1}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{T_2}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง
$\bar{X}_D$	แทน	คะแนนเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างการทดสอบก่อนการทดลอง กับการทดสอบหลังการทดลอง
S_D^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบ ก่อนการทดลองกับการทดสอบหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
df	แทน	ชั้นแบ่งความเป็นอิสระ
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละจุดมุ่งหมายตามลำดับดังนี้

1. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 1 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสมมติฐานว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t -test ในรูปของ Difference Score ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตาม คู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	35	24.54	38.57	14.03	7.69	5.59 **
กลุ่มควบคุม	35	25.63	27.69	2.06	10.08	

$$t_{(\alpha .01 , df = 67)} = 2.61$$

จากตาราง 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสมมติฐานว่า บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่สอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาแตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t -test ในรูปของ difference Score ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{T_1}$	$\bar{X}_{T_2}$	$\bar{X}_D$	S_D^2	t
กลุ่มทดลอง	35	278.37	294.23	15.86	38.31	2.05 *
กลุ่มควบคุม	35	276.46	276.69	0.22	23.82	

$$t_{(\alpha .05 , df = 64)} = 1.98$$

จากตาราง 3 พบว่าบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. จากจุดมุ่งหมายข้อที่ 2 ที่ว่า เพื่อศึกษาพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี ซึ่งมีสมมติฐานว่า บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพื่อให้ทราบว่าเป็นไปตามข้อสมมติฐานหรือไม่ จึงได้ทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t -test แบบ dependent Group ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี หลังเรียนและก่อนเรียน

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S	$\bar{D}$	S_D	t
หลังเรียน	35	294.23	22.84	15.86	38.31	2.45 [*]
ก่อนเรียน	35	278.37	25.92			

$$t_{(\alpha .05 , df = 34)} = 2.02$$

จากตาราง 4 พบว่า พัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน
2. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน
3. บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 140 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 70 คน ดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับสลากจาก 4 ห้องเรียน ให้ได้มา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มาละกันแล้วจับสลากเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2.1 กลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน ได้รับการสอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี

1.2.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน ได้รับการสอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซี รายวิชา ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สังคมประชาธิปไตย

2.2 แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา รายวิชา ส 102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สังคมประชาธิปไตย

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง สังคม - ประชาธิปไตย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .80 มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .24 - .80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .22 - .74

2.4 แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้นำของ ชมพู พิงธรรม (2525 : 149 - 157) โดยปรับปรุงด้านภาษาและเกณฑ์การตรวจให้คะแนนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก ปานกลาง จริงน้อย และไม่จริงเลย แบบทดสอบวัดคุณลักษณะความเป็นผู้นำฉบับนี้มี 8 คุณลักษณะ จำนวน 80 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 1.85 - 9.68

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

3.2 ดำเนินการสอน ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองสอนด้วยการสอนแบบโครงการ โดยใช้เทคนิคคิวิซี และกลุ่มควบคุมสอนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาในการสอนเท่ากันคือ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที

3.3 ทำการทดสอบหลังการเรียน ให้นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการเรียนอีกครั้งหนึ่ง

วิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน แล้วทดสอบหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t -test ในรูปของ Difference Score

2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้ผลต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนการเรียนและหลังการเรียน แล้วทดสอบหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t -test ในรูปของ Difference Score

3. ศึกษาพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำก่อนการเรียนและหลังการเรียนภายในกลุ่มทดลอง แล้วทดสอบหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t -test แบบ Dependent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี

กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี มีพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี ผลการทดลองอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คอลลินส์ (Monroe, 1956 : 54 ; citting Corin. n.d.) ซึ่งได้ทำการทดลองสอนด้วยวิธีสอนแบบโครงการในวิชาคณิตศาสตร์ โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิจิตร ทองปาน (2527 : 70 - 75) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบโครงการ กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สงวนศรี นังงาน (2530: 57) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการกับการสอนตามคู่มือการสอนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปราณี วัฒนานิมิตกุล (2532 : 73) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนแบบโครงการกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้

นี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สามารถ สุขาวษ์ (2537 : 96) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน (ตาราง 2) ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าวน่าจะเป็นผลมาจาก

1.1 การสอนแบบโครงการ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เลือกกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในลักษณะของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ที่ผู้เรียนอาจประสบได้ในชีวิตประจำวันด้วยการร่วมคิดร่วมทำตามกระบวนการกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักการคิดหาวิธีการแก้ปัญหาและรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คิลแพททริค (Kilpatrick. 1958 : 29) กล่าวว่า กิจกรรมการสอนแบบโครงการที่ประกอบด้วยความตั้งใจ และความสนใจนั้น เป็นปัจจัยที่มีอำนาจในการเรียน ทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน สามารถปฏิบัติงานไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

1.2 การทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เอาเทคนิคคิวิซีเข้ามาประยุกต์ใช้ กับวิธีสอนแบบโครงการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน มีการระดมพลังสมองเพื่อคิดหาทางแก้ปัญหาด้วยความกระตือรือร้นและอย่างต่อเนื่องตามวงจรเดมมิง (Deming) มีการใช้เทคนิคและวิธีการทางสถิติเพื่อตรวจสอบคุณภาพของปัญหานั้น ๆ อยู่เสมอ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเอาผลงานมาแสดงให้เพื่อนนักเรียนในชั้นได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยพร้อมกัน จอห์น (วรรณา เลิศยงค์. 2528 : 24 ; อ้างอิงมาจาก John. 1964) กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่าการเรียนการสอนที่มีการสร้างปัญหาขึ้นเป็นสถานการณ์ โจทย์หรือคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดหาเหตุผล และเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะเป็นการปลูกฝังนิสัยให้นักเรียนนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

1.3 เนื้อหาที่นำมาทดลอง คือเรื่อง สังคมประชาธิปไตย โดยได้แบ่งย่อยออกเป็น 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 เรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ หน่วยที่ 2 เรื่อง สภาพสังคมประชาธิปไตย หน่วยที่ 3 เรื่อง พรรคการเมืองและการ

เลือกตั้ง และหน่วยที่ 4 เรื่องอำนาจอธิปไตย เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสได้ในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงทำให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ และเกิดความเข้าใจต่อบทเรียนได้ง่ายขึ้น

1.4 บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี จะทำหน้าที่ในการสร้างสภาพแวดล้อม และแนะนำวิธีการหาความรู้ เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การใช้ตั้งคำถามถามนำ การใช้คำพูดกระตุ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.5 การประเมินผลการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี นับว่ามีความสำคัญด้วยประการหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนหรือกิจกรรมมากขึ้น กล่าวคือ หลังจากที่ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มได้มาเสนอโครงการหน้าห้องเรียนเรียบร้อยแล้ว ถ้าครูมีการประเมินผลในลักษณะของการชมเชย ยกย่อง หรือให้กำลังใจแก่นักเรียนแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ด้วยความกระตือรือร้นยิ่งขึ้น

2. ผลจากการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวชี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของศิริเรก ตั้งสายัณห์ (2517 : 58 - 59) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำ และความคิดแบบอเนกนัย เปรียบเทียบกับผลการสอนทั่วไปของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่มีการคิดแบบสืบสวนสอบสวนมีลักษณะความเป็นผู้นำสูง และสอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ วงษา (2517 : 80) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การปรับตัว และลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแยกตามเพศ พบว่า นักเรียนชายมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยครั้งนี้ แตกต่างจากงานวิจัยของ ปราณี วัฒนานิมิตกุล (2532 : 73) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

การที่บุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบโครงการสอนโดยใช้เทคนิคคิวิซี กับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แตกต่างกัน (ตาราง 3) ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าวน่าจะเป็นผลมาจาก

2.1 การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ทดลองสอนในครั้งนี้เป็นรูปแบบการสอนที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน มีการจัดกลุ่มการเรียนการสอนอย่างมีระบบ สมาชิกแต่ละคนรู้บทบาทและหน้าที่ของตน สมาชิกของกลุ่มร่วมกันคิดวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ด้วยแผนภูมิแก๊งปลา (Ishikawa diagram) และมีการร่วมกันระดมพลังสมอง (Brainstroming) เพื่อคิดหาทางแก้ไขร่วมกันตามวงจรเดมมิง (Deming) และมีการลงมือปฏิบัติงานตามโครงการร่วมกัน ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการแสดงตนตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ มีความกล้าที่จะคิดหรือกล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง

2.2 การสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้แสดงบทบาทในการเรียนการสอนเสียเอง นักเรียนเป็นผู้รับฟัง จึงขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะของการทำงานกลุ่ม ที่มีผลต่อบุคลิกภาพความเป็นผู้นำสูญเสียไป

3. ผลจากการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาที่สอนด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี มีพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทอร์เรลและเชรฟเฟอร์ (Terreland and Shareffer, 1958 : 98) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการของความเป็นผู้นำในกลุ่มนักเรียนสาริต มหาวิทยาลัยฟลอริดา พบว่า ลักษณะของผู้เป็นผู้นำ จะเป็นผู้ที่ทำกิจกรรมในกลุ่มได้อย่างคล่องแคล่ว เป็นผู้นำที่เพื่อนกลุ่มให้ความเคารพ และยินดีเข้าร่วมกิจกรรมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรานี วัฒนานิมิตกุล(2532 : 74) ที่ได้ศึกษานักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ และการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาดังกล่าวน่าจะเป็นผลมาจาก

3.1 การสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม อย่างมีระบบ มีการสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันแสดงบทบาทและหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ มีการระดมพลังสมองเพื่อคิดวิเคราะห์หา

ทางแก้ปัญหาพร้อมกัน โดยมีครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ดังนั้นจึงเป็นการศึกษาเพื่อสร้าง ไม่ใช่การศึกษาเพื่อให้รับรู้ โกวิท ประวาลพุกัญ (ชวลี พึ่งแสงสี. 2538 : 47) กล่าวว่า การศึกษาที่ดีคือ การศึกษาเพื่อสร้าง..... สร้างผู้นำ ศิริวรรณ ศิริอารยา (2530 : 73) กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกฝนกันได้ด้วยการสังเกต เรียนรู้ วิเคราะห์ตนเอง สร้างภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ด้วยการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ จนเกิดความชำนาญ และให้เคยชินเป็นอุปนิสัยใหม่ และสอดคล้องกับ สำเร็จ ชุรชัย (2523 : 22) ซึ่งกล่าวว่า ลักษณะนิสัยของนักเรียนหลายอย่างได้รับอิทธิพลโดยตรงจากเทคนิคการสอนของครูในโรงเรียน วิธีสอนช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่ต้องการได้จริง ครูจึงควรตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก

3.2 การจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี ได้มีการจัดสภาพห้องเรียนโดยจัดโต๊ะแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้หันหน้าเข้าหากัน สะดวกต่อการคิด ปริภาษาร่วมกัน ซึ่งสุพล วังสินธ์ (2537 : 49 - 50) กล่าวว่า ครูผู้สอนจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องและสนองความต้องการของเด็ก โดยคำนึงถึงปัจจัย 3 ประการ คือ เนื้อหา สาระวิธีการเรียนและบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก มีความสุข และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันกับการเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แล้วยังมีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ต้องการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโอกาสต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรได้มีการเตรียมตัวทำความเข้าใจในขั้นตอนกิจกรรม หรือศึกษาหลักการของเทคนิคคิวิซี ให้ถูกต้องชัดเจน พร้อมกับมีการเตรียมตัวผู้เรียนโดยมีการฝึกให้ผู้เรียนได้ลงทำกิจกรรมคิวิซี และหลักการเขียนโครงการให้คล่องแคล่ว จนเกิดความชำนาญเสียก่อน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหรือทำงานเป็นกลุ่มและลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนทำหน้าที่คอยกระตุ้นแนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการระดมพลังสมองร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง

1.3 การกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม ควรกำหนดให้มีความชัดเจน และควรให้ผู้เรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันแสดงบทบาท หน้าที่ภายในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะของการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีต่อไป

1.4 เนื้อหาที่นำมาทดลอง ควรเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสได้จริงในชีวิตประจำวัน หรือเป็นเรื่องที่สมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

1.5 ระยะเวลาในการจัดทำโครงการ ควรให้ผู้เรียนได้มีเวลามากพอสมควร ในการจัดทำโครงการแต่ละโครงการ ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการเรียน หน่วยละ 4 คาบ พบว่า เวลาที่ให้สำหรับนักเรียนยังไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานตามโครงการ เนื่องจากผู้เรียนยังอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งยังขาดทักษะในการคิดและทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกัน ซึ่งบางครั้งทำให้ผู้เรียนมีความรีบเร่ง ซึ่งอาจจะเป็นผลเสียต่อการเรียนรู้ได้

1.6 การนำวิธีการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชีมาใช้นั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบด้วย เช่น ความพร้อมของผู้เรียน เนื้อหาที่เหมาะสม และไม่ควรนำวิธีสอนวิธีนี้มาใช้พร่ำเพรื่อ หรือใช้ติดต่อกันในช่วงระยะเวลานานเกินไป ยกเว้นโครงการนั้นเป็นโครงการต่อเนื่อง

1.7 กิจกรรมสรุปผล นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก ผู้เรียนจะมีความเข้าใจในเนื้อหา และเกิดความคิดรวบยอดในเนื้อเรื่องที่เรียนมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ ผู้สอนเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องตั้งคำถามถามนำเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ และสามารถสรุปหลักการที่เป็นสาระของเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชี ไปทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ หรือเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาพระพุทธศาสนา ท้องถิ่นของเรา ประชากรศึกษาและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบว่าวิธีสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชีมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นและเนื้อหาใดมากที่สุด

2.2 ควรนำวิธีสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชีไปเปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบอื่น ๆ เช่น การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบเทคนิคศึกษาค้นคว้า การสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น ว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

2.3 ควรนำการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิชี ไปศึกษากับตัวแปรในด้านอื่น ๆ อีก เช่น ความมีวินัยในตนเอง บุคลิกภาพประชาธิปไตย ความคงทนในการเรียนรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กิตติมา ปรีดีคิด. บริหารสัมพันธ์ '26. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2526. อัดสำเนา.
- จันทร์จรัส ตันหาสุทธิ. การศึกษาค้นคว้าทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยเทคนิคการสอนแบบบูรณาการและการสอนตามคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528. อัดสำเนา.
- จรัส น้อยแสงศรี. วิธีสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2523. อัดสำเนา.
- ชัยพร วิชาวุธ. "การนำเอา Q.C Circle มาใช้ในโรงเรียน," วารสารครูศาสตร์. 12 : 68 - 84 ; ตุลาคม 2526.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. "การพัฒนาระบบการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้โดยใช้ชุดสอนสื่อประสมแผนจุฬา," การวิจัยการศึกษา. 17(4) : 102 - 115 ; 2530.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. ทักษะและเทคนิคการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร , 2525.
- ชาญชัย อาจิณสมภาร. "ภาวะผู้นำและขวัญ," มิตรครู. 23(5) : 53 ; 15 มีนาคม 2524.
- ชมพู พึ่งธรรม. การสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2525
- ศิริก ตั้งสายัณห์. การศึกษาค้นคว้าการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อลักษณะความเป็นผู้นำและการคิดแบบอเนกนัย เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนทั่วไป. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2517. อัดสำเนา.
- เคโซ สวานนท์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์ , 2510.

- ครูเนตร อักษรสวัสดิ์. การฝึกผู้นำและกิจกรรมเยาวชน. เอกสารประกอบการสอนวิชา ประถม 361. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์. ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูผู้สอนและ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2533. อัดสำเนา
- นิตยา นวลน้อม. ลักษณะของผู้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูสกลนคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2525. อัดสำเนา.
- นิพนธ์ ไทยพานิช. "การนำทฤษฎีมาประยุกต์กับการเรียนการสอน," เอกสารประกอบการ จัดสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง Q.C. กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป. , 2529.
- นันทนวล ทศวัฒน์. การสอนสังคมศึกษาโดยวิธีสืบสวนสอบสวน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย รามคำแหง , 2522.
- ประไพพิศ ไพรยวัล. การทดลองสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพให้แก่ นักเรียนชั้น ประถม ปีที่ 5 ด้วยวิธีสอนแบบโครงการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2526. อัดสำเนา.
- ปราณี วัฒนานิมิตกุล. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมความเป็นผู้ นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ โครงการกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2532. อัดสำเนา.
- ประชุม รอดประเสริฐ. ผู้นำและพฤติกรรมการบริหารงาน. เอกสารประกอบการสอน , ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2527
- ประทวน อิศรพงศ์ และ สุวิษ รัตนะรัตน์. "บทบาทของผู้เป็นนักเรียนในการพัฒนา โรงเรียนและสังคม," พัฒนาชุมชน. 22(1) : 20 - 30 ; มกราคม 2526.
- ประยงค์ นาโต. ผลการสอน 3 แบบที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความเป็น ผู้นำและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2527. อัดสำเนา.

- ประวิทย์ จงวิศาล และวิจิตรา จงวิศาล. คู่มือการทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพงาน.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล , 2527.
- ปรียวรรณ ทุมโฆสิต. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการ สอนโดยใช้เทคนิคคิวชีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2532. อัดสำเนา.
- พงษ์ทอง คำแท่ง. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคคิวชี และเรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531. อัดสำเนา.
- เพ็ญนิภา เขาเทียน. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้านการเข้าใจของครูที่สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2526. อัดสำเนา.
- ภิญโญ สารร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช , 2526. อัดสำเนา.
- มัลลิกา พงษ์ปริตร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2527.
- ยงยุทธ คลกฤ. "คุณสมบัติที่ผู้นำที่ดีควรมี," ประชากรศึกษา. 35(4) ; มกราคม 2528.
- ยาใจ รีละชาติ. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์การเป็นผู้นำของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2521. อัดสำเนา.
- "รายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาระยะที่ 2," ไทยรัฐ. 10 มิถุนายน 2534. หน้า 8.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2531.
- ละออ การุณยวนิช และคนอื่น ๆ. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2518.

- ลาวัญย์ วิชาวุฒิปุณ. การสอนสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยม. กรุงเทพฯ : ครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533.
- วิจิตร ทองปาน. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบ
โครงการ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , 2527. อัดสำเนา.
- วิชาการ , กรม. รายงานโครงการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้มัธยมศึกษาตอนต้น ปีการ
ศึกษา 2531. กรุงเทพฯ : ฉบับร่าง , 2533.
- _____ ข้อคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ :
สำนักทดสอบทางการศึกษา , 2533.
- วีระ ผังรักษ์. การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
ตอนต้นโดยการทดลองทำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพ. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2528. อัดสำเนา.
- ศิริวรรณ ศิริอารยา. "ผู้นำกับความคิดสร้างสรรค์," ข่าวสาร. 32 : 73 - 76 ;
กุมภาพันธ์ 2530.
- ศึกษาธิการ , กระทรวง. เอกสารการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2521.
ม.ป.ท. 2533.
- สามารถ สุขาวงษ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชา
สังคมศึกษาด้วยการสอนแบบโครงการ โดยให้การเรียนรู้แบบร่วมมือ.
ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , 2537
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชัยศิริการพิมพ์ , 2522.
- สงวนศรี นังงาน. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้
ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ
โครงการกับการสอนตามคู่มือครูการสอนสังคมศึกษา. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2530. อัดสำเนา.
- ส่งเสริมเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น , สมาคม. กิจกรรมคิวซี เซอร์เคิลขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ :
ฝ่ายฝึกอบรมกิจกรรมคิวซี สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น , 2534.

- สนอง ก้อนสมบัติ. การศึกษาผลการประยุกต์ใช้เทคนิคทวิชี เซอร์เคิลในการสอนวิชา
ประชากรศึกษากับคุณภาพชีวิตที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2531. อัดสำเนา.
- สนองศรี รุคคิษฐ์. การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่ กับความ
สามารถในการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัย.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ,
2523. อัดสำเนา.
- สมบุรณ์ ชิตพงศ์. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการ
ศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , ม.ป.ป.
_____. เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2523.
- สมบุรณ์ ทองศิลป์. ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียน
การสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นผู้นำของนักเรียน.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร , 2519. อัดสำเนา.
- สมพงศ์ เกษมสิน. การบริหารงานบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2521.
- สารภี รัตนบุรี. เอกสารประกอบการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ รุ่น 20, 21. กรุงเทพฯ :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา , 2523.
- สุรจิต ชุมสวัสดิ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้
ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคทวิชี
และเรียนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2535.
- สุวัฒน์ มุทธรเมธา. การเรียนการสอนปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- สำเร็จ ยุธชัย. “การปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ”
วารสารศึกษาศาสตร์. 14(1) : 22 ; กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2533
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

- โสภา ชูพิชัย และอรทัย ชื่นมณูญ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.
- สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ, 2535.
- หทัย ดันหยง. การสอนสังคมในโรงเรียนมัธยมศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2522.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นกระบวนการวิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพฯ : 2534.
- อรรถสิทธิ์ สัทธิสุนทร. "ท่านจะเป็นผู้บังคับบัญชาที่ดีได้อย่างไร," กรมบัญชีกลาง. 22(5) : 9 - 18 ; กันยายน - ตุลาคม 2524.
- อาคม จันทรสุนทร. การสอนเพื่อตอบสนองสมรรถภาพของมนุษย์. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2527.
- อุทัย บุญประเสริฐ. "คิวิซี เซอร์เคิล ; กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพ," คู่มือบริหารการประถมศึกษาจังหวัด เล่ม 5. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.
- Ames, Donald Franklin. "Participative Leadership Theory and Practice : Evaluation, Implementation, and Implication," Dissertation Abstracts International. 1984
- Benscoter, George Marshall. "A study of the Effects to Training in the use of Selected Quality Circle Data Collection and Analysis Tools Upon Leader Group, Instruction Patterns and a Group's Ability to Exteact Factual Information from a Data Set , Dissertation Abstracts International. 1983.
- Burton, Arther Samuel. "A Comparative Study in Post College Leadership Activities between College Graduate as Leaders and Non- Leaders," Dissertation Abstracts. 34 : 174 ; February, 1974.

- Crocker, Robert K. and others. "A Comparison of Structured and Unstructured Modes of Teaching Science Progress Activities," Journal of research in Science Teaching. 13(30) : 267 - 274 ; January 1976.
- Fan, Chung - Teh. Item Analysis Table. Education testing Service, Princeton New Jersey, 1952.
- Fiedter, Fred F. A Theory of Leadership Effectiveness. New York : McGraw-Hill Book Co., 1967.
- Fitzerald, James A. and Patricia G. Fitzgerald. Methods and Curricula in Elementary Education. Milwaukee Bruce Pub. co., 1955.
- Flaherty, Rita. M. "Personality Traits of Collage Leaders," The Journal of Educational Research. 60(8) : 371 ; April , 1967.
- Gagne, Robert M. The Condition of Learning. New York : Holt Rinehart and Winston Inc., 1965.
- HodGe. Billy J. Johnson. Management and Organization Behavior. New York : John Willy and Sons , 1970.
- Kahn, Robert L. "Human Relations on the Shop Floor in David G. Bowers, and Stanley B. Seashore," Administrative Science Quarterly. 11(2) ; 48, 1966.
- Kinslinger, H. I. "The Interest , Self Concept Perceptions and Life History Correlation of Leadership," Dissertation Abstracts. 27 : 155 ; May, 1967
- Koontz, Harold and Cyril O'Donnell. Management : A Systems and Cogtignency Analysis of Managerial Function. 6th. ed., Tokyo : McGraw-Hill Kogakusha. 1 ed., 1967.
- Ladizabal, Amparo S. and others. Methods and Principles of Teaching. Guezon City : Alemar - Phoenin , 1970.

- Littell, Moute Relph. "Impact of a Modified Quality Circle Approach in the Clark Country School District," Dissertation Abstracts International. 1984.
- Merrifield, Charles W. Leadership in Voluntary Enterprise. New York : Oceania Publication, 1967.
- Redin, William J. Managerial Effectiveness. New York : McGraw-Hill Book Company Inc., 1970.
- Risk, Thomas M. Principles and Practices of in Secondary School. New York : American Book Co., 1958.
- Ryburn, W. M. and D. B. Forgeo. Principle of Teaching. 2 nd., ed., Cowell Ltd., 1957.
- Stogdill, R.M. "Personal Factors Associated with Leadership," Survey of Literature in Leadership. C.A. Gibt, Penguin Books Inc. Maryland, 1967.
- Tead, Ordway. The Art of Leadership. New York : McGraw-Hill, 1963.
- Terrel, Ir, Glemn and Joy Shreffer. "A Developmental Study of Leadership," Journal of Educational Research. 50(2) : 69 - 102 ; October, 1958.
- Terry, George R. Principles of Management. 7th. ed., Home Wood, Ill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากมาตรฐาน (Δ) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ
3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. คะแนนบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตาราง 5 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความยากมาตรฐาน (Δ)
ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อที่	p	r	Δ	ข้อที่	p	r	Δ
1	.61	.41	11.8	27	.65	.26	11.4
2	.52	.59	12.8	28	.76	.41	9.7
3	.54	.63	12.6	29	.76	.41	9.7
4	.48	.52	13.2	30	.30	.59	16.0
5	.63	.52	11.4	31	.30	.59	16.0
6	.70	.30	10.7	32	.67	.22	11.2
7	.76	.33	9.9	33	.74	.44	10.0
8	.74	.37	10.1	34	.54	.48	12.5
9	.56	.67	12.3	35	.67	.22	11.2
10	.69	.26	11.0	36	.74	.44	10.0
11	.72	.48	10.2	37	.54	.48	12.5
12	.70	.52	10.4	38	.37	.30	14.4
13	.67	.59	10.8	39	.70	.30	10.7
14	.63	.74	10.9	40	.50	.26	13.0
15	.63	.37	11.6	41	.69	.41	10.9
16	.35	.33	14.6	42	.41	.37	14.0
17	.43	.26	13.7	43	.80	.26	9.4
18	.35	.33	14.6	44	.54	.48	12.5
19	.78	.22	9.8	45	.54	.48	12.5
20	.72	.26	10.6	46	.31	.26	15.0
21	.56	.59	12.3	47	.59	.44	12.0
22	.70	.59	10.0	48	.44	.44	13.6
23	.69	.41	10.9	49	.56	.52	12.4
24	.59	.37	12.0	50	.56	.52	12.4
25	.65	.26	11.4	51	.24	.26	16.0
26	.59	.37	12.0	52	.50	.56	13.0

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อที่	p	r	Δ	ข้อที่	p	r	Δ
53	.50	.56	13.0	57	.54	.41	12.6
54	.46	.48	13.5	58	.63	.59	11.3
55	.59	.30	12.1	59	.63	.59	11.3
56	.56	.44	12.4	60	.65	.48	11.2

ค่าความเชื่อมั่น .80

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
1	3.72	1.46	2.16	1.47	4.55
2	3.72	1.54	2.24	1.27	4.40
3	3.24	2.35	1.80	0.66	4.14
4	4.20	0.91	2.28	1.21	6.58
5	3.96	0.79	2.32	1.14	5.89
6	3.48	2.09	2.16	0.80	3.87
7	4.04	1.12	2.80	1.75	3.65
8	4.12	1.11	2.20	1.00	6.60
9	3.76	1.35	2.48	1.59	3.72
10	3.92	1.16	2.16	0.89	6.14
11	4.40	0.58	2.80	2.16	4.82
12	4.96	0.04	3.64	2.57	4.08
13	4.96	0.91	3.08	2.32	4.22
14	4.48	1.01	3.04	2.95	3.61
15	4.52	0.92	2.84	2.30	4.67
16	4.88	0.11	3.32	1.89	5.51
17	4.88	0.11	3.24	2.35	5.22
18	4.80	0.66	3.52	2.51	3.59
19	4.56	0.75	2.84	1.64	5.55
20	4.72	0.46	3.28	2.62	4.09
21	4.04	1.20	3.00	2.00	2.90
22	3.68	2.22	2.76	1.35	2.43
23	3.68	1.89	2.96	1.87	1.85
24	3.72	1.46	2.72	1.87	2.73
25	3.76	1.77	2.52	1.51	3.42
26	3.68	1.72	2.92	1.99	1.97

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
27	3.80	1.91	2.92	2.41	2.11
28	3.28	2.37	1.76	0.85	4.22
29	3.48	1.84	2.08	1.57	3.78
30	3.44	1.84	1.76	0.77	5.19
31	4.04	1.04	2.32	1.39	5.51
32	4.08	0.74	2.08	1.07	7.41
33	4.24	0.77	2.48	1.42	5.93
34	3.92	0.82	2.28	1.37	5.52
35	4.44	0.75	2.52	1.84	5.95
36	4.32	0.72	2.52	2.09	5.35
37	4.52	0.42	2.44	2.00	6.66
38	4.80	0.25	3.20	2.08	5.23
39	4.16	0.97	2.40	1.58	5.50
40	4.80	0.25	2.60	1.25	8.89
41	4.12	0.86	2.24	0.94	7.00
42	4.68	0.56	2.84	1.89	5.87
43	4.92	0.16	2.76	1.77	7.76
44	4.64	0.82	2.96	1.45	5.56
45	4.76	0.35	2.92	1.91	6.11
46	4.48	0.76	2.32	1.39	7.35
47	4.80	0.41	2.64	1.49	7.82
48	4.12	0.86	2.28	1.62	5.83
49	4.32	0.56	2.36	1.24	7.30
50	4.20	0.66	2.24	1.19	7.19
51	4.28	0.62	2.40	1.58	6.32
52	4.00	1.08	2.16	0.80	6.69

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
53	4.08	0.99	2.56	1.50	4.80
54	3.84	1.64	2.44	1.25	4.11
55	3.88	1.94	2.04	0.87	5.48
56	4.16	0.72	2.28	0.96	7.24
57	4.04	1.12	2.28	0.87	6.22
58	4.20	0.75	2.20	0.75	8.16
59	4.80	0.41	2.80	1.58	7.07
60	4.40	0.83	2.40	1.66	6.32
61	4.36	0.74	2.48	2.51	5.21
62	4.40	1.16	2.80	1.08	5.33
63	4.40	1.16	2.12	1.02	7.69
64	4.40	0.50	2.24	0.94	9.00
65	4.72	0.46	2.48	1.09	8.98
66	4.64	0.57	2.96	1.79	5.46
67	4.16	0.72	2.08	0.82	8.35
68	4.20	0.91	2.08	1.82	6.39
69	4.44	0.59	2.56	1.17	7.07
70	4.52	0.34	2.16	1.14	9.68
71	4.60	0.33	2.72	1.96	6.20
72	4.68	0.39	2.92	1.24	6.87
73	4.56	0.67	2.40	1.75	6.93
74	4.32	0.81	2.12	1.11	7.93
75	4.28	0.79	2.08	0.99	8.22
76	4.20	1.08	2.32	1.06	6.42
77	4.12	1.86	2.16	1.47	5.36
78	4.20	1.00	2.12	1.61	6.43

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
79	4.56	0.42	2.76	1.77	6.07
80	4.24	0.94	2.36	1.82	5.56

ค่าความเชื่อมั่น .97

ตาราง 7 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง		ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	22	42	20		20	38	18
2	18	39	21		21	21	0
3	20	39	19		22	35	13
4	17	44	27		27	39	12
5	24	32	8		28	35	7
6	15	41	26		27	34	7
7	32	33	1		30	29	-1
8	11	14	3		26	38	12
9	23	45	22		37	38	1
10	24	32	8		23	25	2
11	18	42	24		25	38	13
12	30	47	17		23	25	2
13	17	35	18		28	35	7
14	23	44	21		29	33	4
15	19	40	21		36	39	3
16	35	44	9		24	29	5
17	31	41	10		17	49	32
18	12	37	25		32	48	16
19	19	38	19		21	28	7
20	30	43	13		25	31	6
21	24	28	4		19	33	14
22	19	35	16		30	40	10
23	36	42	6		31	38	7
24	28	47	19		15	18	3
25	27	29	2		20	26	6
26	29	39	10		25	33	8

ตาราง 7 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง		ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
27	30	40	10		25	28	3
28	38	39	1		13	17	4
29	28	37	9		29	34	5
30	23	43	20		20	22	2
31	29	33	4		29	41	12
32	29	43	14		24	30	6
33	25	44	19		21	21	0
34	26	35	9		28	37	9
35	28	44	16		27	33	6

ตาราง 8 คะแนนบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง		ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
1	252	282	30		285	294	9
2	274	359	85		246	261	15
3	234	289	55		272	280	8
4	271	317	46		262	269	7
5	276	282	16		267	292	25
6	274	314	40		275	269	-6
7	272	296	24		294	307	13
8	226	327	101		282	295	13
9	265	264	-1		271	283	12
10	253	326	73		275	288	13
11	306	333	27		237	297	60
12	258	277	19		271	286	15
13	268	306	38		253	245	-8
14	279	276	-3		236	229	-7
15	277	299	22		263	263	22
16	265	341	76		262	252	-10
17	271	293	22		239	246	7
18	284	288	4		300	322	22
19	248	270	22		309	323	14
20	286	287	1		337	350	13
21	265	310	45		326	332	6
22	273	315	42		257	257	0
23	261	309	48		227	298	71
24	275	299	24		274	303	29
25	260	270	10		264	277	13
26	283	310	27		254	267	13

ตาราง 8 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม		
	ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง		ก่อนสอน	หลังสอน	ผลต่าง
27	299	341	42		275	308	33
28	251	303	52		271	268	-3
29	286	305	19		323	324	1
30	286	293	7		298	334	36
31	286	315	29		246	245	-1
32	250	285	35		253	248	-5
33	253	309	56		248	301	53
34	299	289	-10		275	266	-9
35	291	295	4		226	250	24

ภาคผนวก ข

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
2. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 102) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง สังคมประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 60 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. แบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบชนิด 5 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย × ลงในช่อง □ ที่ต้องการลงในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

ก	ข	ค	ง	จ
×				

3. ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ หลังจากกาเครื่องหมายลงในกระดาษคำตอบแล้ว ให้นักเรียนขีดทับข้อที่ไม่ต้องการออก แล้วจึงทำเครื่องหมายในข้อที่ต้องการต่อไป

ตัวอย่าง ถ้าต้องการเปลี่ยนจากข้อ ก เป็นข้อ จ

ก	ข	ค	ง	จ
≠				×

4. คำถามในข้อหนึ่งจะมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ถ้าเกินกว่า 1 คำตอบ ถือว่า ผิด จะไม่ได้คะแนนในข้อนั้น
5. ในกรณีมีข้อสงสัยให้ถามผู้ควบคุมการสอบ

1. ลักษณะใดตรงกับความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด
 - ก. เป็นการปกครองที่ให้ตุลาการมีอำนาจสูงสุด
 - ข. เป็นการปกครองที่ให้ข้าราชการมีอำนาจสูงสุด
 - ค. เป็นการปกครองที่ให้ประชาชนมีอำนาจสูงสุด
 - ง. เป็นการปกครองที่ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสูงสุด
 - จ. เป็นการปกครองที่ให้ประธานรัฐสภามีอำนาจสูงสุด
2. หลักการสำคัญที่สุดของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยคือสิ่งใด
 - ก. ยึดหลักการมีสิทธิเสรีภาพ
 - ข. ยึดหลักการประนีประนอม
 - ค. ยึดหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ
 - ง. ยึดหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - จ. ยึดหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
3. “การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อสนองความต้องการพื้นฐานทางธรรมชาติของมนุษย์” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. ทุกคนต้องการเลือกตั้ง
 - ข. ทุกคนต้องการเป็นผู้นำ
 - ค. ทุกคนต้องการมีเสรีภาพ
 - ง. ทุกคนต้องการอยู่ร่วมกัน
 - จ. ทุกคนต้องการมีความสุข
4. “อำนาจอธิปไตย” หมายความว่าอย่างไร
 - ก. อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ
 - ข. อำนาจสูงสุดในการออกกฎหมาย
 - ค. อำนาจสูงสุดในสิทธิอันชอบธรรม
 - ง. อำนาจสูงสุดในการบริหารแผ่นดิน
 - จ. อำนาจสูงสุดในการเสนองบประมาณ

5. ในสังคมประชาธิปไตย ควรดำเนินการลักษณะใด ในการแก้ไขขัดแย้ง
 - ก. ใช้เหตุผล
 - ข. ใช้กฎหมาย
 - ค. ใช้หลักธรรมะ
 - ง. ใช้เสียงข้างมาก
 - จ. ใช้ประเพณีนิยม
6. รัชกาลที่ 6 ทรงก่อตั้งเมืองคูติดธานีขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์ใด
 - ก. เพื่อใช้ทดลองการฝึกผู้นำชุมชน
 - ข. เพื่อใช้ทดลองการพัฒนาทางเทคโนโลยี
 - ค. เพื่อใช้ทดลองการจัดระบบบริหารราชการ
 - ง. เพื่อใช้ทดลองการศึกษาตามแบบตะวันตก
 - จ. เพื่อใช้ทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย
7. วันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นวันที่มีความสำคัญอย่างไรต่อประเทศไทย
 - ก. มีการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก
 - ข. เริ่มมีรัฐธรรมนูญใช้เป็นครั้งแรก
 - ค. มีการปฏิรูปการศึกษาตามแบบตะวันตก
 - ง. มีการฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 100 ปี
 - จ. มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย
8. “คณะราษฎร” มีบทบาทสำคัญอย่างไร ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ก. เป็นผู้พิจารณาตัดสินคดีความ
 - ข. เป็นผู้ปราบกบฏในประเทศไทย
 - ค. เป็นผู้นำการต่อต้านสงครามโลก
 - ง. เป็นผู้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 - จ. เป็นผู้นำการแพทย์แผนใหม่มาเผยแพร่

9.กฎหมายฉบับใดที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ และหน้าที่ของพลเมือง
ในระบอบประชาธิปไตย

ก.กฎหมายอาญา

ข.กฎหมายปกครอง

ค.กฎหมายรัฐธรรมนูญ

ง.กฎหมายพรรคการเมือง

จ.กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

10.รัฐธรรมนูญมีความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

ก. เป็นข้อตกลงทางการเมือง

ข. เป็นแนวทางในการบริหารประเทศ

ค. เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ

ง. เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตั้งพรรคการเมือง

จ. เป็นกฎหมายที่ชาวไทยผู้กระทำความผิดทางอาญา

11.กฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเหมือนส่วนใดของต้นไม้

ก. ใบ

ข. กิ่ง

ค. ผล

ง. ต้น

จ. ราก

12.การปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยเกี่ยวข้องกับสิ่งใดเป็นสำคัญ

ก.กฎหมายของบ้านเมือง

ข.เศรษฐกิจในครอบครัว

ค.การศึกษาของประชาชน

ง.ความมั่นคงทางการเมือง

จ.สิทธิเสรีภาพของประชาชน

13. “ประชาชนทุกคนมีสิทธิตามกฎหมาย” หมายความว่าอย่างไร
- ก. ทุกคนต้องรู้กฎหมาย
 - ข. ทุกคนต้องเคารพกฎหมาย
 - ค. ทุกคนต้องมีกฎหมายไว้อ่าน
 - ง. ทุกคนมีหน้าที่เสนอร่างกฎหมาย
 - จ. ทุกคนมีอำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมาย
14. กรณีใดเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนอื่น
- ก. ครูทำโทษนักเรียน
 - ข. ขาวขโมยปากกาของแดง
 - ค. เจียวย้ายบ้านคนอื่นขณะครูสอน
 - ง. พี่ชายข่มขืนน้องของคำมาดอกการบ้าน
 - จ. ชมภูฟ้องครูว่าสั่นกินขนมในห้องเรียน
15. การใช้เสรีภาพของบุคคลควรอยู่ภายใต้ขอบเขตของสิ่งใดน้อยที่สุด
- ก. กฎหมาย
 - ข. ความพอใจ
 - ค. สิทธิเสรีภาพ
 - ง. ความถูกต้อง
 - จ. ความยุติธรรม
16. กรณีใดแสดงถึงความเสมอภาค
- ก. การแต่งตั้งหัวหน้าห้อง
 - ข. การเลือกบุคคลที่ตนพอใจ
 - ค. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
 - ง. การปฏิบัติตามเสียงข้างมาก
 - จ. การให้รางวัลแก่นักเรียนที่เรียนดี

- 17.กรณีใดไม่เป็นการแสดงถึงบทบาท และหน้าที่อันถูกต้อง
 ของบุคคล ต่อตนเองมากที่สุด
 ก.รับผิดชอบต่อการเรียน
 ข.ประกอบสัมมาชีพโดยสุจริต
 ค.ออกกำลังกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ
 ง.ช่วยทำงานหารายได้เข้าครอบครัว
 จ.ช่วยสวดสวดคุณแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน
- 18.การปฏิบัติเช่นไรของประชาชนที่มีผลต่อความมั่นคงของประเทศมากที่สุด
 ก.การเสียภาษี
 ข.การเป็นทหาร
 ค.การไปเลือกตั้ง
 ง.การเรียนในระดับสูง
 จ.การประกอบสัมมาชีพ
- 19.การปฏิบัติคนเช่นไรจึงจะได้ชื่อว่าเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียน
 ก.มาโรงเรียนทุกวัน
 ข.เชื่อฟังคำสั่งสอนของครู
 ค.เข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน
 ง.ช่วยตกแต่งห้องเรียนให้สวยงาม
 จ.ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
- 20.กรณีใดเป็นหน้าที่ที่นักเรียนปฏิบัติต่อชุมชนได้ง่ายที่สุด
 ก.ทิ้งขยะลงในถังขยะ
 ข.สมัครเป็นผู้นำชุมชน
 ค.ช่วยสร้างสาธารณสมบัติ
 ง.ช่วยพัฒนาสภาพแวดล้อม
 จ.ช่วยสวดสวดคุณแลความเรียบร้อย

21. ลักษณะใดแสดงถึงสภาพของสังคมประชาธิปไตยน้อยที่สุด

- ก. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ
- ข. ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข
- ค. ประชาชนต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
- ง. ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- จ. ประชาชนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล

22. ลักษณะของสังคมเช่นไรที่มีผลเสียต่อความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด

- ก. ประชาชนมีอาชีพที่มีรายได้ต่ำ
- ข. การด้อยการศึกษาของคนในชุมชน
- ค. การรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้
- ง. คุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน
- จ. การใช้อำนาจอิทธิพลเหนือกฎหมาย

23. ในห้องเรียนที่เป็นประชาธิปไตยเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นควรทำอย่างไร

- ก. ให้ศาลตัดสิน
- ข. ให้หัวหน้าห้องแก้ไข
- ค. ให้ครูประจำชั้นแก้ไข
- ง. นักเรียนร่วมกันแก้ไข
- จ. ให้ผู้บริหารโรงเรียนแก้ไข

24. สิ่งใดที่แสดงถึงลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยน้อยที่สุด

- ก. มีเหตุผล
- ข. มีความรู้
- ค. มีใจกว้าง
- ง. มีคุณธรรม
- จ. มีความยุติธรรม

30.คุณธรรมและจริยธรรมใดที่สำคัญที่สุดในสังคมประชาธิปไตย

- ก.มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
- ข.มีจิตใจเมตตากรุณาต่อผู้อื่น
- ค.เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- ง.มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่
- จ.มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป

31.พรรคการเมืองมีความสำคัญอย่างไร

- ก.สร้างนักการเมืองที่ดีมารับใช้ประชาชน
- ข.เป็นการรวมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง
- ค.เป็นกลุ่มที่ส่งเสริมความคิดของนักการเมือง
- ง..เป็นการรวมกลุ่มของผู้ที่รักการเมืองเข้าด้วยกัน
- จ.เป็นการรวมกลุ่มบุคคลตามแนวคิดทางการเมือง

32.ความมุ่งหมายที่พึงประสงค์ในการเข้ามาเป็นรัฐบาลของพรรคการเมือง คือสิ่งใด

- ก.ต้องการรับใช้ประชาชน
- ข.ต้องการพัฒนาประเทศชาติ
- ค.ต้องการนำนโยบายของตนไปปฏิบัติ
- ง.ต้องการสร้างชื่อเสียงให้พรรคของตน
- จ.ต้องการบริหารเงินงบประมาณแผ่นดิน

33.ปัจจัยใดที่ทำให้พรรคการเมืองของไทยขาดความมั่นคงมากที่สุด

- ก.ขาดเงินทุนสนับสนุน
- ข.มีการเลือกตั้งน้อยเกินไป
- ค.เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่
- ง.มีพรรคการเมืองมากเกินไป
- จ.มีนโยบายทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

- 34.ประเทศที่มีพรรคการเมืองเป็นระบบหลายพรรค มีลักษณะสำคัญอย่างไร
- ก.ประเทศนั้นขาดการพัฒนา
 - ข.ประเทศนั้นมีความมั่นคงสูง
 - ค.แต่ละพรรคมักขัดแย้งกันเสมอ
 - ง.ทุกพรรคมีสิทธิได้ร่วมเป็นรัฐบาล
 - จ.ไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมากอย่างแท้จริง
- 35.ระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นแบบใด
- ก.ระบบพรรคผสม
 - ข.ระบบพรรคเดียว
 - ค.ระบบสองพรรค
 - ง.ระบบหลายพรรค
 - จ.ระบบพรรคอิสระ
- 36.พรรคใดเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลชุดปัจจุบัน
- ก.พรรคชาติไทย
 - ข.พรรคชาติพัฒนา
 - ค.พรรคพลังธรรม
 - ง.พรรคประชาธิปัตย์
 - จ.พรรคความหวังใหม่
- 37.การยุบสภาและมีการเลือกตั้งใหม่บ่อยครั้งมีผลเสียอย่างไรมากที่สุด
- ก.ต่างชาติไม่กล้าลงทุน
 - ข.เกิดภาวะเศรษฐกิจชะงักงัน
 - ค.การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่อง
 - ง.การค้าระหว่างประเทศขาดความต่อเนื่อง
 - จ.ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเสียเงินหาเสียงอีก
- 38.ความมุ่งหวังใดของการเลือกตั้งที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
- ก.ป้องกันประเทศแทนตน
 - ข.ปกครองบ้านเมืองแทนตน
 - ค.รักษาผลประโยชน์แทนตน
 - ง.นำความคิดของตนไปออกเป็นกฎหมาย
 - จ.นำงบประมาณของรัฐบาลมาพัฒนาชนบท

39.“เสียงประชาชนเปรียบเหมือนเสียงสวรรค์” หมายความว่าอย่างไร

- ก.ประชาชนเป็นเทพเจ้า
- ข.ประชาชนเป็นผู้บงการ
- ค.ประชาชนมีเสียงอันศักดิ์สิทธิ์
- ง.ประชาชนเป็นผู้ออกกฎหมาย
- จ.ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

40.“ผู้แทนราษฎร” มีความจำเป็นต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

- ก.เพื่อคอยยกมือในสภาผู้แทน
- ข.เป็นผู้นำงบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ
- ค.เพื่อเป็นตัวแทนของราษฎรในการปกครอง
- ง.เป็นตัวแทนรัฐบาลในการเขียนเขียนร่างรัฐธรรมนูญ
- จ.เป็นตัวแทนของรัฐบาลไปดูงานต่างประเทศ

41.กรณีใดที่ไม่ใช่พฤติกรรมของ “การเลือกตั้งสกปรก”

- ก.มีการฉ้อโกงเลือกตั้ง
- ข.มีการแจกเงินกันมาก
- ค.มีการหาเสียงโจมตีกัน
- ง.มีการไปใช้สิทธิ์แทนผู้อื่น
- จ.มีการใช้สิทธิพลบังคับข่มขู่

42.เหตุใดการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย

- ก.เพราะได้คนดีไปบริหารประเทศ
- ข.เพราะได้ผู้ปกครองที่มีความสามารถ
- ค.เพราะได้เลือกตัวแทนไปจัดสรรงบประมาณ
- ง.เพราะได้รัฐบาลที่เป็นที่ยอมรับจากประชาชน
- จ.เพราะเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชน

43.ถ้าจังหวัดหนึ่งมีประชากรจำนวน 850,000 คน สามารถมีผู้แทนราษฎรได้กี่คน

- ก. 3
- ข. 4
- ค. 5
- ง. 6
- จ. 7

- 44.การกำหนดให้บุคคลที่มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงจะมีสิทธิ์สมัคร
ผู้แทนราษฎรได้นั้น มีผลคืออย่างไร
- ก.ทำให้ได้คนดี
 - ข.ทำให้ได้คนมีความรู้
 - ค.ทำให้ได้คนที่มีความรับผิดชอบ
 - ง.ทำให้ได้คนที่มีความสามารถสูง
 - จ.ทำให้คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 45.บุคคลเช่นใดที่ไม่ควรเลือกเข้าไปเป็นผู้แทนราษฎร
- ก.คนมีฐานะร่ำรวย
 - ข.คนที่เคยรับราชการ
 - ค.คนที่มีอาชีพใช้แรงงาน
 - ง.คนที่มีอิทธิพลกว้างขวาง
 - จ.คนที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
- 46.บุคคลใดที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน
- ก.รัฐมนตรี
 - ข.เทศมนตรี
 - ค.ประธานรัฐสภา
 - ง.ประธานวุฒิสภา
 - จ.ประธานสภาผู้แทนราษฎร
- 47.สถาบันใดที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติแทนประชาชน
- ก.ศาล
 - ข.มูลนิธิ
 - ค.รัฐสภา
 - ง.รัฐบาล
 - จ.กระทรวง

48. การแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน คือ นิติบัญญัติ บริหาร

และตุลาการนั้น เพื่ออะไร

ก. เพื่อให้เกิดความยุติธรรม

ข. เพื่อให้เกิดการคานอำนาจ

ค. เพื่อให้เป็นไปตามหลักสากล

ง. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของรัฐบาล

จ. เพื่อให้เกิดความคล่องตัวแก่ข้าราชการ

49. บุคคลใดที่มีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ

ก. ทหาร

ข. รัฐมนตรี

ค. ประชาชน

ง. ข้าราชการ

จ. ผู้แทนราษฎร

50. ระบอบประชาธิปไตยได้รับความนิยมจากประชาชน เกียวเนื่องจากอะไร

ก. อำนาจเป็นของประชาชน

ข. มีการเลือกตั้งในทุกระดับ

ค. กำหนดให้มีพรรคการเมือง

ง. ประชาชนได้รับสวัสดิการจากรัฐ

จ. มีระเบียบกฎหมายการปฏิบัติน้อย

51. กรณีใดไม่เป็นจริง

ก. วุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง

ข. รัฐสภาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล

ค. รัฐสภาประกอบด้วยสภาสูงและสภาล่าง

ง. รัฐสภามีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้

จ. สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง

52.กรณีใดไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

- ก.ออกกฎหมาย
- ข.ออกพระราชกฤษฎีกา
- ค.ควบคุมการทำงานของรัฐบาล
- ง.เสนอแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ
- จ.สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้

53.บุคคลใดที่ใช้อำนาจในทางบริหารตามรัฐธรรมนูญ

- ก.นายกรัฐมนตรี
- ข.ประธานรัฐสภา
- ค.ประธานวุฒิสภา
- ง.ประธานศาลฎีกา
- จ.ประธานสภาผู้แทนราษฎร

54.คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่อะไร

- ก.บริหารประเทศ
- ข.บริหารส่วนท้องถิ่น
- ค.บริหารส่วนภูมิภาค
- ง.บริหารส่วนราชการ
- จ.บริหารพรรคการเมือง

55.ประชาชนควรให้ความร่วมมืออย่างไร กับรัฐบาลเพื่อให้การบริหารประเทศเป็นไปด้วยดี

- ก.ช่วยรัฐบาลหาเสียง
- ข.ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ค.ช่วยรัฐบาลยกร่างกฎหมาย
- ง.ช่วยหาเงินงบประมาณเข้ารัฐ
- จ.ช่วยสอดส่องดูแลความเรียบร้อย

56.ในระบอบประชาธิปไตย การใช้อำนาจควบคุมของรัฐบาลควรคำนึงถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ

- ก.ความเท่าเทียมกัน
- ข.ระเบียบกฎหมาย
- ค.ผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ
- ง.สวัสดิการที่ประชาชนพึงได้รับ
- จ.คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน

57.สถาบันศาลเกี่ยวข้องกับเรื่องใดมากที่สุด

ก.หน้าที่

ข.บทบาท

ค.สถานภาพ

ง.ภราดรภาพ

จ.สิทธิเสรีภาพ

58.การทำงานของสถาบันใดที่ต้องอาศัยความเป็นอิสระปราศจากการก้าวก่าย

ก.ศาล

ข.รัฐสภา

ค.รัฐบาล

ง.กระทรวง

จ.พรรคการเมือง

59.อำนาจตุลาการเกี่ยวข้องกับสิ่งใดน้อยที่สุด

ก.ความถูกต้อง

ข.ความเสียสละ

ค.ความยุติธรรม

ง.ความรอบคอบ

จ.ความรับผิดชอบ

60.กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวข้องกับกรณีใดน้อยที่สุด

ก.พหุคดี

ข.ตำรวจ

ค.อัยการ

ง.ตุลาการ

จ.ผู้พิพากษา

แบบทดสอบบุคลิกภาพด้านความเป็นผู้นำ

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบที่ถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือการกระทำบางอย่างของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้และเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยมีข้อความให้นักเรียนอ่านแล้วให้พิจารณาว่า นักเรียนมีลักษณะนิสัย ความรู้สึก ความคิด หรือการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อความนั้นหรือไม่เพียงใด ดังนั้น คำตอบของนักเรียนจึงไม่มีถูกหรือผิด ข้อสำคัญขอให้นักเรียนตอบแบบทดสอบนี้ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และคำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักเรียน

วิธีการตอบแบบทดสอบนี้ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย / ลงในกระดาษคำตอบในช่องคำตอบ ที่เห็นว่าตรงกับความรู้สึกหรือการกระทำที่แท้จริงของนักเรียนว่า จริงมากที่สุด จริงมาก ปานกลาง จริงน้อย ไม่จริงเลย แบบทดสอบชุดนี้มีทั้งหมด 8 คุณลักษณะ ๆ ละ 10 ข้อ รวม 80 ข้อ ใช้เวลาในการทำ 40 นาที

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
0	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือมาก		/			
0	ข้าพเจ้าชอบนอนหลับในห้องเรียนเสมอ					/

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้าชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ					
2	ข้าพเจ้าชอบคิดค้นหาวิธีการใหม่มาใช้กับงาน					
3	ในการทำกิจกรรมใด ๆ ของโรงเรียนข้าพเจ้ามัก จะเป็นคนคิดให้กับเพื่อน ๆ					
4	ข้าพเจ้านิยมความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ					
5	ข้าพเจ้าพยายามหาวิธีแก้ปัญหาใหม่ ๆ เสมอ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ					
6	ข้าพเจ้าชอบทำงานด้วยความคิดของตนเอง และ ไม่ทำตามผู้อื่น					
7	ข้าพเจ้าสนใจความคิดหรือผลงานที่แปลกใหม่ ของผู้อื่นอย่างใจจดใจจ่อ					
8	ข้าพเจ้าสนใจที่จะถามตัวเองอยู่เสมอว่า ทำไม ข้าพเจ้าจึงต้องทำในสิ่งนั้น ๆ หรือขณะนี้ตัวเอง กำลังทำอะไรหรือสิ่งที่จะกระทำอย่างไร					
9	ข้าพเจ้าชอบดัดแปลงวัสดุที่เหลือใช้ ให้เป็น สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ					
10	ถ้ามีโอกาสข้าพเจ้าตั้งใจจะทำสิ่งที่แปลกใหม่ที่ มีประโยชน์อย่างมหาศาล					

ความยุติธรรม

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าข้าพเจ้าจะให้โอกาสแก่ผู้ ร่วมงานทุกคน					
2	ข้าพเจ้าคิดว่าคนจน ไม่ควรมีสติเท่ากับคนรวย					
3	สิ่งที่ข้าพเจ้ารังเกียจมากที่สุดคือความไม่ยุติธรรม					
4	เมื่อน้องของข้าพเจ้ามีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนบ้าน ข้าพเจ้าจะช่วยน้องทันทีถึงแม้พี่น้องของข้าพเจ้า จะผิดก็ตาม					
5	ข้าพเจ้าชอบคบคนที่นิสัยตรงไปตรงมา					
6	ถ้าข้าพเจ้าเป็นครู ข้าพเจ้าจะแนะแนวการเรียนให้ เด็กที่เรียนอ่อนเท่านั้น					
7	ถ้าข้าพเจ้าเป็นครูข้าพเจ้าจะรักนักเรียนเท่ากันหมด ทุกคน					
8	ข้าพเจ้าเลือกคบเพื่อนที่เรียนเก่งเท่านั้น					
9	ในการทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าจะแบ่งงานให้ ทุกคนทำเท่ากัน					
10	ถ้าข้าพเจ้าเป็นประธานนักเรียน ข้าพเจ้าจะ แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง					

ความเชื่อมั่นในตนเอง

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้ามักลังเล ไม่กล้าตัดสินใจ ทั้งที่รู้ว่าผลที่จะเกิดขึ้น ไม่มีอันตรายร้ายแรง					
2	ถ้าให้แสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าขอเลือกการเขียนมากกว่าการพูด					
3	งานหลายอย่างที่คิดว่าทำถูกแล้ว แต่ข้าพเจ้าก็ยังรู้สึกกลัวว่าจะผิด					
4	ข้าพเจ้าเคยเลิกความตั้งใจหลายครั้ง เพราะคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถ					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่า เสี่ยงสั่น เวลาครูให้ออกไปพูดหน้าชั้น					
6	ข้าพเจ้ามักลังเล ไม่กล้าทำอะไร เพราะไม่แน่ใจว่าอะไรจะเกิดขึ้น					
7	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มั่นใจที่จะทำอะไรตามลำพัง					
8	เมื่อเวลาตอบคำถามครูผิด ข้าพเจ้ารู้สึกเฉยๆ					
9	ข้าพเจ้าชอบถูกขึ้นตอบคำถามครูในชั้นเรียนเสมอ					
10	ข้าพเจ้ารับประทานอาหารได้อย่างสบาย ถึงแม้จะมีคนอื่นล้อมองอยู่ก็ตาม					

ความรับผิดชอบ

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้ามักชอบเตือนเพื่อนๆเมื่อเห็นเขาทำผิดระเบียบของโรงเรียน					
2	เวลายืมหนังสือเพื่อมาอ่าน ข้าพเจ้าจะรีบอ่านให้จบโดยเร็ว เพื่อจะได้ส่งคืนทันกำหนด					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ เมื่อเห็นครูเข้าสอนในขณะที่กระดานดำยังไม่ลบและครูต้องลบ					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่า การรักษาความสะอาดของบ้านเรือนควรเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าอยากกลับไปเป็นเด็กอีก เพราะไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลย					
6	ข้าพเจ้ามักทำงานให้เสร็จก่อนไปเที่ยว					
7	ทุกครั้งที่เห็นก๊อกรน้ำเปิดทิ้งไว้ ข้าพเจ้าจะเข้าไปปิดทันที					
8	เมื่อข้าพเจ้าทำของบุคคลอื่นเสียหาย ข้าพเจ้าจะหลีกหนี					
9	เมื่อหยิบของใช้ภายในบ้านจากที่ใดที่หนึ่งแล้ว เมื่อใช้เสร็จข้าพเจ้าจะนำไปเก็บไว้ที่เดิมเสมอ					
10	ข้าพเจ้าตระหนักอยู่เสมอว่า นักเรียนมีหน้าที่ตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด					

ความเห็นอกเห็นใจ

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้าชอบช่วยเหลือผู้อื่นเวลาเขาเดือดร้อน					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญ เมื่อเห็นเด็กขายพวงมาลัยอยู่ตามท้องถนน					
3	ข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าคุณพิการไม่มีประโยชน์					
4	เมื่อเพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อน ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว					
5	ข้าพเจ้าถือเอาความสบายของตนเองเป็นหลักโดยข้าพเจ้าไม่สนใจปัญหาของคนอื่น					
6	ควรเปิดเครื่องรับวิทยุหรือโทรทัศน์แต่เพียงเบาๆ					
7	ข้าพเจ้าไม่สนใจปัญหาของคนอื่น					
8	ถ้าเพื่อนคนใดอ่อนวิชาที่ข้าพเจ้าถนัด ข้าพเจ้าจะช่วยติวให้					
9	ถ้าเขามาขอรับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ถูกน้ำท่วม ข้าพเจ้าจะรีบไปบริจาคทันที					
10	เมื่อเพื่อนมีปัญหาด้านการเรียน ข้าพเจ้ายินดีให้คำแนะนำเสมอ					

ความรอบคอบ

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	เมื่อข้าพเจ้าคิดจะทำอะไร ก็จะทำทันทีโดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง					
2	ข้าพเจ้าจะตรวจตราสภาพของสิ่งของก่อนที่จะส่งคืนเจ้าของก่อนเสมอ					
3	ถ้าข้าพเจ้าต้องเดินทาง ข้าพเจ้าจะวางแผนทุกอย่างไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้าง					
4	ผู้ที่ทำงานตามแบบแผนอย่างจริงจังเท่านั้น จึงจะประสบผลสำเร็จ					
5	ก่อนที่จะตัดสินใจทำอะไร ข้าพเจ้ามักจะหาหลักฐานความจริงก่อนเสมอ					
6	ในการกระทำสิ่งใดก็ตาม ข้าพเจ้าจะคำนึงถึงผลที่ตามมาเสมอ					
7	ความคิดที่ข้าพเจ้าแสดงออกมานั้น เป็นความคิดที่ข้าพเจ้าได้กลั่นกรองแล้วหลายครั้ง					
8	เมื่อจะลงมือทำอะไร ข้าพเจ้าจะต้องศึกษารายละเอียดก่อน แล้วค่อยลงมือทำ					
9	ในการทำข้อสอบข้าพเจ้าจะรีบทำให้เสร็จเพื่อจะได้รับออกจากห้องสอบ โดยไม่คิดทบทวน					
10	ก่อนเดินทางมาโรงเรียนทุกครั้ง ข้าพเจ้ามักสำรวจเครื่องแต่งกายของตนเองก่อนเสมอ					

ความใจกว้าง

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้ารู้สึกอิจฉาเพื่อนที่เรียนเก่งกว่าข้าพเจ้า					
2	ข้าพเจ้าชอบใจความคิดเห็นของผู้อื่นที่ไม่ตรงกับ กับความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
3	คนที่ข้าพเจ้าเกลียดที่สุด คือคนที่เห็นแก่ตัว					
4	ข้าพเจ้าใจกว้างพอที่จะยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่นและปฏิบัติตามเมื่อเห็นว่าถูกต้อง					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ เมื่อเห็นครูรักเพื่อนของ ข้าพเจ้ามากกว่าข้าพเจ้า					
6	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำงานร่วมกับคนอื่น เพราะทำใจ ยอมรับความคิดเห็นของเขาไม่ได้					
7	ถ้าเพื่อนคนใดวิพากษ์วิจารณ์การเรียนของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายินดีจะรับฟัง					
8	เมื่อเพื่อนไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวันและมาขอให้ ข้าพเจ้าช่วย ข้าพเจ้ายินดีช่วยเหลือ					
9	เมื่อเพื่อนทำหนังสือของข้าพเจ้าขาด และกล่าว ขอโทษข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็ไม่ถือโกรธ					
10	ข้าพเจ้ามักแบ่งปันขนมที่ข้าพเจ้ามีอยู่ให้เพื่อนๆ รับประทานเสมอ					

ความมีวินัยในตนเอง

ข้อ	ข้อความ	จริง มากที่สุด	จริง มาก	ปาน กลาง	จริง น้อย	ไม่จริง เลย
1	ข้าพเจ้าชอบหัวหน้าที่ทำงานอย่างเคร่งครัดจริงจัง					
2	ข้าพเจ้าไม่อายเพื่อน เมื่อแต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน					
3	ข้าพเจ้าชอบการเข้าแถวที่มีระเบียบ และจะพยายามอยู่ในระเบียบอยู่เสมอ					
4	เมื่อข้าพเจ้าทำผิดและถูกครูลงโทษ ข้าพเจ้าจะไม่โกรธท่าน					
5	ข้าพเจ้ามักเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูทุกครั้งที่ท่านสั่งสอน					
6	เมื่อข้าพเจ้าทำงานใดผิด ข้าพเจ้ามักจะตั้งใจว่าต่อไปจะไม่ทำผิดอีก					
7	ข้าพเจ้าไม่เคยมาโรงเรียนสาย					
8	ข้าพเจ้ามักจะปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด					
9	เมื่อข้าพเจ้ามีเศษกระดาษ หรือสิ่งที่ไม่ต้องการ ข้าพเจ้าจะนำไปทิ้งถังขยะ					
10	เมื่อข้าพเจ้าตั้งใจจะทำสิ่งใดแล้ว ข้าพเจ้ามักจะรีบทำสิ่งนั้นโดยเร็ว					

ภาคผนวก ค

แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคทวิชี

แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซ

วิชา สังคมศึกษา (ส 102)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

เวลา 4 คาบ

ความคิรวนยอ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ยึดถือเสียงส่วนใหญ่และการมีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของประชาชนเป็นหลักในการปกครอง ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองรัฐกับประชาชน และการกำหนดสิทธิหน้าที่ของประชาชน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมาย ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้
2. นักเรียนสามารถสรุปลักษณะสำคัญ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้
3. นักเรียนสามารถบอกความเป็นมา ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้
4. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของกฎหมายรัฐธรรมนูญได้
5. นักเรียนสามารถวางโครงการและดำเนินการพัฒนาสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคได้
6. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดี ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้

เนื้อหา

1. การปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ความเป็นมาของประชาธิปไตย
3. หลักการสำคัญของประชาธิปไตย
4. กฎหมายรัฐธรรมนูญ
5. ความสำคัญของรัฐธรรมนูญต่อระบอบประชาธิปไตย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นนำเสนอ

1.1 ครูกระตุ้นความสนใจ โดยให้นักเรียนดูภาพ ข่าวเหตุการณ์ หรือวิดีโอเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และความไม่เสมอภาคของประชาชน เช่น ภาพการทุบตีทารุณเด็ก ภาพการสูญพรห้ในที่ชุมชน

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนา ชักถามถึงปัญหาทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพ และการไม่เสมอภาค ในสังคม เช่น

- การใช้แรงงานเด็ก
- การสูญพรห้บนรถเมล์
- การกดขี่ทางเพศ

ฯลฯ

1.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสภาพการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ภายในโรงเรียนหรือห้องเรียน ว่ามีอะไรบ้างและนักเรียนสามารถช่วยกันแก้ไขได้

นักเรียนร่วมกันเสนอสภาพของการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของสมาชิก ในสังคมโรงเรียน ที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น

- การทิ้งขยะเกลื่อนกลาดในบริเวณโรงเรียน
- การคุยเสียงดังขณะที่ครูกำลังสอน
- การไม่ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน

ฯลฯ

2. ขั้นตอนความมุ่งหมาย

2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ตามความสมัครใจ แล้วเลือกประธาน รองประธาน กรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งคิดตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญ และสัญลักษณ์ ประจำกลุ่ม

2.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันระดมพลังสมอง เพื่อหาทางแก้ปัญหานั้น

นักเรียนร่วมกันเสนอโครงการ เช่น

- จัดทำถังขยะเพิ่ม
- การประกวดการแต่งกายที่ถูกต้อง
- เขียนป้ายคำขวัญเชิญชวนให้ร่วมรักษาความสะอาด

ฯลฯ

2.3 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้จากเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2.4 สมาชิกของแต่ละกลุ่มสรุปร่วมกันว่าจะศึกษาปัญหาใด เพื่ออะไร โดยมีข้อจำกัดว่าเป็นปัญหาที่กลุ่มสนใจ และสามารถแก้ไขได้

2.5 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันวางโครงการ เพื่อแก้ปัญหานั้นด้วยการเขียนเป็นโครงการขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วย

- ชื่อโครงการ
- หลักการ
- วัตถุประสงค์ของโครงการ
- เจ้าของโครงการ
- ที่ปรึกษาโครงการ
- สถานที่ปฏิบัติงานโครงการ
- วัน เวลา ที่ปฏิบัติงาน
- งบประมาณ
- วิธีดำเนินการ
- เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรมตามวงจรเคมมิ่ง

3.1 ขั้นวางแผน

3.1.1 สํารวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.1.2 แต่ละกลุ่มนำปัญหาที่เลือกไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิ

ก้างปลา

3.1.3 สมาชิกในกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

3.1.4 สมาชิกในกลุ่มกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

3.2 ขั้นดำเนินงานตามแผน

3.2.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานตามโครงการ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3.2.2 ประสานงานกับกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3 ขั้นตรวจสอบผลการดำเนินงาน

แต่ละกลุ่มตรวจสอบผลการทำงานว่า ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยปฏิบัติดังนี้

3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.3.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการแก้ปัญหาว่าสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

3.4 ขั้นปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง

3.4.1 เสนอผลงานโครงการหน้าชั้น

3.4.2 สมาชิกกลุ่มอื่นซักถาม เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4.3 จัดทำผลงานโครงการที่เสนอเป็นมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติในโครงการต่อไป

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกัน

4.2 ประเมินผลงานโครงการ

4.3 แบบทดสอบ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. รูปภาพเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ เช่น ภาพการทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม การปล้น การกดขี่ทางเพศ การสูบบุหรี่บนรถเมล์ เป็นต้น
2. วิดิทัศน์เกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติด
3. หนังสือสังคมศึกษา ส 102 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ (ว.ท) ดร.กมล ทองธรรมชาติ และคณะ (อจท.) , ดร.ชำนาญ ปทุมสินธุ์ และคณะ (ปสม.)
4. รูปแบบการเขียนโครงการ
5. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ
6. แบบประเมินโครงการ
7. แบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ
8. เอกสารหมายเลข 1 สรุปเนื้อหาการปกครองระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ	—————>	บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ
หลักการและเหตุผล	—————>	บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการ
วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย	—————>	การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง
สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ	—————>	ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	—————>	จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด
ขั้นตอนในการดำเนินการ	—————>	บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการมีวิธีการอย่างไรบ้าง
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	—————>	ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง (บอกรายละเอียด)
งบประมาณในการดำเนินการ	—————>	จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง
แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ	—————>	จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือจากหน่วยงานใดบ้าง
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	—————>	คาดว่าโครงการที่ทำจะสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้รับผลจากการดำเนินการครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ชื่อโครงการ.....

1.หลักการและเหตุผล

.....

2.วัตถุประสงค์

.....

3.ผู้รับผิดชอบ

3.1).....3.2).....3.3).....

3.4).....3.5).....3.6).....

4.สถานที่ดำเนินการ

5.ระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ถึงวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

6.ขั้นตอนในการดำเนินการ

6.1).....6.2).....

6.3).....6.4).....

7.วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

7.1).....7.2).....

7.3).....7.4).....

8.งบประมาณ.....

9.แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ

.....

10.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

(สำหรับผู้เรียน)

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงและระบายละเอียด
ในช่องที่มีไว้

1.ชื่อโครงการ.....

2.โครงการที่จัดทำในครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่

☐ สำเร็จ☐ ไม่สำเร็จ

3.ในการดำเนินงานครั้งนี้มีปัญหาด้านใดบ้าง

☐ ผู้ร่วมงาน☐ งบประมาณ☐ เวลา☐ อุปกรณ์☐ สถานที่☐ อื่น ๆ ระบุ.....

4.ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น (โปรดระบายละเอียดพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหของ

กลุ่ม)

1.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

2.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

5. ผลงานที่ได้รับเหมาะสมกับงบประมาณ เวลาและแรงงานในการดำเนินงานหรือไม่

☐ เหมาะสม☐ ไม่เหมาะสม

6. ภายในกลุ่มมีความร่วมมือกันมากน้อยเพียงใด

☐ มาก☐ ปานกลาง☐ น้อย

7.โครงการที่จัดทำ นักเรียนคิดว่าควรมีโครงการต่อเนื่องอีกหรือไม่

☐ ควรมี☐ ไม่ควรมี

ชื่อโครงการ.....

เหตุผลในการจัดทำ

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(สำหรับผู้สอน)

แบบประเมินผลการจัดทำโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....
 ชื่อโครงการที่จัดทำ.....
 ตรวจสอบเมื่อ.....ผู้ตรวจสอบ.....

ลำดับที่	เรื่อง	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1	การปฏิบัติงาน				
	1.1 ความคิดริเริ่มในการวางโครงการ				
	1.2 ความตั้งใจในการทำงาน				
	1.3 ทำงานเสร็จตามกำหนด				
	1.4 ความร่วมมือภายในกลุ่ม				
	1.5 ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน				
2	การตรวจผลงาน				
	2.1 ผลงานที่ทำมีคุณภาพ				
	2.2 ผลงานที่ทำมีประโยชน์				
	2.3 การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่าง ประหยัด				
	2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
	2.5 เวลา/เหมาะสมกับผลงาน				
	รวมคะแนน				

การกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม

- ประธานกลุ่ม** มีหน้าที่ในการนำกลุ่มและควบคุมกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความเรียบร้อย วางแผน และสรุปนโยบายในการดำเนินงาน
- รองประธานกลุ่ม** มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานกลุ่มในการดำเนินงาน (ถ้าเป็นกลุ่มเล็กอาจไม่ต้องมีก็ได้)
- กรรมการ** มีหน้าที่ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
- เลขานุการ** มีหน้าที่จดบันทึกการประชุม หรือจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานทุกครั้ง ตลอดจนเตรียมและจัดทำเอกสารการประชุมทั้งหมด

เนื้อหาหน่วยที่ 1 เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

1. ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่า ประชาธิปไตย (ประชา + ธิปไตย) หมายความว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง

ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกา ได้แสดงวาทะเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย “เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน”

จากวาทะดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของประชาธิปไตย ได้เป็น 2 ความหมาย ดังนี้

1) ประชาธิปไตยในด้านการปกครอง หมายถึง ระบอบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง หรือเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตน

2) ประชาธิปไตยในด้านการดำเนินชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตของประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย อันได้แก่ การเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และใช้เสียงข้างมากเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีดังนี้

1. ยึดหลักอำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจอธิปไตยสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งประกอบด้วย อำนาจอธิปไตย อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ
2. การยึดถือเสียงส่วนใหญ่ หรือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ในการดำเนินการใด ๆ ก็ตามควรปฏิบัติตามมติเสียงข้างมาก ซึ่งถือว่าเป็นฉันทามติจากประชาชน
3. การยึดหลักสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค โดยประชาชนทุกคน จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่าเทียมกัน
4. การยึดหลักของเหตุผลและหลักการประนีประนอม เข้าช่วยในการทำงานหรือตัดสินใจข้อขัดแย้งใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

3. ความจำเป็นมาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศกรีก ประมาณ 2500 ปีมาแล้ว ประชาชนในรัฐต่าง ๆ ของกรีก ใช้วิธีมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อปกครองบ้านเมือง โดยเฉพาะพลเมืองชายที่บรรลุนิติภาวะแล้วทุกคนจึงจะมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมดังกล่าว ต่อมาประชาชนเพิ่มมากขึ้น การที่จะให้ประชาชนทุกคนมาประชุมร่วมกันจึงทำได้ยาก และยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกจึงต้องมีการพัฒนามาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีระบบตัวแทนดังเช่นในปัจจุบัน คือประชาชนจะเลือกตัวแทนหรือผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตน

4. ความเป็นมาของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

1. แนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย เริ่มเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีการปรับปรุงการบริหารบ้านเมืองให้ทันสมัย โดยมีการตั้งสภาขึ้น 2 สภา เพื่อช่วยบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน (ทำหน้าที่เหมือนสภานิติบัญญัติ) และสภาที่ปรึกษาในพระองค์ (ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาส่วนพระองค์เสมือนองคมนตรีในปัจจุบัน)

2. การวางพื้นฐานประชาธิปไตย ในสมัยรัชกาลที่ 6

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้ง “ดุสิตธานี” ขึ้นเพื่อใช้เป็นเมืองทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย (ภายในพระราชวังดุสิต) เพื่อฝึกหัดให้ข้าราชการเรียนรู้วิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3. การเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 7

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนชาวไทยตั้งแต่แรกแล้ว แต่ถูกคัดค้านจากพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นสูง โดยอ้างว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษา ยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้มีกลุ่มบุคคลที่เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ซึ่งประกอบด้วยนายทหารและข้าราชการพลเรือน นำโดยพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา และหลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาและแนวความคิดมาจากประเทศตะวันตก เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ด้วยความสงบเรียบร้อย มิได้เสียเลือดเนื้ออย่างใด เนื่องจาก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยินยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของคณะราษฎรแต่โดยดี ทั้งนี้เพราะพระองค์ตั้งใจให้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอยู่แล้ว

ภายหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวให้แก่คณะราษฎร เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 มีชื่อว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475”

5. รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับบทบาทและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน แนวนโยบายของรัฐ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลกำหนดไว้ และกฎหมายใด ๆ ที่ขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายฉบับนั้นต้องถูกยกเลิก

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คนไทยมีหน้าที่ดังนี้

1. รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

2. ปฏิบัติตนตามกฎหมาย

3. รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

4. ป้องกันประเทศ

5. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

6. ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

7. รับการศึกษาอบรมตามที่กฎหมายบัญญัติ

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คนไทยมีสิทธิเสรีภาพดังนี้

เช่น

1. มีสิทธิเสรีภาพภายใต้กฎหมาย

2. มีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย

3. มีสิทธิทางการเมือง

4. มีเสรีภาพในร่างกาย

5. มีเสรีภาพในทรัพย์สิน

6. มีเสรีภาพในการศึกษาอบรม

7. มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา

8. มีเสรีภาพในการพูด เขียน

9. มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

10. มีเสรีภาพในการสื่อสาร การเดินทาง เป็นต้น

ในระบอบประชาธิปไตย สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค แตกต่างกัน ดังนี้

1. สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิทางการเมือง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น
2. เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระ บุคคลจะทำการใด ๆ ก็ได้ภายในขอบเขตของกฎหมาย ไม่ละเมิดในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการศึกษา เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น
3. ความเสมอภาค หมายถึง ความเท่าเทียมกันของบุคคลตามกฎหมาย ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ

แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซ

วิชา สังคมศึกษา ส 102

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง สภาพสังคมประชาธิปไตย

เวลา 4 คาบ

ความถี่รวบยอด

คุณลักษณะของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย จะต้องเป็นบุคคลที่ปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของตน และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรมตามระบอบประชาธิปไตย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของบทบาทและหน้าที่ได้
2. นักเรียนสามารถอภิปรายคุณลักษณะของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยได้
3. นักเรียนสามารถวางโครงการและดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้
4. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมประชาธิปไตยได้

เนื้อหา

1. ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย
2. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย
3. ผลการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยต่อสังคม
4. คุณธรรมและจริยธรรม ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมประชาธิปไตย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ชำนาญเสนอ

1.1 ครูกระตุ้นความสนใจ โดยให้นักเรียนดูภาพ ข่าวเหตุการณ์ หรือวิดีโอเกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ มีคุณธรรม จริยธรรม และการไม่ปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ การคอร์รัปชัน การลักทรัพย์ หรือการรับอามิสสินจ้าง (ตำรวจรับส่วย) เป็นต้น

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามถึงปัญหาต่าง ๆ ไปเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และการขาดคุณธรรม จริยธรรม เช่น

- การช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์ภัยต่าง ๆ
- การคอร์รัปชัน
- การปล้นจี้ ข่มขืน

ฯลฯ

1.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสภาพของการไม่ปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม ภายในโรงเรียนหรือห้องเรียนว่ามีอะไรบ้าง และนักเรียนสามารถ ช่วยกันแก้ไขได้

นักเรียนร่วมกันเสนอสภาพของการไม่ปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่และคุณธรรม จริยธรรม ที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น

- การไม่รับผิดชอบทำเวรประจำวัน
- การหนีเรียนไปเที่ยวตามศูนย์การค้า
- การทะเลาะวิวาทชกต่อยกับเพื่อนนักเรียน

ฯลฯ

2. ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย

2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ตามความสมัครใจ แล้ว เลือกประธาน รองประธาน กรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งคิดตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญและ สัญลักษณ์ ประจำกลุ่ม

2.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันระดมพลังสมอง เพื่อหาทางแก้ปัญหาที่

นักเรียนร่วมกันเสนอโครงการ เช่น

- การประกวดความสะอาดประจำวัน
- การเขียนคำขวัญเชิญชวนให้ตั้งใจเรียน
- การจัดป้ายนิเทศแสดงบทบาท หน้าที่ของนักเรียน
- การเข้าค่ายจริยธรรม

ฯลฯ

2.3 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้จากเอกสารประกอบการเรียน เรื่องสภาพสังคมประชาธิปไตย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนตามบทบาท หน้าที่ของ ประชาชนที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

2.4 สมาชิกของแต่ละกลุ่ม สรุปร่วมกันว่าจะศึกษาปัญหาใด เพื่ออะไร โดยมี ข้อจำกัดว่าเป็นปัญหาที่กลุ่มสนใจ และสามารถแก้ไขได้

2.5 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันวางโครงการ เพื่อแก้ปัญหานั้นด้วยการเขียนเป็นโครงการขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วย

- ชื่อโครงการ
- หลักการ
- วัตถุประสงค์ของโครงการ
- เจ้าของโครงการ
- ที่ปรึกษาโครงการ
- สถานที่ปฏิบัติงานโครงการ
- วัน เวลา ที่ปฏิบัติงาน
- งบประมาณ
- วิธีดำเนินการ
- เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. ขั้นปฏิบัติการกิจกรรมตามวงจรเคมมิ่ง

3.1 ขั้นวางแผน

3.1.1 สํารวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.1.2 แต่ละกลุ่มนำปัญหาที่เลือกไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิ

ก้างปลา

3.1.3 สมาชิกในกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

3.1.4 สมาชิกในกลุ่มกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

3.2 ขั้นดำเนินงานตามแผน

3.2.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานตามโครงการ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3.2.2 ประสานงานกับกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3 ขั้นตรวจสอบผลการดำเนินงาน

แต่ละกลุ่มตรวจสอบผลการทำงานว่า ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยปฏิบัติดังนี้

3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.3.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการแก้ปัญหว่าสำเร็จตามเป้าหมาย

หรือไม่

3.4 ขั้นปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง

3.4.1 เสนอผลงานโครงการหน้าชั้น

3.4.2 สมาชิกกลุ่มอื่นซักถาม เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4.3 จัดทำผลงานโครงการที่เสนอเป็นมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติในโครงการต่อไป

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกัน

4.2 ประเมินผลงานโครงการ

4.3 แบบทดสอบ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม อุบัติเหตุ ไฟไหม้ เป็นต้น
2. ข่าวเหตุการณ์เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน การบกพร่องต่อหน้าที่ การเสียชีวิตของตำรวจจราจรขณะปฏิบัติหน้าที่ ข่าวตำรวจรับสินบน (รับส่วย) เป็นต้น
3. หนังสือสังคมศึกษา ส 102 ของ คร.ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (ว.พ.) , คร.กมล ทองธรรมชาติ และคณะ , คร.ชานาญ ปทุมสินธุ์ และคณะ (ปสม.)
4. รูปแบบการเขียนโครงการ
5. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ
6. แบบประเมินโครงการ
7. แบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ
8. เอกสารหมายเลข 2 สรุปเนื้อหาเรื่อง สภาพสังคมประชาธิปไตย

รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ	→	บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ
หลักการและเหตุผล	→	บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการ
วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย	→	การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง
สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ	→	ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	→	จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด
ขั้นตอนในการดำเนินการ	→	บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการมีวิธีการอย่างไรบ้าง
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	→	ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง (บอกรายละเอียด)
งบประมาณในการดำเนินการ	→	จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง
แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ	→	จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือจากหน่วยงานใดบ้าง
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	→	คาดว่าโครงการที่ทำจะสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้รับผลจากการดำเนินการครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ชื่อโครงการ.....

1. หลักการและเหตุผล

.....

2. วัตถุประสงค์

.....

3. ผู้รับผิดชอบ

3.1).....3.2).....3.3).....

3.4).....3.5).....3.6).....

4. สถานที่ดำเนินการ

5. ระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ถึงวันที่.....เดือน..... พ.ศ.

6. ขั้นตอนในการดำเนินการ

6.1).....6.2).....

6.3).....6.4).....

7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

7.1).....7.2).....

7.3).....7.4).....

8. งบประมาณ.....

9. แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ

.....

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

(สำหรับผู้เรียน)

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงและระบายละเอียด
ในช่องที่มีไว้

1.ชื่อโครงการ.....

2.โครงการที่จัดทำในครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่

☐ สำเร็จ☐ ไม่สำเร็จ

3.ในการดำเนินงานครั้งนี้มีปัญหาด้านใดบ้าง

☐ ผู้ร่วมงาน☐ งบประมาณ☐ เวลา☐ อุปกรณ์☐ สถานที่☐ อื่น ๆ ระบุ.....4.ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น (โปรดระบายละเอียดพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหาของ
กลุ่ม)

1.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

2.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

5.ผลงานที่ได้รับเหมาะสมกับงบประมาณ เวลาและแรงงานในการดำเนินงานหรือไม่

☐ เหมาะสม☐ ไม่เหมาะสม

6. ภายในกลุ่มมีความร่วมมือกันมากน้อยเพียงใด

☐ มาก☐ ปานกลาง☐ น้อย

7.โครงการที่จัดทำ นักเรียนคิดว่าควรมีโครงการต่อเนื่องอีกหรือไม่

☐ ควรมี☐ ไม่ควรมี

ชื่อโครงการ.....

เหตุผลในการจัดทำ

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(สำหรับผู้สอน)

แบบประเมินผลการจัดทำโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....สาขาวิชา.....สัญลักษณ์.....
 ชื่อโครงการที่จัดทำ.....
 ตรวจสอบเมื่อ.....ผู้ตรวจสอบ.....

ลำดับที่	เรื่อง	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1	การปฏิบัติงาน				
	1.1 ความคิดริเริ่มในการวางโครงการ				
	1.2 ความตั้งใจในการทำงาน				
	1.3 ทำงานเสร็จตามกำหนด				
	1.4 ความร่วมมือภายในกลุ่ม				
	1.5 ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน				
2	การตรวจผลงาน				
	2.1 ผลงานที่ทำมีคุณภาพ				
	2.2 ผลงานที่ทำมีประโยชน์				
	2.3 การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่าง ประหยัด				
	2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
	2.5 เวลาเหมาะสมกับผลงาน				
	รวมคะแนน				

การกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม

- ประธานกลุ่ม** มีหน้าที่ในการนำกลุ่มและควบคุมกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความเรียบร้อย วางแผน และสรุปนโยบายในการดำเนินงาน
- รองประธานกลุ่ม** มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานกลุ่มในการดำเนินงาน (ถ้าเป็นกลุ่มเล็กอาจไม่ต้องมีก็ได้)
- กรรมการ** มีหน้าที่ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
- เลขานุการ** มีหน้าที่จดบันทึกการประชุม หรือจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานทุกครั้ง ตลอดจนเตรียมและจัดทำเอกสารการประชุมทั้งหมด

เนื้อหาหน่วยที่ 2 เรื่อง สภาพสังคมประชาธิปไตย

1. ลักษณะของสังคมประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตย เป็นสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันโดยยึดหลักการของประชาธิปไตยในการปกครอง ในการดำเนินชีวิตและมีความรักใคร่ปรองดองกันฉันพี่น้อง กล่าวคือยึดหลักศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ว่าเท่าเทียมกัน มีสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาคและมีภราดรภาพนั่นเอง

2. ความสำคัญของประชาธิปไตยต่อสังคม

ถ้าประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามวิถีทางประชาธิปไตย เช่น เคารพในความคิดเห็นของกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ และแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด สำหรับใช้พัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าและอำนวยความผาสุกให้แก่สมาชิกส่วนใหญ่แล้ว ก็จะทำให้สังคมนั้นมีความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งสมาชิกจะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข และถึงแม้จะมีความขัดแย้งก็สามารถหาข้อยุติได้ด้วย การใช้เหตุผลตัดสินใจปัญหานั้น ๆ โดยไม่มีการใช้กำลังเข้าแก้ปัญหา

ดังนั้นถ้าหากคนไทยต้องการที่จะทำให้ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยพัฒนาก้าวหน้า อำนวยความผาสุกให้แก่สังคมส่วนใหญ่แล้ว คนไทยควรมีค่านิยมแบบประชาธิปไตย ดังนี้

1. มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งจะประนีประนอม
2. เคารพในมติเสียงข้างมาก และรับฟังเสียงข้างน้อย
3. รับผิดชอบต่อสังคมและเคารพสิทธิของผู้อื่น
4. ละเว้นการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม
5. ยึดมั่นในระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย

3. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมประชาธิปไตย

สมาชิกในสังคมประชาธิปไตยย่อมจะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปตามอายุ และสถานภาพของตนในสังคม เช่น เด็กย่อมมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ แต่สมาชิกทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมเหมือนกันดังนี้

3.1 บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย สามิภรรยา บิดามารดา และบุตรนั้นต่างมีบทบาท และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันดังนี้

- 3.1.1 สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3.1.2 บิดามารดาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ จะต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร
- 3.1.3 บุตรมีหน้าที่ช่วยเหลือครอบครัว ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ต่าง ๆ
- 3.1.4 สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาของครอบครัว
- 3.1.5 ควรรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเคารพมติของเสียงส่วนใหญ่

ใหญ่

3.2 บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน

สมาชิกของชุมชนควรนำเอาหลักประชาธิปไตย มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อชุมชน ดังนี้

- 3.2.1 มีความรักและความภูมิใจในชุมชนของตน
- 3.2.2 เคารพและปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม กฎหมายของสังคมนั้น ๆ
- 3.2.3 รักษาสาธารณสมบัติของชุมชนไว้ให้คงทน
- 3.2.4 เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน
- 3.2.5 สนับสนุนนโยบายของทางราชการ รวมทั้งให้ความร่วมมือกับทางราชการในการป้องกันรักษา และพัฒนาชุมชนให้เจริญ

3.3 บทบาทและหน้าที่ของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน

- 3.3.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้ดีที่สุด
- 3.3.2 ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน และเชื่อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์
- 3.3.3 เข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเต็มที่
- 3.3.4 ช่วยกันรักษาและพัฒนาโรงเรียนของตนให้สวยงามอยู่เสมอ

4. ผลการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยต่อสังคม

จะเห็นได้ว่าถ้าในสังคมใด สมาชิกมีการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ มีการเคารพสิทธิ และเสรีภาพของกันและกัน และเคารพกฎหมายอย่างดีแล้ว สมาชิกในชุมชนนั้นก็อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เช่น ในสังคมที่สมาชิกมีการประกอบอาชีพโดยสุจริตในสังคมนั้นก็จะไม่มีโจรผู้ร้ายที่คอยรบกวนความสงบสุขของประชาชน และย่อมมีผลต่อ

สมาชิกของสังคมนั้นโดยตรงที่ไม่ต้องคอยหวาดระแวงหรือหวั่นเกรงภัยจากมิถุนาชีพ ทำให้ประชาชนมีเวลาที่จะไปพัฒนาสังคม หรือทำสิ่งอื่นที่เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น

5. คุณธรรมและจริยธรรมที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตยจะเจริญก้าวหน้าและมีสันติสุข ถ้าสมาชิกในสังคมยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ดังต่อไปนี้

- 5.1 การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- 5.2 การรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเคารพในมติเสียงข้างมาก
- 5.3 การมีระเบียบวินัย และรับผิดชอบต่อหน้าที่
- 5.4 การมีความซื่อสัตย์สุจริต
- 5.5 การมีความสามัคคี
- 5.6 การมีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
- 5.7 การมีความกล้าหาญ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 5.8 การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ

แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซ

วิชา สังคมศึกษา (ส 102)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

เวลา 4 คาบ

ความคิดรวบยอด

พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมืองเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดตั้งรัฐบาลเข้าบริหารประเทศ ตามนโยบายของพรรค

การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ที่ประชาชนเลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกความหมายของพรรคการเมืองได้
2. นักเรียนสามารถอภิปรายถึงความสำคัญของพรรคการเมืองได้
3. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของการเลือกตั้งได้
4. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการเลือกตั้งได้
5. นักเรียนสามารถวางโครงการและดำเนินการแก้ปัญหาการซื้อสิทธิ ขายเสียงได้

เนื้อหา

1. พรรคการเมือง
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญ
 - 1.2 บทบาทของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย
2. การเลือกตั้ง
 - 2.1 ความหมายและความสำคัญ
 - 2.2 วิธีการเลือกตั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นนำเสนอ

1.1 ครูกระตุ้นความสนใจ โดยให้นักเรียนดูภาพ (วิดิทัศน์) เกี่ยวกับการปราศรัยหาเสียงของนักการเมือง ผลการทำงานของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ เช่น การขยายกิจการสาธารณูป คำนไฟฟ้า น้ำประปา ถนนหนทางภายในหมู่บ้าน

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามถึงปัญหาทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับพรรคการเมือง และการเลือกตั้ง เช่น

- การโฆษณาหาเสียงโจมตีกัน
- การฉ้อโกงและฉ้อราษฎร์บังหลวง
- การฉ้อโกงและฉ้อราษฎร์บังหลวง
- การฉ้อโกงและฉ้อราษฎร์บังหลวง
- การฉ้อโกงและฉ้อราษฎร์บังหลวง

1.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสภาพการเลือกตั้งสภานักเรียน หรือการเลือกตั้งหัวหน้าห้องเรียน ว่ามีอะไรบ้าง

นักเรียนร่วมกันเสนอสภาพของการเลือกตั้งสภานักเรียน หรือหัวหน้าห้องเรียน ที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น

- การไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง
- การใช้สิทธิพลข่มขู่คู่แข่ง
- การปราศรัยโจมตีคู่แข่ง
- การให้อามิสสินจ้างรางวัล (แจกเงิน)
- ปัญหาบัตรเสีย

๑ ล ๑

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ตามความสมัครใจ แล้วเลือกประธาน รองประธาน กรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งจัดตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญ และสัญลักษณ์ ประจำกลุ่ม

2.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันระดมพลังสมอง เพื่อหาทางแก้ปัญหา

นักเรียนร่วมกันเสนอโครงการ เช่น

- การปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย
- การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- การรณรงค์เชิญชวนให้มาใช้สิทธิ

๑ ล ๑

2.3 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้ จากเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนและปรับตัวให้เหมาะสมกับการเมืองการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย

2.4 สมาชิกของแต่ละกลุ่มสรุปร่วมกันว่าจะศึกษาปัญหาใด เพื่ออะไร โดยมีข้อจำกัดว่าเป็นปัญหาที่กลุ่มสนใจ และสามารถแก้ไขได้

2.5 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันวางโครงการ เพื่อแก้ปัญหานั้นด้วยการเขียนเป็นโครงการขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วย

- ชื่อโครงการ
- หลักการ
- วัตถุประสงค์ของโครงการ
- เจ้าของโครงการ
- ที่ปรึกษาโครงการ
- สถานที่ปฏิบัติงานโครงการ
- วัน เวลา ที่ปฏิบัติงาน
- งบประมาณ
- วิธีดำเนินการ
- เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. ขั้นปฏิบัติการกิจกรรมตามวงจรเคมี

3.1 ขั้นวางแผน

3.1.1 สสำรวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.1.2 แต่ละกลุ่มนำปัญหาที่เลือกไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิ

ก้างปลา

3.1.3 สมาชิกในกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา

3.1.4 สมาชิกในกลุ่มกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

3.2 ขั้นดำเนินงานตามแผน

3.2.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานตามโครงการ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3.2.2 ประสานงานกับกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3 ขั้นตรวจสอบผลการดำเนินงาน

แต่ละกลุ่มตรวจสอบผลการทำงานว่า ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยปฏิบัติดังนี้

3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล

3.3.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการแก้ปัญหาว่าสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

3.4 ปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง

3.4.1 เสนอผลงานโครงการหน้าชั้น

3.4.2 สมาชิกกลุ่มอื่นซักถาม เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4.3 จัดทำผลงานโครงการที่เสนอเป็นมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติในโครงการต่อไป

4. ประเมินผล

4.1 สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกัน

4.2 ประเมินผลงานโครงการ

4.3 แบบทดสอบ

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ข่าวเหตุการณ์หรือภาพเกี่ยวกับผลงานของรัฐบาลด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนนหนทาง

3. หนังสือสังคมศึกษา ส 102 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ (ว.ท) ดร.กมล ทองธรรมชาติ และคณะ (อ.ท.) , ดร.ชำนาญ ปทุมสินธุ์ และคณะ (ป.ส.)

4. รูปแบบการเขียนโครงการ

5. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

6. แบบประเมินโครงการ

7. แบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ

8. เอกสารหมายเลข 3 สรุปเนื้อหาเรื่อง พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ	—————>	บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ
หลักการและเหตุผล	—————>	บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการ
วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย	—————>	การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง
สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ	—————>	ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	—————>	จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด
ขั้นตอนในการดำเนินการ	—————>	บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการมีวิธีการอย่างไรบ้าง
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	—————>	ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง (บอกรายละเอียด)
งบประมาณในการดำเนินการ	—————>	จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง
แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ	—————>	จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือจากหน่วยงานใดบ้าง
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	—————>	คาดว่าโครงการที่ทำจะสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้รับผลจากการดำเนินการครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ชื่อโครงการ.....

1.หลักการและเหตุผล

.....

2.วัตถุประสงค์

.....

3.ผู้รับผิดชอบ

3.1).....3.2).....3.3).....

3.4).....3.5).....3.6).....

4.สถานที่ดำเนินการ

5.ระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ถึงวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

6.ขั้นตอนในการดำเนินการ

6.1).....6.2).....

6.3).....6.4).....

7.วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

7.1).....7.2).....

7.3).....7.4).....

8.งบประมาณ.....

9.แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ

.....

10.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

(สำหรับผู้เรียน)

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงและระบายละเอียด
ในช่องที่มีไว้

1.ชื่อโครงการ.....

2.โครงการที่จัดทำในครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่

☐ สำเร็จ☐ ไม่สำเร็จ

3.ในการดำเนินงานครั้งนี้มีปัญหาด้านใดบ้าง

☐ ผู้ร่วมงาน☐ งบประมาณ☐ เวลา☐ อุปกรณ์☐ สถานที่☐ อื่น ๆ ระบุ.....4.ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น (โปรดระบายละเอียดพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหาของ
กลุ่ม)

1.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

2.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

5. ผลงานที่ได้รับเหมาะสมกับงบประมาณ เวลาและแรงงานในการดำเนินงานหรือไม่

☐ เหมาะสม☐ ไม่เหมาะสม

6. ภายในกลุ่มมีความร่วมมือกันมากน้อยเพียงใด

☐ มาก☐ ปานกลาง☐ น้อย

7.โครงการที่จัดทำ นักเรียนคิดว่าควรมีโครงการต่อเนื่องอีกหรือไม่

☐ ควรมี☐ ไม่ควรมี

ชื่อโครงการ.....

เหตุผลในการจัดทำ

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(สำหรับผู้สอน)

แบบประเมินผลการจัดทำโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....
 ชื่อโครงการที่จัดทำ.....
 ตรวจสอบเมื่อ.....ผู้ตรวจสอบ.....

ลำดับที่	เรื่อง	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1	การปฏิบัติงาน				
	1.1 ความคิดริเริ่มในการวางโครงการ				
	1.2 ความตั้งใจในการทำงาน				
	1.3 ทำงานเสร็จตามกำหนด				
	1.4 ความร่วมมือภายในกลุ่ม				
	1.5 ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน				
2	การตรวจผลงาน				
	2.1 ผลงานที่ทำมีคุณภาพ				
	2.2 ผลงานที่ทำมีประโยชน์				
	2.3 การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่าง ประหยัด				
	2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
	2.5 เวลา/เหมาะสมกับผลงาน				
	รวมคะแนน				

การกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม

<u>ประธานกลุ่ม</u>	มีหน้าที่ในการนำกลุ่มและควบคุมกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความเรียบร้อย วางแผน และสรุปนโยบายในการดำเนินงาน
<u>รองประธานกลุ่ม</u>	มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานกลุ่มในการดำเนินงาน (ถ้าเป็นกลุ่มเล็กอาจไม่ต้องมีก็ได้)
<u>กรรมการ</u>	มีหน้าที่ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
<u>เลขานุการ</u>	มีหน้าที่จดบันทึกการประชุม หรือจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานทุกครั้ง ตลอดจนเตรียมและจัดทำเอกสารการประชุมทั้งหมด

เนื้อหาหน่วยที่ 3 เรื่องพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

1. พรรคการเมือง

คือการรวมกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน โดยมีจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ได้รับเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อจัดตั้งรัฐบาลเข้าไปบริหารประเทศตามนโยบายของพรรค

2. พรรคการเมืองมีลักษณะสำคัญดังนี้

- 2.1 เป็นการรวมของบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมืองเหมือนกัน
- 2.2 มีความมุ่งหมายที่จะส่งบุคคลเข้าสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเข้าจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ
- 2.3 มีการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ของพรรคที่แน่นอน
- 2.4 ต้องมีการจดทะเบียนพรรคการเมืองให้ถูกต้องตามกฎหมาย
- 2.5 ให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชน ตลอดจนเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

3. พรรคการเมืองมี 3 ประเภท ดังนี้

- 3.1 ระบบพรรคการเมือง หมายถึง การมีพรรคการเมืองใหญ่เพียงพรรคเดียว ได้แก่ พรรคการเมืองในกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ เช่น คิวบา จีน เป็นต้น
- 3.2 ระบบสองพรรค หมายถึง การมีพรรคการเมืองใหญ่ที่มีบทบาทมากอยู่ 2 พรรค ผลัดเปลี่ยนกันบริหารประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เป็นต้น
- 3.3 ระบบหลายพรรค หมายถึง การมีพรรคการเมืองเป็นจำนวนมาก โดยไม่มีพรรคใดพรรคหนึ่งได้เสียงข้างมากในสภา ทำให้มีการจัดตั้งรัฐบาลในลักษณะรัฐบาลผสม

4. พรรคการเมืองไทยมีข้อที่น่าสังเกต ดังนี้

- 4.1 สมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่ขาดอุดมการณ์ มุ่งหวังเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งเท่านั้น
- 4.2 สมาชิกพรรคมักขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ บางครั้งขัดแย้งกันเอง
- 4.3 นโยบายของพรรคขาดความแน่นอน
- 4.4 ยึดตัวบุคคลมากกว่าหลักการ

4.5 มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง

5. การเลือกตั้ง

คือการที่ประชาชนเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติ และควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ซึ่งกิจกรรมการเลือกตั้งนั้นถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ และผู้แทนราษฎรต้องมีจิตสำนึกอยู่เสมอว่า ตนคือตัวแทนของประชาชน จะต้องทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

6. หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง

6.1 ความเสมอภาคในการใช้สิทธิ ประชาชนทุกคนที่เป็นพลเมืองของรัฐและมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด ย่อมมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงโดยเท่าเทียมกันโดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือระดับการศึกษา

6.2 ความมีอิสระเสรีในการใช้สิทธิ ประชาชนทุกคนมีอิสระในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องกระทำด้วยวิธีลับ ไม่เปิดเผยและไม่มีการบังคับข่มขู่ใด ๆ

7. วิธีการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

7.1 การเลือกตั้งโดยตรง คือ ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรที่สมัครรับเลือกตั้งโดยตรงด้วยตนเอง

7.2 การเลือกตั้งโดยทางอ้อม คือ ประชาชนใช้สิทธิเลือกบุคคลคณะหนึ่งขึ้นมา ก่อนต่อจากนั้น บุคคลคณะนั้นจะเข้าไปเลือกผู้แทนราษฎรอีกทีหนึ่ง

8. การกำหนดเขตเลือกตั้ง

8.1 การเลือกตั้งแบบรวมเขต คือ การกำหนดเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดให้มีเขตเดียวโดยไม่มีการแบ่งย่อยอีก

8.2 การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คือ การแบ่งพื้นที่จังหวัดออกเป็นหลาย ๆ เขตเลือกตั้ง แล้วแต่ข้อกำหนดในกฎหมาย

9. การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและรวมเขตมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

การเลือกตั้ง	ข้อดี	ข้อเสีย
แบบรวมเขต	1. ผู้สมัครไม่อาจทุจริตซื้อเสียงได้ เพราะผู้เลือกมีมาก 2. ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนได้ครบทุกคน 3. ได้ผู้แทนคุณภาพดี เพราะผ่านการเลือกจากคนทั้งจังหวัด	1. ผู้สมัครต้องลงทุนมาก 2. ผู้ได้รับเลือกตั้งไม่ค่อยใกล้ชิดกับประชาชน 3. ประชาชนในจังหวัดใหญ่ย่อมมีโอกาเลือกผู้แทนได้จำนวนมากกว่าประชาชนในจังหวัดเล็ก
การแบ่งเขต	1. ผู้สมัครลงทุนน้อย 2. ผู้ได้รับเลือกตั้งมีโอกาสใกล้ชิดกับประชาชน	1. ผู้สมัครอาจซื้อเสียงได้ 2. การแบ่งเขตให้เท่ากันจริง ๆ นั้นทำได้ยาก

10. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีดังนี้

1. มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด
2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี (นับถึงวันที่ 1 มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง)
3. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง
4. ไม่อยู่ในระหว่างถูกจำคุกหรือถูกคุมขัง
5. ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด เช่น วิกลจริต เป็นภิกษุ

สามเณร ฯลฯ

แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้เทคนิคควิซ

วิชา สังคมศึกษา (ส 102)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง อำนาจอธิปไตย

เวลา 4 คาบ

ความคิดรวบยอด

อำนาจอธิปไตย เป็นอำนาจอสูงสุดของประชาชนที่ใช้ในการบริหารปกครองประเทศ ประกอบด้วย อำนาจนิตบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ ซึ่งสถาบันดังกล่าวทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมายของอำนาจอธิปไตยได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของรัฐสภา รัฐบาล และศาลได้
3. นักเรียนสามารถจำแนกอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา รัฐบาล และศาลได้
4. นักเรียนสามารถวางโครงการและดำเนินการพัฒนา รัฐสภา รัฐบาล และศาลได้
5. นักเรียนสามารถสรุปถึงการใช้อำนาจอธิปไตยที่ถูกต้องได้

เนื้อหา

1. สถาบันรัฐสภา
2. สถาบันรัฐบาล
3. สถาบันศาล

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นนำเสนอ

1.1 ครูกระตุ้นความสนใจ โดยให้นักเรียนดูภาพ ข่าวเหตุการณ์เกี่ยวกับการตัดสินใจผิดพลาดของศาล เช่น คดีจับแพะ (การฆาตกรรม น.ส. เซอร์ แอน คันแคน) การบริหารงานผิดพลาดของรัฐบาล (คดีแจกที่ดิน สปก. 4 - 01 ให้กับคนรวย) หรือข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เป็นต้น

ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาซักถามถึงปัญหาทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสถาบันรัฐสภา สถาบันศาล และสถาบันรัฐบาล เช่น

- การพิจารณาคดีผิดพลาดของศาล
- การบริหารงานผิดพลาดของรัฐบาล
- การพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ฯ ล ฯ

1.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสภาพการทำงานของสภานักเรียน คณะกรรมการฝ่ายปกครอง หรือคณะกรรมการห้องเรียนว่ามีอะไรบ้าง และนักเรียนสามารถช่วยแก้ไขได้

นักเรียนร่วมกันเสนอสภาพของการทำงานของสภานักเรียน คณะกรรมการฝ่ายปกครอง หรือคณะกรรมการห้องเรียน ที่ก่อให้เกิดปัญหา เช่น

- การบริหารงานขาดประสิทธิภาพ (ล่าช้า)
- ขาดการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ
- ขาดการประชุมของสมาชิก
- การขาดงบประมาณสนับสนุน

ฯ ล ฯ

2. ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย

2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ตามความสมัครใจ แล้วเลือกประธาน รองประธาน กรรมการและเลขานุการ พร้อมทั้งเลือกตั้งชื่อกลุ่ม คำขวัญ และสัญลักษณ์ ประจำกลุ่ม

2.2 ครูให้นักเรียนร่วมกันระดมพลังสมอง เพื่อหาทางแก้ปัญหานั้น

นักเรียนร่วมกันเสนอโครงการ เช่น

- โครงการพัฒนาคุณภาพงาน
- โครงการประสานสัมพันธ์
- โครงการร่วมมือ ร่วมใจ
- โครงการพัฒนาตน

ฯ ล ฯ

2.3 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาหาความรู้จากเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง อำนาจอธิปไตย เพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงกระบวนการให้อำนาจของสถาบันดังกล่าว

2.4 สมาชิกของแต่ละกลุ่มสรุปร่วมกันว่าจะศึกษาปัญหาใด เพื่ออะไร โดยมีข้อจำกัดว่าเป็นปัญหาที่กลุ่มสนใจ และสามารถแก้ไขได้

2.5 สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมกันวางโครงการ เพื่อแก้ปัญหานั้นด้วยการเขียนเป็นโครงการขึ้นมา ซึ่งประกอบด้วย

- ชื่อโครงการ
- หลักการ
- วัตถุประสงค์ของโครงการ
- เจ้าของโครงการ
- ที่ปรึกษาโครงการ
- สถานที่ปฏิบัติงานโครงการ
- วัน เวลา ที่ปฏิบัติงาน
- งบประมาณ
- วิธีดำเนินการ
- เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3. ขั้นปฏิบัติการตามวงจรเคมมิ่ง

3.1 ขั้นวางแผน

- 3.1.1 สำรวจสภาพปัจจุบันของปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล
- 3.1.2 แต่ละกลุ่มนำปัญหาที่เลือกไว้ มาวิเคราะห์หาสาเหตุโดยใช้แผนภูมิ
- 3.1.3 สมาชิกในกลุ่มกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา
- 3.1.4 สมาชิกในกลุ่มกำหนดวิธีดำเนินงานและผู้รับผิดชอบ

3.2 ขั้นดำเนินงานตามแผน

- 3.2.1 สมาชิกในกลุ่มดำเนินงานตามโครงการ ตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 3.2.2 ประสานงานกับกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.3 ขั้นตรวจสอบผลการดำเนินงาน

แต่ละกลุ่มตรวจสอบผลการทำงานว่า ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยปฏิบัติดังนี้

- 3.3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการแก้ปัญหา โดยใช้ตารางตรวจสอบข้อมูล
- 3.3.2 เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการแก้ปัญหว่าสำเร็จตามเป้าหมาย

หรือไม่

3.4 ขั้นปรับปรุงแก้ไขและนำไปปฏิบัติจริง

3.4.1 เสนอผลงานโครงการหน้าชั้น

3.4.2 สมาชิกกลุ่มอื่นซักถาม เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

3.4.3 จัดทำผลงานโครงการที่เสนอเป็นมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติในโครงการต่อไป

4. ขั้นตอนประเมินผล

4.1 สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกัน

4.2 ประเมินผลงานโครงการ

4.3 แบบทดสอบ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. รูปภาพเกี่ยวกับรัฐสภา การประชุมคณะรัฐมนตรี และศาล

2. ข่าวเหตุการณ์เกี่ยวกับคดีฆาตกรรม นางสาวเชอรี่ แอน คันแคน ข่าวการแจกที่ดิน สปถ. 4 - 01

3. หนังสือสังคมศึกษา ส 102 ของ ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ (ว.ท)

ดร.กมล ทองธรรมชาติ และคณะ (อจท.)

4. รูปแบบการเขียนโครงการ

5. แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

6. แบบประเมินโครงการ

7. แบบกำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ

8. เอกสารหมายเลข 4 สรุปเนื้อหาเรื่องอำนาจอธิปไตย

รูปแบบการเขียนโครงการ

ชื่อโครงการ	—————→	บอกชื่อโครงการที่นักเรียนจะทำ
หลักการและเหตุผล	—————→	บอกเหตุผลที่ต้องจัดทำโครงการ
วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย	—————→	การปฏิบัติงานครั้งนี้จะมีผลดีอย่างไรบ้าง
สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการ	—————→	ใช้สถานที่ใดในการดำเนินการ
ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	—————→	จะใช้เวลากี่วัน เริ่มงานวัน เดือน ปีใด และจะเสร็จสิ้นในวัน เดือน ปีใด
ขั้นตอนในการดำเนินการ	—————→	บอกถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการมีวิธีการอย่างไรบ้าง
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้	—————→	ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง (บอกรายละเอียด)
งบประมาณในการดำเนินการ	—————→	จะต้องใช้งบประมาณเท่าไร เป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องใดบ้าง
แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ	—————→	จะขอความช่วยเหลือจากใคร หรือจากหน่วยงานใดบ้าง
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	—————→	คาดว่าโครงการที่ทำจะสามารถแก้ปัญหาอะไรได้บ้าง และจะได้รับผลจากการดำเนินการครั้งนี้มากน้อยเพียงใด

แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ชื่อโครงการ.....

1.หลักการและเหตุผล

.....

2.วัตถุประสงค์

.....

3.ผู้รับผิดชอบ

3.1).....3.2).....3.3).....

3.4).....3.5).....3.6).....

4.สถานที่ดำเนินการ

5.ระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ถึงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

6.ขั้นตอนในการดำเนินการ

6.1).....6.2).....

6.3).....6.4).....

7.วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้

7.1).....7.2).....

7.3).....7.4).....

8.งบประมาณ.....

9.แหล่งที่คาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือ

.....

10.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

.....

(สำหรับผู้เรียน)

แบบประเมินโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงใน ☐ หน้าข้อความที่เป็นจริงและระบายละเอียด
ในช่องที่มีไว้

1.ชื่อโครงการ.....

2.โครงการที่จัดทำในครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่

☐ สำเร็จ☐ ไม่สำเร็จ

3.ในการดำเนินงานครั้งนี้มีปัญหาด้านใดบ้าง

☐ ผู้ร่วมงาน☐ งบประมาณ☐ เวลา☐ อุปกรณ์☐ สถานที่☐ อื่น ๆ ระบุ.....4.ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น (โปรดระบายละเอียดพร้อมทั้งวิธีการแก้ปัญหาของ
กลุ่ม)

1.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

2.ปัญหา.....

วิธีการแก้ปัญหา.....

5. ผลงานที่ได้รับเหมาะสมกับงบประมาณ เวลาและแรงงานในการดำเนินงานหรือไม่

☐ เหมาะสม☐ ไม่เหมาะสม

6. ภายในกลุ่มมีความร่วมมือกันมากน้อยเพียงใด

☐ มาก☐ ปานกลาง☐ น้อย

7.โครงการที่จัดทำ นักเรียนคิดว่าควรมีโครงการต่อเนื่องอีกหรือไม่

☐ ควรมี☐ ไม่ควรมี

ชื่อโครงการ.....

เหตุผลในการจัดทำ

8. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(สำหรับผู้สอน)

แบบประเมินผลการจัดทำโครงการ

ชื่อกลุ่ม.....คำขวัญ.....สัญลักษณ์.....
 ชื่อโครงการที่จัดทำ.....
 ตรวจสอบเมื่อ.....ผู้ตรวจสอบ.....

ลำดับที่	เรื่อง	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1	การปฏิบัติงาน				
	1.1 ความคิดริเริ่มในการวางโครงการ				
	1.2 ความตั้งใจในการทำงาน				
	1.3 ทำงานเสร็จตามกำหนด				
	1.4 ความร่วมมือภายในกลุ่ม				
	1.5 ปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน				
2	การตรวจผลงาน				
	2.1 ผลงานที่ทำมีคุณภาพ				
	2.2 ผลงานที่ทำมีประโยชน์				
	2.3 การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อย่าง ประหยัด				
	2.4 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์				
	2.5 เวลา/เหมาะสมกับผลงาน				
	รวมคะแนน				

การกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่ม

<u>ประธานกลุ่ม</u>	มีหน้าที่ในการนำกลุ่มและควบคุมกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปด้วยความเรียบร้อย วางแผน และสรุปนโยบายในการดำเนินงาน
<u>รองประธานกลุ่ม</u>	มีหน้าที่ช่วยเหลือประธานกลุ่มในการดำเนินงาน (ถ้าเป็นกลุ่มเล็กอาจไม่ต้องมีก็ได้)
<u>กรรมการ</u>	มีหน้าที่ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่ม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
<u>เลขานุการ</u>	มีหน้าที่จดบันทึกการประชุม หรือจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินงานทุกครั้ง ตลอดจนเตรียมและจัดทำเอกสารการประชุมทั้งหมด

เนื้อหาหน่วยที่ 4 เรื่องอำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. อำนาจนิติบัญญัติ

มีความหมายและมีลักษณะสำคัญดังนี้

1.1 อำนาจนิติบัญญัติ หมายถึง อำนาจในการออกกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ของรัฐบาล

1.2 รัฐสภา ประกอบด้วยสภา 2 สภาคือ

ก. สภาสูง หรือวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกมาจากการแต่งตั้ง

ข. สภาล่าง หรือสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง

1.3 รัฐสภามีหน้าที่ควบคุมรัฐบาลในการบริหารประเทศ

1.4 รัฐสภามีสิทธิในการลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐบาลได้ และถ้าฝ่ายบริหารถูก รัฐสภาลงมติไม่ไว้วางใจ จะต้องลาออก

1.5 ประมุขสูงสุดของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ ประธานรัฐสภา

2. อำนาจบริหาร

มีความหมายและมีลักษณะสำคัญดังนี้

2.1 อำนาจบริหาร หมายถึง อำนาจในการกำหนดนโยบาย การจัดการปกครองประเทศ และนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล

2.2 ผู้ใช้อำนาจบริหารคือ คณะรัฐบาล หรือคณะรัฐมนตรี ซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง

2.3 คณะรัฐบาล มีความหมายรวมไปถึงคณะรัฐมนตรี และระบบราชการ หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งมีข้าราชการเป็นผู้ที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติและรับผิดชอบต่อจากคณะรัฐมนตรี

2.4 คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภา

2.5 ประมุขสูงสุดของฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรี

3. อำนาจตุลาการ

มีความหมายและมีลักษณะสำคัญดังนี้

3.1 อำนาจตุลาการ หมายถึง อำนาจที่จะพิจารณาพิพากษาคดีความต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับความยุติธรรม

3.2 ศาล มีอำนาจอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี

3.3 ประมุขสูงสุดของฝ่ายตุลาการ คือ ประธานศาลฎีกา

4. ระบบศาลไทย มี 3 ระดับ ดังนี้

4.1 ศาลชั้นต้น เป็นการพิพากษาคดีความในชั้นแรก ศาลชั้นต้นมีหลายประเภท เช่น ศาลจังหวัด ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลคดีเด็กและเยาวชน เป็นต้น

4.2 ศาลอุทธรณ์ เมื่อศาลชั้นต้นได้ตัดสินคดีความแล้ว ปรากฏว่าคู่คดีความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจไม่พอใจในคำตัดสิน อาจร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ดำเนินการพิพากษาคดีความนั้นใหม่ได้

4.3 ศาลฎีกา เมื่อปรากฏว่าคู่คดีความรายใดที่ยังไม่พอใจในคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ ยังสามารถร้องขอให้ศาลฎีกาดำเนินการพิพากษาคดีความนั้นได้อีกครั้งหนึ่ง

5. รูปแบบของรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย มี 3 ลักษณะ ดังนี้

5.1 แบบรัฐสภา รัฐบาลจะบริหารประเทศภายใต้การควบคุมของรัฐสภา โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประมุขของประเทศจะไม่มีอำนาจในการบริหาร รัฐสภาจะเป็นผู้ควบคุมการทำงานของรัฐบาล รัฐบาลมีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ ซึ่งมีผลทำให้รัฐบาลจะต้องลาออก และรัฐสภาจะเป็นผู้เลือกสรรนายกรัฐมนตรีกับรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน แบบรัฐสภานี้ยังให้อำนาจนายกรัฐมนตรีมีสิทธิในการยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับสภาผู้แทนราษฎรจนไม่อาจทำงานร่วมกันได้ ประเทศที่มีการปกครองแบบรัฐสภา ได้แก่ อังกฤษ ไทย ญี่ปุ่น เป็นต้น

5.2 แบบประธานาธิบดี รัฐบาลมีประธานาธิบดีเป็นทั้งหัวหน้าฝ่ายบริหาร และประมุขของประเทศ และไม่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐสภา การปกครองตามรูปแบบนี้ ประธานาธิบดีจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทำให้รัฐสภาไม่มีอำนาจจับได้หรือลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล และประธานาธิบดีก็ไม่มีสิทธิยุบสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกัน ประเทศที่มีการปกครองแบบประธานาธิบดีได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฟิลิปปินส์ เป็นต้น

5.3 แบบกึ่งประธานาธิบดีและกึ่งรัฐบาล ซึ่งเป็นลักษณะผสมระหว่าง 2 แบบแรก ซึ่งให้ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศร่วมกัน โดยที่ประธานาธิบดีเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ และนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่ในการบริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาล ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และนายกรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี การบริหารงานของรัฐบาลจะต้องอยู่ในอำนาจควบคุมของประธานาธิบดีและรัฐสภา ถ้าบริหารงานไม่ดีทั้งรัฐสภาและประธานาธิบดีมีอำนาจปลดรัฐบาลได้ ประเทศที่มีการปกครองกึ่งประธานาธิบดีและกึ่งรัฐสภา ได้แก่ ฝรั่งเศส อิตาลี เป็นต้น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ว่าที่ร้อยตรีไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง

เกิดวันที่ 27 สิงหาคม พุทธศักราช 2506

สถานที่เกิด อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 7 หมู่ 4 ตำบลหนองดินนกก อำเภอบ้านโพธิ์
จังหวัดฉะเชิงเทรา 24140

ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน อาจารย์ 1 ระดับ 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา ตำบลหนองไม้แก่น
อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา 24190

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2523 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนประชาสงเคราะห์
อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปี พ.ศ. 2525 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์
อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปี พ.ศ. 2528 จบครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกสังคมศึกษา
จากวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา

ปี พ.ศ. 2538 จบปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) เอกการมัธยมศึกษา
สาขาการสอนสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน
แบบโครงการโดยใช้เทคนิคควีซี

บทคัดย่อ
ของ
ว่าที่ ร.ต.ไพรัตน์ ไหลไผ่ทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการมัธยมศึกษา
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๙
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนแบบ โครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองไม้แก่นวิทยา อำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 70 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 35 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน กลุ่มทดลองสอนด้วยการสอน แบบโครงการโดยใช้เทคนิคคิวิซี กลุ่มควบคุมสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองกลุ่มละ 16 คาบ ๆ ละ 50 นาที โดยทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เนื้อหาเดียวกัน คือ เรื่องสังคมประชาธิปไตย ดำเนินการทดลองโดยใช้แผน การวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนการสอนแบบโครงการโดยใช้ เทคนิคคิวิซี แผนการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น .80 แบบ ทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นผู้นำมีค่าความเชื่อมั่น .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t - test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการบุคลิกภาพความเป็นผู้นำหลังการทดลองสูง กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY OF ACHIEVEMENT AND LEADERSHIP PERSONALITY OF
MATHAYOM SUKSA I STUDENTS IN LEARNING SOCIAL
STUDIES THROUGH THE PROJECT METHOD WITH
QUALITY CONTROL CIRCLE TECHNIQUES

AN ABSTRACT
BY
PAIRAT LAIPHAITHONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

February

The purpose of this study was to compare Mathayom Suksa I student's achievement and Leadership Personality in learning social studies through the Project Method with Quality Control Circle Techniques.

The sample in this study consisted of Mathayom Suksa I student at Nongmaikhenwittaya School , Amphoe Phangyao , Chachoengsao Province , during the second semester of the 1995 academic year. The sample sampling was amount seventy person divided into 35 students of experimental group and 35 students of control group. Experimental group taught through the Project Method with Quality Control Circle Techniques , and the control group was taught through the method recommended in the Teacher's Manual. It took 16 periods of experimentation , 50 minutes each. The same content taught in both groups was the social Democracy. The randomized control group pretest - posttest design was used in the study. The research instruments were the achievement test in social studies , with a reliability of .80 and a leadership personality test , with a reliability of .97 . The t - test was used for data analysis.

The results of this study revealed that the achievement in Learning social studies of the experimental and control groups were significantly different at the .01 level. The Leadership personality of the experimental and control group were significantly different at the .05 level. The Leadership personality development of the experiment group was significantly increased at the .05 level.